

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

21-22 ТРАВНЯ 2019 РОКУ

ХАРКІВ – 2019

УДК 336 (063)
ББК 65.26Я4
Ф 59

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої ради фінансового факультету
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(протокол № 17 від 17 травня 2019 року)*

Редакційна колегія збірника (оргкомітет конференції):

Проноза П. В. д.е.н., професор, декан фінансового факультету

Журавльова І. В. д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів

Меренкова Л. О. к.е.н., доцент кафедри фінансів

Максімова М.В. к.е.н., доцент кафедри фінансів

Ф 59 **Фінанси очима студентів: Збірник матеріалів студентської науково-
практичної конференції (21-22 травня 2019 року). – Харків : ХНЕУ
ім. С. Кузнеця, 2019. – 170 с.**

*У збірнику матеріалів конференції представлені власні бачення студентів
фінансового факультету щодо вирішення актуальних проблем управління
фінансами в сучасних умовах.*

ББК 65.26я4

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ІНШОЇ НЕМЕТАЛЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

АГАРКОВА Т.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Забезпечення сталого розвитку національної економіки та подальше зростання всіх її показників є першочерговим завданням керівництва України, основною метою державної політики, що здійснюється сьогодні.

Проте досвід економічно розвинутих країн свідчить: розбудова економіки держави неможлива без перегляду якісної структури процесів, що відбуваються в економіці; без збільшення обсягів інвестиційних коштів, які залучаються до всіх галузей вітчизняного виробництва [1]. Зараз сучасний стан виробництва в Україні характеризується високим рівнем зносу основних фондів, їх фізичною та моральною застарілістю. Особливо це стосується галузі іншої неметалевої продукції.

Зазначимо, що науковий інтерес до проблем визначення та аналізу галузі іншої неметалевої продукції останнім часом значно посилюється. Різноманітними дослідженнями цієї проблеми займалися і зробили вагомий внесок у її розвиток такі вчені, як Г. Багратян, І. Кравченко, Т. Мостенська, В. Ситник та ін. Однак, зважаючи на значні внески вчених у сфері дослідження проблем галузі, низка питань залишається невирішеною та потребує постійного поглиблення досліджень та аналізу.

Метою роботи є ознайомлення з сучасним станом галузі іншої неметалевої продукції.

Керамічне виробництво в Україні розвивається в двох напрямках: будівельна кераміка (плити, кахель, цегла, черепиця та ін.) і кераміка для побуту (глиняна і фаянсовий посуд і ін.) [2]. Так, обсяг реалізації вітчизняних керамічних будматеріалів в 2017 році склав трохи більше 5 млрд грн, а побутової кераміки - 1,3 млрд грн, що вище показників 2015-го на 18,7% і 39,2% відповідно. За підсумками січня-червня 2018 року керамічних будматеріалів було реалізовано на 3,03 млрд грн, а побутової кераміки - на 769 млн грн.

С керамічними будматеріалами в Україні не все гладко ще з 2014 року. Згідно з результатами дослідження українського ринку керамічної плитки GFK для Української асоціації кераміки, в 2014 році було значне падіння обсягів імпорту керамічної плитки в Україну - на 63% в грошовому вираженні, до \$ 62 млн. В натуральному вираженні обсяг імпорту плитки з 594, 4 тис. тонн в 2017 році знизився до 202,9 тис. тонн в 2018-му, тобто на 65,9%. При цьому інвестиції у вітчизняну галузь керамічної плитки знизилися приблизно в 10 разів [3].

Знижуються і обсяги вітчизняного виробництва в галузі іншої неметалевої продукції. Причому криза 2009 року на вітчизняних виробниках фактично не позначилася - обсяги виробництва не тільки не зменшилися, але навіть трохи збільшилися - на 7,3%, до 44,3 млн кв. м.

Однак уже в 2014 році почалося падіння виробництва. Так, якщо в 2014-му було вироблено 62,2 млн тонн плитки, то в наступному вже на 5,6% менше. У 2015 році в Україні виробили лише 44,7 млн тонн плитки.

Втім, істотним стримуючим фактором розвитку нових виробництв керамічної плитки для України може стати відсутність внутрішнього ринку збуту готової продукції.

Всього за січень-липень 2017 року в Україні було вироблено 23 754 тис. кв. м керамічних плит та плиток. Основними виробниками є ГК «АТЕМ» (завод «РМ-Інвест»), «Інтеркерама», «Керамічна група «Голден Тайл» (Харківський плитковий завод), «Нота Кераміка», «Зевс Кераміка», українські виробничі потужності компаній Cersanit і Oroczo, Львівський керамічний завод, завод «Агромат-Декор» і ін [4].

Серед основних проблем ринку галузі – іншої неметалевої продукції, можна відзначити загальний спад попиту на будівельні матеріали. Причому питання про ціну продукції і умови оплати не говориться, основна проблема полягає у відсутності замовника. Крім того, можна виділити такі проблеми ринку в Україні:

- складності в отриманні ліцензії на розробку кар'єрів;
- застаріле обладнання та опір інноваціям;
- зростаюча вартість енергоресурсів.

Для дрібних виробників даної галузі характерно використання застарілого обладнання, яке часто ламається. На ринку також присутні сучасні заводи з модернізованим обладнанням, але для ефективного ведення бізнесу їм необхідно дотримуватися комплексного підходу до виробничого процесу, який включає обладнання, сировину та технологічну складову [5].

Основними напрямками підвищення ефективності роботи галузі є реконструкція матеріально-технічної бази на основі науково-технічного прогресу, вдосконалення економічних відносин між виробниками сировини та її переробниками, підвищення якості продукції.

Отже, аналізуючи вищевикладений матеріал, варто зазначити, що в для того щоб підприємства могли не тільки виживати, але й успішно розвиватися, їм необхідно випускати якісну і конкурентоспроможну продукцію. Для реалізації цього завдання підприємствам потрібно прийняти стратегію стабільного економічного розвитку на основі розробки й упровадження комплексу заходів.

Література

1. Базилевич В. Історія економічних учень: Підручник / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Віктор Дмитрович Базилевич (ред.). — К. : Знання, 2004. — 1300 с.
2. Сабліна Н. В., Бровченко А. Г. Аналіз будівельної галузі в національній економіці [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Economics/10_128761.doc.htm.
3. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт «Smida». Електронний ресурс:// Режим доступу : <https://smida.gov.ua/>.
5. Ситник В.П. Трансформація АПК України в ринкові умови / В.П. Ситник. — К.: ІАЕ, 2015. — 518 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

АЛІЄВ АЛІ

(науковий керівник - к.е.н., доц. Меренкова Л. О.)

Подолання кризових явищ, забезпечення зростання доходів та фінансових результатів діяльності вітчизняних підприємств можливо за умови достатності фінансових ресурсів, високої ефективності їх використання на основі застосування сучасних та ефективних методів управління.

Значущість фінансових ресурсів у фінансово - господарській діяльності підприємства зумовлюється їх здатністю швидко трансформуватися у матеріальні, нематеріальні, технологічні, інноваційні та інші види ресурсів. Але на теперішній час підприємства зіткаються з проблемами недостатності власних фінансових ресурсів для фінансування виробничо-господарської діяльності, обмеженості доступу до зовнішніх джерел фінансових ресурсів, спостерігається низький рівень ефективності їх розподілу та використання

Вагомий внесок у вивчення проблематики управління фінансовими ресурсами підприємств внесли такі відомі вчені - дослідники, як О. М. Байрак, М. Д. Білик, І. О. Бланк, Л. Д. Буряк, О. Д. Василик, В. К. Данилко, А. Г. Загородній, В. М. Опарін, К. В. Павлюк, А. М. Поддєрьогін, О. Р. Романенко, І. В. Рудченко, В. М. Суторміна, В. М. Федосов, М. В. Шкробот та ін. Але дискусійним аспектом залишається сучасна методологія фінансового менеджменту, яка становить вагому передумову для ефективного управління фінансовими ресурсами підприємств. [1]

Тому метою цієї роботи є узагальнення теоретичних підходів до сутності та змісту управління фінансовими ресурсами підприємств, що є підґрунтям для розробки методичних та практичних рекомендацій щодо забезпечення оптимальних обсягів їх формування та високої ефективності розподілу та використання.

Вузьке визначення сутності управління фінансовими ресурсами надає Данилко В. К. та Ситий Д. В. З їх точки зору управління фінансовими ресурсами є сукупністю форм і методів, на основі яких здійснюється управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами. [1]

Суторміна В. М. трактує управління фінансовими ресурсами з позицій системного підходу та визначає управління фінансовими ресурсами як систему принципів, методів, засобів та форм організації грошових відносин [2].

Рудченко І. В. на позиціях системного підходу акцентує увагу на мету управління фінансовими ресурсами підприємства, а саме управління фінансовими ресурсами являє собою систему інструментів, методів, форм розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення стійкого фінансового стану й ефективної діяльності підприємства. [3]

Автор приєднується до широкого визначення сутності управління фінансовими ресурсами, що надає Шкробот М. В., який деталізує систему управління фінансовими ресурсами, підкреслює в її складі об'єкт та суб'єкт

управління, а також вказує на мету управління. Тобто управління фінансовими ресурсами характеризується взаємозв'язком та безперервною взаємодією двох підсистем (об'єкт та суб'єкт управління), а мета її функціонування полягає у забезпеченні оптимальних умов формування, використання, оптимізації структури фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності для максимізації добробуту власників підприємства в теперішньому і майбутньому періодах. [4]

Об'єктом системи управління фінансовими ресурсами підприємства (керованої підсистеми) є фінансові ресурси підприємства, їх обсяг та структура, складові формування і напрями використання. Суб'єкт системи управління фінансовими ресурсами підприємства (керуючу підсистему) – спеціальна група людей (окремий менеджер, фінансовий департамент чи фінансова дирекція), яка за допомогою різних форм управлінського впливу забезпечує цілеспрямоване функціонування об'єкту. [4]

Метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом та структурою фінансових ресурсів відповідно до напрямів його розвитку, ефективне використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та підвищення ринкової вартості підприємства.

В сучасних умовах господарювання процес управління фінансовими ресурсами підприємства складається з наступних етапів: визначення проблеми; звернення до досвіду менеджерів з приводу управління фінансовими ресурсами; визначення альтернативних рішень; прийняття управлінського рішення; його реалізація; оцінка результатів реалізації рішень. [1]

Таким чином, удосконалення системи управління фінансовими ресурсами є одним із ключових чинників підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. За таких умов, при управлінні фінансовими ресурсами підприємства ефективним виявляється застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Література

1. Данилко В. К. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства за умов ринкової економіки [Електронний ресурс] / В. К. Данилко, Д. В. Ситий // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2014. - № 2. - С. 102-108. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2014_2_17.
2. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій: навч. посібник В.М. Суторміна, В.М. Федоров, Н.С. Резанова; за ред. В.М. Федосова. — К.: Либідь, 1993. — 247 с.
3. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Рудченко // Сучасні питання економіки і права. - 2011. - Вип. 1. - С. 16-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sper_2011_1_5.
4. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств / М. В. Шкробот // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2011. - № 3(2). - С. 236-240. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2011_3%282%29__35.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ЛІКВІДНІСТЬ»

БАДЯЄВ О.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

На сучасному етапі розвитку економіки України вітчизняні підприємства здійснюють свою діяльність в умовах конкуренції, що постійно посилюється. У зв'язку з цим для підвищення своєї конкурентоспроможності та досягнення поставлених цілей використовують агресивну ринкову стратегію. У боротьбі за клієнта вони впроваджують нові технології вдосконалюючи свою продукцію, розробляють нестандартні види продажу, що обумовлює підвищення рівня ризиків у діяльності підприємства. Тому однією з найважливіших проблем економіки підприємств на сучасному етапі функціонування підприємства в Україні залишається проблема підтримання стабільного фінансового стану. [4]

Питанням ліквідності підприємства займалися такі вчені як Бочаров В. В., Стелмах В.С., Міщенко В.І., Ковалёв В.В., Петрова Л. В., Игнатущенко Н.А, Фролова Т. П., Ухов И.Н., Остроумова. А.Н., Эйзенберг Ф.А. та ін. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення фінансового потенціалу підприємства зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі

Термін «ліквідність» походить від латинського liquidus, що в перекладі означає «рідкий», «текучий», тобто ліквідність характеризується легкістю реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей та інших активів у грошові кошти. Аналіз економічної літератури показав, що немає єдиного трактування поняття «ліквідність» з позиції підприємства.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття ліквідність. Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії.

В.С. Стелмах [2] розглядає ліквідність як здатність окремої установи забезпечувати своєчасність, повноту та безперервність виконання усіх своїх грошових зобов'язань.

Бочаров В.В.[1] як здатність організації своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, а при необхідності і швидко реалізувати свої кошти.

Ковальов В.В [3] як забезпеченість підприємства оборотними коштами у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, що передбачені контрактами.

Шемчук Є.В. та Вдовиченко В.О.[4] визначають ліквідність як здатність організації швидко виконувати свої фінансові зобов'язання, а при необхідності і швидко реалізовувати свої засоби.

Шеремет О.О.[5] вважає, що ліквідність - це здатність підприємства швидко розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші.

І М. Ухов [6] вважає, що ліквідність – це забезпеченість активами, що швидко реалізуються підприємством, фірмою або банком, що забезпечує своєчасну оплату їх зобов'язань.

Для Остроумової А.Н. [7] це економічний термін, що позначає здатність активів бути швидко проданими за ціною, близькою до ринкової. Та для Ейзенберга Ф.А.[8] це здатність погашати вимоги контрагентів як за рахунок власних коштів, так і на базі залучених коштів Ейзенберг Ф.А.[8]

Отже при визначенні категорії «ліквідність» більшість авторів акцентують увагу на:

- здатність організації швидко реалізувати свої кошти;
- можливість забезпечити своєчасну оплату зобов'язань;
- здатність швидко продати активи;
- своєчасний розрахунок за своїми поточними зобов'язаннями.

Тож на підставі проведеного дослідження визначень поняття ліквідність та приведеної морфологічної класифікації виведемо власне тлумачення поняття: ліквідність – це здатність організації забезпечити своєчасну реалізацію активів для виконання фінансових зобов'язань.

Література

1. Бочаров В. В. Финансовый анализ: учебное пособие / В. В. Бочаров. – Санкт-Петербург.: Питер, 2009. – 240 с.
2. Стелмах В.С., Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду: Науково-методичні матеріали./ В.С. Стелмах, В.І. Міщенко. – Київ.: НБУ. ЦНД. 2008. - 286 с.
3. Ковалёв В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры: учебное пособие / В.В.Ковалёв. – Москва.: Финансы и статистика, 2009. – 260 с.
4. Петрова Л. В. Анализ и диагностика финансово — хозяйственной деятельности: Учебное пособие для вузов / Л. В. Петрова, Игнатущенко Н.А, Фролова Т. П. – Москва: Издательство Московского государственного открытого университета, 2009 г. — 179 с.
5. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / О. О. Шеремет. – К.: Кондор, 2005.– 458 с.
6. Ухов И.Н. Виды платёжеспособности и способы её оценки / И.Н. Ухов – Москва: Менеджмент в России и за рубежом. – 2013. - № 3. – С. 8-18
7. Остроумова. А.Н. Методика оценки абсолютных показателей платёжеспособности и ликвидности / А.Н. Остроумова – Москва: Аудит и финансовый анализ. – 2013. - № 11. – С. 8-15.
8. Эйзенберг Ф.А. Финансовый менеджмент на предприятии / Ф.А. Эйзенберг - Минск: Высшая школа – 2014. – 366 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ»

БАДЯЄВ О.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Сучасні економічні умови господарювання вимагають від керівництва нових підходів щодо управління підприємством, в тому числі аналізу показників діяльності як невід'ємної частини цього процесу.

Важливе місце у системі аналізу і, як наслідок, у роботі підприємства посідає аналіз платоспроможності підприємств. Значення платоспроможності підприємства неможливо переоцінити. Одним з показників, що характеризує фінансове становище підприємства, є його платоспроможність, тобто. можливість готівкою грошовими ресурсами своєчасно погасити свої платіжні зобов'язання.

Питанням платоспроможності підприємства займалися такі вчені як Абрютіна М.С., Грачев А.В., Стелмах В.С., Міщенко В.І., Дем'яненко М.Я., Гудзь О.Є., Стецюк П.А., Ковалёв В.В., Савицкая Г.В., Ухов І.Н. та ін. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення ліквідності підприємства зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі

Проте аналізуючи економічну літературу, виявлено безліч підходів щодо визначення поняття «платоспроможність» з позиції підприємства. Проте не має єдиного підходу, що значно полегшило би використання даного показника.

Вчені трактують «Платоспроможність» по різному, наприклад Савицька Г.В.[6] вважає, що це здатність готівкою чи грошовими ресурсами своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання, М.С. Абрютіна і А.В. Грачова [1] стверджують, що це достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент всіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами, Міщенко В.І [4] трактує як здатність організації виконати вимоги кредиторів, М.Н. Крейніна [2] описує, як забезпеченість підприємства засобами, достатніми для сплати боргів по всім короткостроковим зобов'язанням і одночасно безперебійного здійснення процесу виробництва та реалізації продукції, В.Г.Артеменко, В.І. Іващенко, М.А. Болюх [6] як здатність підприємства своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що витікають з виробничих, торгівельних, кредитних та інших операцій грошового характеру, для Л.А. Костирко [4] платоспроможність - це здатність підприємства проводити свої першочергові платежі за рахунок поточних надходжень коштів

Отже згідно морфологічної класифікації «платоспроможність» визначається так:

- вчасно і повністю виконувати платіжні зобов'язання;
- задоволення платіжних вимог;
- грошовими ресурсами вчасно погашати свої платіжні зобов'язання;
- розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями;
- повністю виконувати свої платіжні зобов'язання.

Тож на підставі морфологічної класифікації було виведено власне визначення: платоспроможність – це наявність у підприємства ліквідних активів, для вчасного та повного виконання своїх платіжних зобов'язань, що виникають з операцій грошового характеру.

Література

1. Абрютіна М.С., Грачев А.В. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: Учебно-практическое пособие. – 2-е изд., испр. / М.С. Абрютіна – Москва.: Дело и сервис, 2009. – 256 с.
2. Стелмах В.С., Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду: Науково-методичні матеріали./ В.С. Стелмах, В.І. Міщенко – Київ.: НБУ. ЦНД. 2008. - 286 с.
3. Дем'яненко, М. Я. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика): монографія / М. Я. Дем'яненко, О. Є. Гудзь, П. А. Стецюк. – Київ.: ННЦ ВАЕ, 2008. – 302 с
4. Ковалёв В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры: учебное пособие / В.В.Ковалёв. – Москва.: Финансы и статистика, 2009. – 260 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. / Г.В. Савицкая – Москва.: Инфра-М, 2013. – 544 с.
6. Ухов И.Н. Виды платёжеспособности и способы её оценки / И.Н. Ухов – Менеджмент в России и за рубежом. – Москва: Финансы и статистика 2013. - № 3. – С. 8 - 18.

АНАЛІТИЧНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

БАРІНОВА А. В.

(Науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

Однією з найважливіших галузей національної економіки є машинобудування. Продукція машинобудування не тільки безпосередньо задовольняє потреби споживачів, але і забезпечує виробництво товарів і послуг підприємствами інших галузей. Розвиток машинобудівного виробництва характеризує стан науково-технічного потенціалу та визначає місце країни у міжнародному розподілі праці та глобальному конкурентному середовищі [1].

Окрім науково-технічного потенціалу, машинобудівна галузь є джерелом формування й залучення фінансових, інвестиційних та інших видів ресурсів. На сьогодні промислова галузь є передовою галуззю залучення інвестиційних ресурсів, що визначає її як передову із формування певного рівня фінансового потенціалу. Наявність останнього, визначає можливості до забезпечення економічного зростання як на макро- так і на мікрорівні. Це обумовлює доцільність постійного відстеження та оцінювання рівня ефективності управління фінансовим потенціалом на рівні підприємств.

Аналітично-методичний підхід до оцінювання ефективності управління фінансовим потенціалом це складний, багатоітеративний процес, який вимагає оброблення значного масиву інформації. Це є аналіз функціонування галузі, і дослідження особливостей функціонування окремих підприємств-репрезентатів, і поглиблений аналіз їх фінансового стану. Такий комплексний підхід дозволяє надати більш детальний аналіз не лише визначення наявного рівня фінансових ресурсів, а й можливостей щодо їх додаткового залучення та ефективного використання.

Таким чином, аналітично-методичне забезпечення оцінювання ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства пропонуємо представити, як послідовність кількох етапів.

Макроекономічний аналіз галузі, для чого необхідно провести аналіз ключових показників діяльності промислових підприємств. Аналіз галузі дозволяє виявити тенденції формування, залучення та використання фінансових ресурсів підприємствами галузі машинобудування.

Оцінювання рівня забезпеченості фінансовими ресурсами підприємств машинобудівної галузі. Методичною основою реалізації цього етапу є використання методу багатовимірного кластерного аналізу, інформацією для якого є фінансова звітність підприємств України галузі машинобудування [4]. Цей підхід дозволить не лише надати узагальнену оцінку рівня забезпеченості фінансовими ресурсами, але й здійснити їх розподіл за певними якісними характеристиками.

Результатами проведення кластерного аналізу є розподіл підприємств на рівнем їх фінансового забезпечення. Такий поділ дозволяє стверджувати

про відмінності у політиках управління їх фінансовим потенціалом. Обмеженість цього методу полягає у недостатній вибірці підприємств-репрезентантів. Чим ширше коло досліджуваних підприємств, тим об'єктивнішою є оцінка. За результати проведеного аналізу досліджувані підприємства розподілились на три групи. Їх розподіл визначає групи підприємств за високим, середнім та низьким рівень забезпеченості фінансовими ресурсами.

Більш поглиблений аналіз ефективності управління фінансовим потенціалом підприємств машинобудівної галузі має на меті визначити особливості у їх функціонуванні та надати більш детальну інформацію щодо рівня його фінансового потенціалу. Тобто, відмінності у рівнях фінансового забезпечення ресурсами, потребує проведення поглибленого аналізу їх фінансового стану, для формування ефективної політики управління фінансовими ресурсами та забезпечення економічного зростання через механізм використання їх фінансового потенціалу.

Оскільки рівень фінансового потенціалу визначається не лише наявною кількістю фінансових ресурсів, а й можливостями щодо їх активного залучення та використання, поглиблений аналіз є визначальним етапом цього процесу. Окремі дослідження цього процесу доводять певні специфічні ознаки діяльності вітчизняних підприємств машинобудівної галузі. За наявності певного рівня забезпеченості фінансовими ресурсами, відсутність ефективної політики їх використання та нарощення не дозволяють на достатньому рівні реалізувати власний фінансовий потенціал підприємства.

Таким чином, дані тезисні положення, обґрунтовані на дослідженнях функціонування вітчизняних підприємств машинобудівної галузі доводять, що їх рівень забезпеченості фінансовими визначає рівень фінансового потенціалу, але недостатня ефективність їх використання та активність із залучення можливостей їх нарощення, стримують розвиток і вимагають впровадження заходів із формування та реалізації фінансової стратегії розвитку з метою покращення ефективності формування та використання фінансових ресурсів з метою підвищення рівня фінансового потенціалу.

Література

1. Васишин Т. Аналіз сучасного стану машинобудівної промисловості України та визначення основних проблем її розвитку / Т. Васишин // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 4(43). – С. 10 – 20.
2. Толпежников Р. О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства / Р. О. Толпежников // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – № 2. – Т. 1. – С. 277-282.
3. Турчак В. В. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання / В. В. Турчак, С. Д. Чижинська // «Молодий вчений»: Економічні науки. – № 8 (11). – 2014. – С.49-52.
4. Буреева Н. Н. Многомерный статистический анализ с использованием ППП «STATISTICA» / Н. Н. Буреева. – Нижний Новгород, 2007. – 112 с.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

БЕЗРУЧЕНКО В. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Фармацевтична галузь відноситься до найбільш високотехнологічного і наукоємного сектору економіки, який включає: фармацевтичну, аерокосмічну галузь, виробництво комп'ютерної та радіоелектронної техніки, сучасних засобів зв'язку, медичних інструментів і т. ін. З погляду технологічного розвитку фармацевтичній галузі належить друге місце за обсягами інвестицій у дослідження і розробки. Частка прибутку від продажу провідних фармацевтичних компаній, яка використовується на фінансування НДДКР, досягає сьогодні 15–20 %. При цьому зростаюча наукоємність фармацевтичного виробництва забезпечує розвиток міжгалузевих зв'язків з багатьма галузями промисловості, такими як нафтохімія, біотехнологія та військово-промисловий комплекс. Фармацевтична галузь є одним з найважливіших секторів світової економіки, який у свою чергу надзвичайно впливає на розвиток охорони здоров'я, страхового бізнесу, фінансової сфери.

З огляду на важливість поставленої проблеми, дослідження фармацевтичного ринку повинне бути систематичним, тому і є предметом аналізу багатьох науковців, експертів та фахівців фармацевтичних компаній та міжнародних організацій. Дослідженням українського фармринку займалися вітчизняні науковці Ю.І. Гілета, С.Ю. Гончарова, О.І. Жилінська, Г.В. Костюк, Л.Л. Литвененко, А.В. Шевченко, С.В. Шеховцов та багато інших [1, 2]

Український фармацевтичний ринок на сьогодні є одним із лідерів за обсягами серед країн СНД.

Структура продажів на внутрішньому ринку, як і в минулі роки, залишається незмінною – 83,9% від загального обсягу продажів у I півріччі 2018 року припадало на лікарські засоби, 7,4% - на вироби медичного призначення [3, 4].

Питома вага українських виробників на фармацевтичному ринку у грошовому та натуральному вимірі, на відміну від попередніх років, знову розпочала несуттєво скорочуватися. За результатами перших шести місяців 2018 року вищезазначений показник склав 37,5% та 72,2 відповідно (у I півріччі 2017 року – 38,0% та 73,5%). У ТОП – 5 українських виробників входять такі компанії: Фармак, Дарниця, НВЦ БХФЗ, Артеріум, KB3 та Sanofi. За обсягами продажів лікарських засобів ТОП-5 формують: Фармак (Україна), Артеріум (Україна), Teva (Ізраїль), Дарниця (Україна) та Sanofi [5].

Позитивна динаміка українського ринку корелюється зі світовими тенденціями: за даними аналітичної компанії Evaluate Pharma у період 2018-2024 рр. середньорічний темп приросту (Compound Annual Growth Rate - CAGR) світового ринку рецептурних препаратів складатиме 6,4%. До 2024 року обсяг продажів досягне 1,2 трлн. дол. США (що буде забезпечено у т.ч. за рахунок збільшення доступу світового населення до лікарських засобів).

На думку дослідників [1, 5], для фармацевтичного ринку України у короткостроковому періоді будуть притаманні наступні зовнішні та внутрішні ризики:

1. Повільне відновлення базових макроекономічних показників.
2. Практична відсутність середнього класу в Україні (фактично показник не перевищує 10%).
3. Дефіцит та обмежений доступ до недорогого позикового ресурсу, необхідного для оновлення основних фондів, виконання інноваційних та інвестиційних програм розвитку. Фактична відсутність державної підтримки галузі.
4. Значний дисбаланс у зростанні ринку в грошовому та натуральному вимірниках, перевищення пропозиції над попитом.
5. Недостатність використання ресурсного потенціалу.
6. Посилення фіскального тиску на виробників.
7. Ризики подальшої девальвації національної валюти.
8. Посилення конкурентного тиску з боку іноземних виробників (у т.ч. Індія, країни Європи, Росія).
9. Збереження високого рівня імпортозалежності виробничого процесу українських виробників, ризики погіршення фінансово-платіжної дисципліни основних контрагентів, що може призвести до дефіциту обігових коштів та збільшення тривалості операційного циклу.

Таким чином, в даний час ситуація на фармацевтичному ринку є досить позитивною, хоча існує цілий ряд серйозних проблем. Однак, у порівнянні з іншими галузями промисловості, фармацевтична промисловість, більш захищена від кризи. Існує також сильний стимул для подальших досліджень і розробок. Стан фармацевтичної промисловості України є на етапі розвитку, що вимагає інвестицій, реструктуризації та диверсифікації структури експорту за рахунок збільшення частки високотехнологічної продукції, що відповідає міжнародним стандартам.

Література

1. Кузьмінська Н. Л. Основні тенденції розвитку фармацевтичного ринку в Україні / Н. Л. Кузьмінська, О. В. Місяйло // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. – Випуск 6 (17). – С. 787-791.
2. Кирсанов Д. Аптечный рынок Украины по итогам I полугодия 2017 г. [Електронний ресурс] / Денис Кирсанов // Helicopter View. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.apteka.ua/article/339254>.
3. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/>.
5. Чорноротов О. Фармацевтичний ринок України в I півріччі 2018 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/14474/>.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

БОНДАРЕНКО Д.М.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Меренкова Л.О.)

Як свідчить світовий досвід, забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства – це гарантія успішного його функціонування та можливість уникнути настання негативних наслідків у проведенні економічної політики. Протягом останніх років суттєвий вклад у дослідження теоретико-методичних засад забезпечення фінансової безпеки підприємств внесли такі вітчизняні науковці, як О. Ареф'єва, О. Барановський, Д. Баюра, О.Г. Блажевич, І. Бланк, О.Р. Бойкевич, М. Бутко, О. Василик та ін. Але завдяки багатогранності та комплексності категорії фінансової безпеки підприємства дотепер тривають наукові дискусії щодо визначення її сутності та змісту, що є метою даного дослідження.

Фінансова безпека є одним з основних елементів економічної безпеки підприємства. Вона повинна забезпечувати його розвиток і стійкість. Показником розвитку підприємства виступає ріст його ринкової вартості, а показником стійкості – фінансова рівновага підприємства як у довгостроковому, так і в короткостроковому періоді [1].

І. О. Бланк під фінансовою безпекою підприємства розуміє кількісно й якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді [2].

Єрмошенко М. М. та Горячева К. С. фінансову безпеку підприємства визначають як фінансовий стан, що характеризується: по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, можливістю забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи. [3]

Своєю чергою, В. В. Шелест стверджує, що фінансова безпека підприємства – це такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх впливів, дозволяє забезпечити ефективну діяльність підприємства за рахунок оптимального залучення майна, переданого установниками в управління в довгостроковому періоді [4].

Таким чином, фінансова безпека підприємства – це такий фінансовий стан підприємства, що характеризується стійкістю до загроз зовнішнього та внутрішнього середовища, сприяє ефективній діяльності підприємства завдяки збалансованості фінансових показників, використанню ефективних фінансових інструментів, технологій та послуг.

Поняття фінансової безпеки підприємства є комплексним і зачіпає практично всі функціональні сфери діяльності підприємства, і при оцінці фінансової безпеки ряд положень оцінки перетинається з окремими видами діяльності підприємства [5]. Джерелами інформації для аналізу та оцінки фінансової безпеки можуть бути: каталог факторів ризику і ризикових ситуацій; особистий досвід керівників підприємства та фахівців; прогнозна інформація; матеріали ревізій, аудиту, перевірок податкової служби, засобів масової інформації, нарад, листування, одержане в результаті особистих контактів; бухгалтерський облік і звітність; статистичні дані; відомості про конкурентів, партнерів, постачальників і споживачів; матеріали маркетингових досліджень про стан ринку; відомості правоохоронних органів про кримінальну обстановку; економічна, політична, демографічна тощо ситуації в країні та регіоні; платоспроможність покупців і т. п. [1].

Система оцінки та аналізу фінансової безпеки включає в себе сукупність послідовних етапів діяльності, систематизованих і пристосованих до цих завдань методик, методів, моделей, що дають можливість виявити, оцінити і зменшити вплив господарського ризику до прийнятного рівня з мінімальними витратами корпоративних ресурсів.

Фінансова безпека підприємства є комплексним поняттям і пов'язана не стільки з внутрішнім станом самого підприємства, скільки з впливом зовнішнього середовища, з її суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємодію. Взаємодія підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища здійснюється за допомогою реалізації в зовнішньому оточенні функціональних видів діяльності. Серед суб'єктів зовнішнього середовища слід виділити передусім державу, яка здійснює найбільш значний вплив на діяльність підприємства, регулюючи практично всі аспекти його діяльності в різних формах. [6]

Таким чином, для забезпечення успішної діяльності будь-якого підприємства, уникнення зовнішніх та внутрішніх загроз на підприємстві необхідно забезпечити достатній рівень його фінансової безпеки на основі розроблення та використання механізму забезпечення фінансової безпеки, який включає в себе інструменти, методи, важелі, систему інформаційно-аналітичного забезпечення.

Література

1. Арсф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств./ О. В. Арсф'єва, Т.Б. Кузенко.— К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. — 170 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Електронний ресурс] / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр : Эльга, 2004. — 784 с. — Режим доступу : <http://www.ozon.ru/context/detail/id/4285883/>.
3. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки : держава і підприємство : монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. — К. : НАУ, 2010. — 232 с.
4. Шелест В. В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства / В. В. Шелест // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 3. — С. 181–184.
5. Барановський О.Т. Фінансова безпека в Україні (Методологія оцінки та механізм забезпечення). / О.Т. Барановський. — К.: КНТЕУ, 2004. — 759 с.
6. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. — Львів : Арал, 2008. — 384 с.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

БУЛЄЄВ В. Є.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

У нестабільних умовах розвитку української економіки та зростання зовнішніх та внутрішніх загроз діяльності суб'єктів господарювання особлива роль у фінансовому управлінні належить розробці та впровадженню механізму забезпечення фінансової безпеки.

Актуальність даної теми в теперішній час полягає у важливості визначення ризиків і загроз, що впливають на фінансову безпеку підприємства, розробку заходів захисту або пом'якшення їх наслідків.

Сьогодні ще не досить розкрита сутність ризиків і загроз безпеці підприємства, недосконалою є класифікація, не розкритий їх вплив на економічну безпеку підприємства.

В економічній літературі поняттю «фінансова безпека підприємства» присвячено чимало уваги та досі відсутнє однозначне тлумачення його сутності.

Теоретичну основу дослідження даного питання склали наукові праці І. О. Бланка, С. Ф. Покропивного, О. В. Ареф'євої, Т. Б. Кузенко, А. Г. Завгороднього, Г. С. Вечканова, О. І. Судакової та ін. [1-3, 6, 7].

Науковці розглядають фінансову безпеку і як складову частину економічної безпеки, і як самостійний об'єкт управління, і трактують у трьох розрізах:

як складову економічної безпеки (О. І. Судакова, С. Ф. Покропивний, І. О. Бланк [2, 6, 7]);

як стан захищеності інтересів підприємства (І. О. Бланк, Ф. О. Журавка, К. С. Горячева [2, 5, 4]);

як стан ефективного використання ресурсів підприємства (Г. С. Вечканов, Т. Б. Кузенко, С. Ф. Покропивний [1, 3, 6]).

Існування різних підходів щодо визначення сутності даного поняття значною мірою пояснюється його багатоаспектністю.

Більш змістовно характеризує поняття фінансової безпеки підприємства І. О. Бланк і визначає, що фінансова безпека підприємства є основним елементом системи його економічної безпеки, це система кількісних і якісних параметрів фінансового стану підприємства, що в комплексі відображає рівень його фінансової захищеності, а об'єктом її забезпечення є сформована система пріоритетних збалансованих фінансових інтересів підприємства, що потребують захисту в процесі його фінансової діяльності [2, с.335].

Науковець наголошує, що основою формування фінансової безпеки підприємств є ідентифікована система реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру його фінансовим інтересам, система конкретного підприємства припускає диференційований рівень кількісних і якісних параметрів захищеності фінансових інтересів, адекватний його фінансовій філософії [2, с.341].

В загальному випадку фінансову безпеку підприємств представляють як механізм, що з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи

суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів.

В окремих дослідженнях фінансова безпека розглядається як здатність підприємства ефективно і стабільно здійснювати свою діяльність або ефективно використовувати потенціал підприємства та ресурси.

Недоцільно розглядати фінансову безпеку як певний стан або напрямок динаміки, у який вона повинна повернутися після понесених потрясінь, адже фінансові відносини завжди знаходяться у постійному русі та перетворенні.

Деякі науковці ототожнюють фінансову безпеку з діяльністю, націленою на досягнення визначеного стану. Ця думка також є слушною, але не відповідає умовам об'єктивності, оскільки характеристики безпеки підприємства не залежать повною мірою від діяльності менеджерів.

Цікавий підхід до трактування сутності фінансової безпеки зустрічається у О. В. Ареф'євої [1], яка розглядає її як систему, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій.

Вечканов Г. С. розглядає фінансову безпеку як комплексну систему і складову економічної безпеки підприємства, важливою цільовою спрямованістю якої є створення необхідних фінансових передумов стійкого зростання підприємства в поточному і перспективному періодах [3].

Отже, під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти його фінансовий стан, що характеризується стабільною захищеністю його фінансових інтересів від реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.

Література

1. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. – 170 с.
2. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, Ельга, 2004. – 784 с.
3. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность: учебник / Г. С. Вечканов. – СПб. : Питер, 2017. – 384 с.
4. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою. / К. С. Горячева / Економіст, 2013. – № 6. – С. 70 – 77.
5. Журавка Ф. О. Сутність і роль фінансової безпеки суб'єкта підприємництва в контексті забезпечення його економічної безпеки [Електронний ресурс] / Ф. О. Журавка, Л. А. Могилін. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2012_35/35_01_02.pdf.
6. Покропивний С. Ф. Економіка підприємств : підручник / С.Ф. Покропивний – К. : КНЕУ, 2005. – 528 с.
7. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова / Економічний простір. 2016. – №9. – С. 140–148.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

ВОЄВОДЧЕНКО Ю.М.

(науковий керівник – к.е.н, доц. Полтініна О.П.)

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, тому аналізувати фінансову стійкість будь-якого підприємства є нагальною необхідністю, адже за допомогою цього аналізу можна виявити сильні і слабкі позиції різних підприємств. Менеджери використовують ці дані для контролю діяльності підприємства, щоб не допустити банкрутства. Кредитори уважно стежать за показниками фінансової стійкості, щоб пересвідчитись, що підприємство може сплатити за своїми короткостроковими борговими зобов'язаннями, а також покрити свої фіксовані платежі доходами. Банки значною мірою будують свою кредитну політику, зважаючи на фінансову стійкість підприємства. [1, с. 105].

Тому важливим є обґрунтування методики визначення і управління фінансовою стійкістю підприємства, основних критеріїв та показників її оцінювання, встановлення місця цієї оцінки в системі фінансового аналізу та фінансового менеджменту. Особливої уваги потребує виявлення закономірностей дії внутрішніх та зовнішніх факторів зміцнення фінансової стійкості вітчизняних підприємств.

Механізм оптимізації фінансової стійкості підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта. Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно розпочати з характеристики його складових, а також визначення послідовності певних етапів. Оскільки механізм будується на основі системного підходу, то правомірним буде виділення таких його складових, як об'єкти та суб'єкти.

Різні вчені наводять різні тлумачення поняття фінансова стійкість, слід окремо виділити: Л. А. Лахтіонова, Т. Бердникова, Г. М. Лиференко, Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко, М. С. Абрютіна, А. В. Грачов, В. В. Бочаров.

Не заперечуючи значущості наявних визначень, можна ще раз констатувати суб'єктивність поглядів авторів і відсутність загальноприйнятого підходу до поняття "фінансова стійкість". У роботі одних авторів її визначення ґрунтується на аналізі статистичних показників — коефіцієнтів і інших критеріїв. Тобто, якщо параметри діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану, то це свідчить про фінансову стійкість підприємства. Іншими авторами фінансова стійкість трактується як платоспроможність у часі, постійне балансування, перевищення доходів над витратами підприємства.

Деякі науковці, а зокрема, Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко визначають, що фінансова стійкість — це фінансовий стан підприємства, що

характеризується ефективним формуванням, розміщенням та якісним використанням фінансових ресурсів для забезпечення фінансової стабільності. [2, с. 20].

Г. М. Лиференко зазначає, що фінансова стійкість – це стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні плато - і кредитоспроможності в умовах певного рівня ризику. [3, с. 3].

Отже, фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності – на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності. [4, с. 305].

Література

1. Абрютина М.С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: [навчально-практичний посібник] / М.С. Абрютина, А.В. Грачов. – М: Справа і Сервіс, 1998. - 256 с.
2. Бочаров В.В. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / В.В. Бочаров. – Пітер, 2009. – 240 с.
3. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп.] / М. Я. Коробов. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 294 с.
4. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: [монографія] / Л. А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА»

ВОРОНА Т.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

За останні роки в Україні відбулись і відбуваються великі економічні зміни. Тому зараз спостерігається нестача фінансових ресурсів у багатьох суб'єктів господарювання та нераціональний розподіл капіталу між сферами виробництва та обігу. Підприємствам для того, щоб зберегти свої позиції, необхідно правильно визначати свою стратегію, тактику поведінки та план ефективного використання ресурсів. Через це фінансові ресурси підприємств потребують глибшого дослідження та удосконалення управління ними на практиці, адже ефективні форми управління дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток.

Питанням, що пов'язані з дослідженням суті та принципів ефективного формування та використання фінансових ресурсів підприємств, присвячували праці чимало зарубіжних та вітчизняних провідних науковців. Зокрема, варто назвати роботи А. Балабанова, І. Бланк, Ю. Воробйова, В. Гриньової, А. Загородній, В. Коваленко, М. Крупка, Л. Лахтіонової, В. Опаріна, Ю. Цал-Цалка тощо. Незважаючи на досить велику кількість праць однозначне розуміння фінансових ресурсів підприємства як економічної категорії на сьогодні відсутнє.

Таким чином актуальним є подальше дослідження теоретичних та практичних основ оптимального формування та використання фінансових ресурсів, враховуючи галузеві особливості підприємств.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансові ресурси підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії. В. Опарін розглядає фінансові ресурси, як авансовані кошти, які вкладаються в оборот і повинні обов'язково повертатися [0, с. 133]. П. Стецюк визначає як найбільш ліквідні активи, які забезпечують неперервність руху грошових потоків підприємства у процесі реалізації його планів та виконання зобов'язань [0, с. 112]. В. Гриньова трактує фінансові ресурси грошові прибутки та надходження, які перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для виконання фінансових зобов'язань перед усіма суб'єктами господарювання, з якими підприємство має взаємовідносини [0, с. 26].

Велика кількість авторів, розглядають фінансові ресурси як сукупність грошових коштів. Але український вчений-економіст Васирик О. Д. вважає, що не всі грошові ресурси є фінансовими ресурсами. Поняття «грошові ресурси» значно ширше, але фінансові ресурси виступають завжди у грошовій формі. Грошові ресурси стають фінансовими ресурсами тоді, коли вони концентруються у відповідні фонди, для яких встановлено порядок створення й використання [0, с. 75].

Аналізуючи наведені визначення поняття «фінансові ресурси підприємства» можемо зазначити, що серед українських та зарубіжних науковців досі не існує однієї думки відносно визначення цього терміна та

його ролі у процесі функціонування будь-якого підприємства. Але завдяки цьому можна виділити основні ознаки, які притаманні фінансовим ресурсам, відповідно до яких: формування та використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового та нормативного забезпечення, фінансові ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу, або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку (банківських установах, інвестиційних фондах, компаніях спільного інвестування, тощо).

Фінансові ресурси (за умов позитивної динаміки) свідчать про ступінь ефективності господарської діяльності підприємства. Фінансові ресурси, перебуваючи в постійному русі, можуть змінювати свою форму з метою створення умов формування нових фінансових ресурсів [0, с. 196].

Отже, при визначенні категорії «фінансові ресурси підприємства» більшість авторів акцентують увагу на таких аспектах:

сукупність грошових коштів;

грошові кошти у формі грошових фондів та у нефондовій формі;

сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел;

сукупність високоліквідних активів, які знаходяться в розпорядженні підприємства;

забезпечення неперервного руху грошових потоків.

Проаналізувавши різні визначення поняття, які надаються вище зазначеними авторами, можна запропонувати наступне власне визначення категорії «фінансові ресурси»: фінансові ресурси – це сума коштів, яка сформована із зовнішніх та внутрішніх джерел, що використовуються для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат, а також здійснення комплексу інших заходів з метою забезпечення ефективності подальшого розвитку підприємства.

Література

1. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС. – 2001. – 416 с.
2. Гриньова, В. М. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – К.: Знання-Прес, 2004. – 423 с.
3. Опарін, В. М. Фінанси (Загальна теорія) [Текст] : навч. посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
4. Стецюк, П. А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств [Текст] / П. А. Стецюк // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 111–116.
5. Шестова, О. О. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства в умовах ризикового ринкового середовища [Текст] / О. О. Шестова // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2011. – Випуск 6/2. – С. 194-197.

ТЕОРИТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

ВОРОНІН Р.Р.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Нині ризики виникають практично у всіх сферах господарської діяльності і торкаються інтересів різних підрозділів, що вимагає комплексного і скоординованого впливу на них. Щоб оптимізувати функціонування окремих підприємств, такий вплив зазвичай здійснюється безперервно і об'єднує низку процесів виявлення, оцінки, мінімізації та контролю ризиків.

У практиці менеджменту використовуються різні підходи до управління ризиками. Під управлінням ми розуміємо діяльність, спрямовану на зниження або повне уникнення впливу несприятливих наслідків ризиків на результати господарських операцій.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «управління фінансовими ризиками підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Теоретичні та практичні аспекти фінансових ризиків суб'єктів господарювання досліджено у наукових працях: В.В. Глущенко [1], В.В. Вітлінського [2], М.А. Дядюк [3], Ф. Найта [4], Л.О. Коваленко, Л.М. Римнєвої [5], М. Л. Кричевського, І.А. Лукасевича, В.М. Вяткіна, У.Елліот Майкла та інших вітчизняних і зарубіжних учених-економістів.

Фінансовий ризик є однією із найбільш складних категорій, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, якій властиві такі характеристики: економічна природа, об'єктивність прояву, імовірність реалізації, невизначеність наслідків, очікувана несприятливість наслідків, варіабельність рівня ризику, суб'єктивність оцінки. Аналіз праць вчених в даному напрямку дозволив конкретизувати основні аспекти фінансових ризиків підприємства. Доцільно розглянути визначення поняття «фінансові ризики».

Так, в своїх працях Ф. Найт [4], В. В. Глущенко [1], М.А. Дядюк [3] вважають, що фінансові ризики це наслідок події, яка відбулася та має наслідки в даний час, в умовах невизначеності досягнення бажаного результату через існування множин альтернатив.

Інша група авторів В. В. Вітлінський [2] та О. Я. Каспрук вважають, що фінансові ризики – це здатність до ведення господарської діяльності в умовах невизначеності протягом всього часу та необхідності вибору, яка створює можливість завдяки особливим рисам підприємця попереджати, запобігати та зменшувати несприятливий вплив невизначеності на результати господарської діяльності.

Аналіз праць вчених в даному напрямку дозволив зробити висновок, що більшість науковців розглядають фінансовий ризик у конкретному часовому відрізку, що є недоліком наведеного визначення, бо ризик являє собою процес, який постійно розвивається та піддається аналізу розвитку підприємства у минулому, сучасному та майбутньому загалом.

Виходячи з вищевказаного, фінансовий ризик – це вид ризику, який виникає у фінансово- економічній діяльності суб'єкта, коли причинно-наслідковий результат або заходи його досягнення відрізняються від встановлених цілей та планових норм, а отримані відхилення мають вартісний характер. Узагальнивши поняття «фінансового ризику», можна уточнити головні аспекти поняття «управління фінансовими ризиками підприємства». Під процесом управління, більшість сучасних вчених-економістів розуміють систему ризик-менеджменту. Даний стандарт можна вважати аналогом поняття «управління фінансовими ризиками», що має тотожний зміст процесів та стратегічну ціль.

Здійснивши аналіз тлумачень вчених Л.О. Коваленко, Л.М. Римнєвої [5], М. Л. Кричевського [6], можна стверджувати, що основний акцент при визначенні поняття управління фінансовими ризиками підприємства випадає на відношення ризик-менеджменту до стратегічного управління.

Інша група авторів І.А. Лукасевич, В.М. Вяткін, не дають чіткого визначення самого процесу управління, та мають односторонній погляд на процес управління фінансовими ризиками. Автори вважають, що фінансові ризики виникають в процесі функціонування підприємства, а управління ними спрямоване на зниження негативного впливу та отримання негативних наслідків.

Найбільш чітке тлумачення запропонував І.О. Бланк, який вважає управління фінансовими ризиками підприємства системою принципів і методів розробки і реалізації ризикових фінансових рішень, які забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків. І.О.Бланк запропонував найбільш точне узагальнення поняття, яке засвідчує загальний характер питання.

Кожен автор намагається вкласти в поняття своє власне бачення, тому уточнимо поняття «управління фінансовими ризиками підприємства» на основі узагальнення всіх ключових моментів.

Таким чином, управління фінансовими ризиками підприємства - це система методів та інструментів, які реалізуються шляхом ідентифікації, аналізу фінансових ризиків, оцінки їх ймовірних наслідків для підприємства, розробки та реалізації заходів щодо нейтралізації їх негативних наслідків, в рамках, яка враховує стратегію підприємства і тактику управлінських рішень.

Література

1. Глущенко В.В. Финансовые риски в условиях глобализации / В.В. Глущенко // Финансы и кредит. – 2006. – №19. – С. 19–25.
2. Вітлінський В.В. Моделі оцінки ризику неплатежу операцій фінансового лізингу [Текст] / В.В. Вітлінський, Є.Б. Долинська // Фінанси України. - 2005. - №6. - С. 62-68.
3. Дядюк М.А. Особливості економічного ризику підприємств торгівлі в сучасних умовах та його систематизація // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2001. – № 6 (37). – С. 199-203. Найт Ф.Х. Риск, неопределенность и прибыль / Пер. с англ. – М. : Дело, 2003. – 360 с.
5. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2005. – 485 с.
6. Кричевский М.Л. Финансовые риски [Текст] : учеб. пособие / М. Л. Кричевский. - 2-е изд. - М. : КНОРУС, 2013. - 248 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

ГАДЖИМІРЗОВА М.М.

(науковий керівник – к.е.н, доц. Полтініна О.П.)

В сучасних умовах фінансової нестабільності в Україні, яка характеризується постійними змінами внутрішнього і зовнішнього середовища, одним з найактуальніших питань є забезпечення життєздатності підприємств. Загрози, які існують, можуть впливати на ефективність виробництва, раціональне використання ресурсів, платоспроможність та фінансову стійкість підприємств та організацій.

Постійне підвищення ризику господарської діяльності може призвести до значного зниження рівня фінансового стану підприємства, а в майбутньому привести до його банкрутства. Це потребує від кожного суб'єкта господарювання розробки та реалізації системи фінансової безпеки [5].

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова безпека підприємства».

Фінансова безпека підприємств посідає особливе місце в системі економічної безпеки, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства. Фінансова безпека є невід'ємною складовою фінансового менеджменту підприємства та повинна бути реалізована в системі певних стратегічних і тактичних заходів та відповідати сучасним умовам господарювання.

Фінансова безпека підприємства є складною системою, яка містить в собі різні складові, які направлені на забезпечення ефективності використання матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів [1,2].

Поняття «фінансова безпека підприємства» є синтезованим, інтегруючим у собі сутнісні характеристики категорій «економічна безпека підприємства» і «фінанси підприємства».

Серед вчених, що приділяли увагу проблемам фінансової безпеки, слід окремо виділити: О. Барановський та М. Єрмошенко. Р. Качалов, Г. Клейнер, А. Одінцов, В. Сенчагов, Єпіфанов А. О., В. Шликов, Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я., Захаров О.І., Бланк І.О., Реверчук Н. Й. , А.М. Ашуєв, І.А. Бланк, К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко, О.І. Захаров, М.І. Камлик, О.А. Кириченко, У.Б. Ладичко, С.М. Лаптев, Л.О. Матвійчук, Н.Я. Михаліцька, П.Я. Пригунов, В.С. Сідак, О.М. Сумець та інші.

Згідно з проектом Концепції фінансової безпеки України фінансова безпека – складова економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності життєво-важливих (ключових) інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників (загроз). Однак фінансова безпека має і самостійне значення [3].

Деякі науковці, а зокрема, Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я., Захаров О.І. визначають, що фінансова безпека – це стан найбільш

ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат по цінних паперах підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного і фінансового розвитку. Фінансова безпека – визначає граничний стан фінансової стійкості, в якому повинно знаходитись підприємство для реалізації своєї стратегії, характеризується здатністю підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам [6].

Бланк І.О. зазначає, що фінансова безпека підприємства являє собою кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру [4].

Поняття фінансової безпеки досить широке та охоплює майже всі аспекти роботи підприємства. Дослідження думок науковців щодо розуміння цього терміну свідчить про їхнє розмаїття й неузгодженість. Кожний з авторів бажає виокремити найбільш важливі, на його погляд, особливості, які на фоні інших є більш значущими. Це, в свою чергу, ускладнює вибір єдиного універсального формулювання фінансової безпеки підприємства, бо необхідно розглядати багато критеріїв, що її характеризують.

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу, можемо запропонувати наступне визначення поняття: фінансова безпека підприємства – це такий його фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.

Література

1. Арєф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств./ О. В. Арєфєва, Т.Б. Кузенко.– К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 170 с.
2. Барановський О.Т. Фінансова безпека в Україні (Методологія оцінки та механізм забезпечення)./ О.Т. Барановський. – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.
3. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.
4. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Эльга", "Ника-Центр", 2004. – 784 с.
5. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препр. наук. доп. / за ред. М.М. Єрмошенка / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячева, А.М Ашуєв. – К. : Вид-во НАУ. – 2007. – 77 с.
6. Кириченко О.А. Управління фінансово-економічною безпекою : навч. посібн. / О.А. Кириченко, С.М. Лаптев, П.Я. Пригунов, О.І. Захаров та ін. / за ред. В.С. Сідака. – К. : Вид-во "Дорадо-Друк", 2010. – 480 с.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ НВО «ВЕРТИКАЛЬ»

ГЛУЩЕНКО Ю. М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Фінансова стійкість підприємства характеризується ступенем його фінансової незалежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів. Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стійкої прибутковості й забезпечення процесу розширеного відтворення. Кожне підприємство повинне адекватно визначити межі своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість підприємства може привести до його неплатоспроможності, а зайва буде сприяти створенню «зайвих» запасів і резервів, у зв'язку з чим виростуть видатки на їхнє утримання, буде спостерігатися недоотримання прибутку й гальмування темпів економічного розвитку підприємства. Все вищевикладене обґрунтовує актуальність даної теми.

Дослідження, що пов'язані з аналізом та оцінкою рівня фінансової стійкості здійснювали багато науковців, серед яких М. Д. Білик, О. В. Павловська, А. М. Поддєрьогін [2], М. М. Берест [3], Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька, Н. П. Шморгун, Н. М. Гапак [4] та інші. На основі досліджень ряду вчених у даній сфері можливе здійснення оцінки рівня фінансової стійкості окремого суб'єкта господарювання.

Метою роботи є оцінка фінансової стійкості ТОВ НВО «Вертикаль», що включає визначення типу фінансової стійкості та розрахунок показників фінансової стійкості на основі отриманих балансу та звіту про фінансові результати за період з 2015 по 2018 рр. на основі Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [5].

Тип фінансової стійкості підприємства визначається шляхом порівняння основних джерел фінансування з обсягом виробничих запасів. До основних джерел фінансування відносять ВОК (власні обігові кошти), довгострокові зобов'язання та короткострокові кредити.

Згідно з даними балансу ТОВ НВО «Вертикаль» обсяг запасів протягом 2015 – 2018 рр. постійно зростає. У 2015 році запаси склали 47 216 тис. грн. (44,94%), у 2016 році – 165 413 тис. грн. (66,52%), у 2017 році – 291 012 тис. грн. (59,06%), у 2018 році – 222 009 тис. грн. (55,43%). Така структура активу підприємства зумовлена наявністю високовартісних матеріалів, так як підприємство займається виготовленням силового і нафтогазопромислового обладнання в блочному виконанні.

При такому обсязі запасів спостерігалась нестача джерел фінансування. Протягом 2015 – 2016 рр. на підприємстві обсяг ВОК був незначним та скорочувався, що призвело до нестачі ВОК у наступні два роки. Для покриття нестачі ВОК необхідно залучати довгострокові зобов'язання та забезпечення. На підприємстві протягом 2015 – 2016 рр. їх обсяг був незначний, у 2017 році відбулося залучення інших довгострокових

зобов'язань у розмірі 77 945 тис. грн., у 2018 році – 197 291 тис. грн. Проте цього було недостатньо для покриття виробничих запасів підприємства.

Отже наступним кроком повинно бути залучення короткострокових кредитів у розмірі нестачі власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань. Залучення короткострокових кредитів відбувалося у недостатньому обсязі. У 2015 та 2016 році ТОВ НВО «Вертикаль» не мало короткострокових кредитів. У 2017 році був кредит у розмірі 4 185 тис. грн., у 2018 році 6 265 тис. грн., чого було недостатньо для покриття виробничих запасів. Нестача основних джерел фінансування у 2015 році складала 30 514 тис. грн., у 2016 році – 164 921 тис. грн., у 2017 році – 256 560 тис. грн., у 2018 році – 54 870 тис. грн.. Відповідно до отриманих розрахунків тип фінансової стійкості визначається як кризовий фінансовий стан.

Для більш детального аналізу фінансової стійкості підприємства необхідно здійснити розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості. Коефіцієнт автономії протягом 2015 – 2018 рр. постійно зменшувався. У 2015 р. складав 0,349, у 2016 р. – 0,152, у 2017 р. – 0,074, а у 2018 р. спостерігається його збільшення до 0,125. Це означає, що частка власних коштів, авансованих у діяльність підприємства зменшувалась у структурі пасиву, зобов'язання зростали. Так як динаміка є негативною, то це свідчить про погіршення фінансової стійкості та стабільності підприємства, а також збільшення ступеню залежності від кредиторів. Це і показує наступний коефіцієнт – коефіцієнт фінансової залежності, значення якого зростали протягом усього досліджуваного періоду. Коефіцієнт фінансового ризику також зростав протягом 2015 – 2017 рр. у 2015 р. складав 1,869 при критичному значенні 1. Це означає, що 1,869 грн. залучених коштів припадає на 1 грн. власного капіталу. У 2016 р. коефіцієнт дорівнював 5,572, а у 2017р. – 12,512. Це, в свою чергу, означає, що підприємству не вистачає власного капіталу для погашення зобов'язань. У 2018 р. коефіцієнт зменшився та складав 6,989. Такі зміни свідчать про низьку фінансову стійкість підприємства.

Таким чином, оцінка фінансової стійкості ТОВ НВО «Вертикаль» дозволяє виявити проблемні місця в його діяльності та формує підґрунтя для розробки управлінських рішень, спрямованих на її підвищення.

Література

1. Чепка В.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу / В. В. Чепка, О. К. Матяш // Економіка і суспільство. Фінанси і кредит. – 2017. – №12. – с. 649 – 655.
2. Поддєрьогін А.М., Наумова Л.Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : [монографія] / А.М. Поддєрьогін, Л.Ю. Наумова. – К.: КНЕУ, 2011 – 14 с.
3. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник : [Електронне видання] / М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 164 с.
4. Гапак Н. М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства / Н. М. Гапак, С. А.Капштан. – Серія Економіка. Випуск 1 (42). – Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – с. 191 – 196.
5. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації/ Наказ Міністерства фінансів України від 07 від 19.02.2013// [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua>.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

ГОЛУБ П.В.

(науковий керівник – к.е.н., викл. Зуєва О.В.)

На сьогодні своєчасна й адекватна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства є необхідним процесом, саме тому виникає потреба у дослідженні ділової активності як передумови забезпечення ефективності роботи суб'єкта господарювання. Достовірний аналіз ділової активності є надзвичайно важливим й актуальним в наш час, бо він допомагає адекватно оцінити власні можливості й середовище, в якому функціонує підприємство, а також виявляти напрями можливих змін, пристосовувати свій бізнес до цих умов, при цьому максимально використовувати вкладені ресурси та наявні потенційні можливості.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «ділова активність підприємства».

Поняття ділової активності відносно нове. Його почали застосовувати на початку XX століття як одну з характеристик макроекономічної системи під час дослідження криз та циклічності розвитку. Потім вже в середині XX століття це поняття почали розглядати як характеристику господарюючого суб'єкта. Але на той час її більше прирівнювали зі швидкістю обороту активів, а це звичайно зужує важливість цього поняття для підприємства. До вітчизняної наукової школи ділова активність як поняття увійшло у 90-ті рр. XX століття через набуття незалежності України та розвиток ринкової економіки.

Дослідженню поняття ділової активності багато уваги приділяють такі сучасні економісти, як Г. Ю. Ткачук, Ю. О. Бондарєва, В. В. Ковальов, Р. О. Костирко, Т. П. Куриленко, Л. А. Бернстайн, Е. Ф. Брігхем, С. А. Бурий, Л. В. Донцова, О. В. Карпіков, Р. Дж. Кемп, Л. Г. Кліменко, О. В. Мяснікова, О. В. Павловська, Т. Г. Рзаєва, А. Д. Шеремет та інші. Праці цих вчених сприяли більш глибокому розумінню цього поняття, як однієї з головних економічних категорій.

Сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «ділова активність», тому дослідивши публікації сучасних авторів приводимо такі підходи до її визначення. Багато вчених у своїх дослідженнях визначають ділову активність тільки з точки зору кількох аспектів. Наприклад, належність цього показника до ринково орієнтованих категорій, про це свідчать такі показники, як конкурентоспроможність, імідж підприємства, рівень товарообміну.

Одним з найбільш поширеним в науковій думці є підхід, який доводить нам, що ділова активність підприємства проявляється як швидкість обороту його засобів. Його підтримували Донцова Л. В., Моторин Р. М., Мяснікова О. В., Шеремет О. О. І саме тому досить довго ця категорія вивчалась в межах фінансового аналізу діяльності підприємства.

Деякі науковці, а саме Т. П. Куриленко [1], А. М. Турило, І. С. Вчєрашня [2] та ін. виділяють тільки фінансові характеристики цього показника, такі як

величина авансованого капіталу, забезпеченість підприємства оборотними засобами та швидкість їх обігу.

С. А. Бурий та В. О. Мукомела-Михалець зазначають, що досі немає єдиної точки зору з визначення та сутності ділової активності [3]. Оскільки вона є дуже містким поняттям, багато авторів, таких як, Ковальов В. В., Костирко Р. О., Коробов М. Я., Мец В. О., Шеремет О. О. вважають, що її можна розглядати у широкому і вузькому розумінні. У широкому значенні ділова активність – це комплекс зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. А у вузькому розумінні – поточна виробнича і комерційна діяльність підприємства [4].

При визначенні сутності цього поняття, звичайно, необхідно звернути увагу на основні властивості ділової активності підприємств. У своїх працях Годящев М.О. виділяє п'ять ключових властивостей ділової активності підприємства: вплив на займану позицію підприємства на ринку та його конкурентоздатність, здійснення оцінки фінансового стану підприємства, характеристика рівня використання потенціалу підприємства, передбачення безперервного моніторингу для здійснення управлінських заходів, сприяння визначенню слабких та сильних сторін діяльності підприємства при формуванні стратегій підприємств [5].

Поняття ділової активності досить широке та охоплює майже всі аспекти роботи підприємства. Дослідження думок науковців щодо розуміння цього терміну свідчить про їхнє розмаїття й неузгодженість. Кожний з авторів бажає виокремити найбільш важливі, на його погляд, особливості, які на фоні інших є більш значущими. Це, в свою чергу, ускладнює вибір єдиного універсального формулювання ділової активності підприємства, бо необхідно розглядати багато критеріїв, що її характеризують.

Таким чином, на основі розглянутих визначень та проведеного морфологічного аналізу, можемо запропонувати наступне тлумачення поняття: ділова активність підприємства – комплексна характеристика, що відображає економічну діяльність підприємства, та його зусилля, спрямовані на забезпечення досягнення поставлених цілей, реалізацію заданих програм й запланованих заходів.

Література

1. Куриленко Т.П. Теоретичні аспекти визначення ділової активності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_ekon/2009_6/ZMIST.htm.
2. Турило А.М. Теоретико-методичні підходи до визначення поняття «економічна активність підприємства» / А.М. Турило, І. С. Вчєрашня // Фінанси України. - 2011. - №10. - С. 79-84.
3. Бурий С. А. Управління діловою активністю машинобудівних підприємств : монографія / С. А. Бурий, В. О. Мукомела-Михалець. –Хмельницький : ХНУ, 2014. – 183 с.
4. Польова Т. В. Ділова активність як комплексна економічна категорія та теоретичні аспекти її аналізу / Т. В. Польова // Матеріали IV Міжнар. наук.- практ. конф. [«Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції»], (Одеса : ОНЕУ, 26.05.2016 р.). – Херсон: Гринь Д. С., 2016. – С. 403-406.
5. Годящев М. О. Управління персоналом підприємства як фактор підвищення його ділової активності / М. О. Годящев // Інтелект XXI. - 2017. - № 3. - С. 74-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2017_3_12

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ»

ГРЕЧКА В.М.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

В умовах перетворень, які характеризуються нестабільністю економіки, мінливістю кон'юнктури ринків збуту, змінами в конкурентному середовищі та іншими макро- і мікроекономічними факторами, однією з першочергових задач керівництва підприємства є формування фінансового потенціалу, який представляє собою найпотужніший потенціал для оперативного і стратегічного впливу на виробничо-господарську діяльність та економічний розвиток підприємства. У процесі дослідження фінансового потенціалу підприємства потрібно пов'язати це поняття з більш загальним поняттям сукупного економічного потенціалу підприємства, що визначає можливості останнього в різних сферах діяльності [4].

Питанням фінансового потенціалу підприємства займалися такі вчені як Ільїна К., Толстих Н.Т., Кунцевич О., Давиденко Н.М., Брегін Н., Ковальов В.В., Стецюк П., Паєнтко Т., Фомін П.А., Бикова Г. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення фінансового потенціалу підприємства зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Зазвичай, під терміном фінансовий потенціал розуміють потенційну здатність нарощення потенціалу суб'єкта господарювання. Фінансовий потенціал також доволі часто ототожнюють із наявними фондами фінансових ресурсів підприємства. Однак в економічній літературі немає єдиного визначення цього поняття. Тому виділимо основні значення даної економічної категорії.

Ільїна К. [2] розглядає фінансовий потенціал як сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів.

Толстих Н.Т. [8] розуміє під поняттям фінансовий потенціал забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільність їх розміщення та ефективність використання.

Кунцевич В.О. [5] вважає, що фінансовий потенціал це здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів.

Ковальов В.В. [3] стверджує, що фінансовий потенціал створює фундамент для трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу в конкретні результати господарської діяльності підприємства.

Для Стецюка П. [7] фінансовий потенціал це сукупність фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні організаційно-економічні відносини, які в кінцевому рахунку спрямовані на забезпечення його високоефективного та прибуткового функціонування.

Паєнтко Т. [6] виділяє фінансовий потенціал як сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного

потенціалу з метою максимізації прибутку.

Фомін П.А. [9] вважає, що фінансовий потенціал це відносини, які виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату.

Для Бикової В.Г.[1] фінансовий потенціал виступає сукупністю фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності, характеризується можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності і певних стратегічних напрямів розвитку підприємства.

Таким чином, аналізуючи інтерпретації поняття фінансовий потенціал підприємства, можна зробити висновок, що для визначення цього поняття автори акцентують увагу на:

- сукупність можливостей підприємства;
- забезпеченість фінансовими ресурсами;
- здатність до оптимізації фінансової системи;
- обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства;

фундамент для трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу;

сукупність фінансових ресурсів.

Отже, на підставі проведеного дослідження визначень поняття фінансовий потенціал та приведеної морфологічної класифікації виведемо власне тлумачення поняття: фінансовий потенціал підприємства – це сукупність можливостей підприємства, обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів, забезпеченість ними, здатність до оптимізації фінансової системи та трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу.

Література

1. Бикова В. Г. Оцінка та управління фінансово-економічним потенціалом підприємств загальнодержавного значення: [монографія] / В.Г. Бикова. – Д.: Наука і освіта, 2015. – 180 с.
2. Ільїна К. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку підприємства / К. Ільїна // Формування ринкової економіки в Україні. – 2017. – № 19. – С. 256-261.
3. Ковалёв В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры: учебное пособие / В.В.Ковалёв. – Москва.: Финансы и статистика, 2015. – 260 с.
4. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку / О.Д. Костевич // Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів: ЧДТУ, 2015. – № 43. – 54-59 с.
5. Кунцевич В. О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки / В. О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 7. – С. 123–130.
6. Паєнтко Т. В. Налоговое регулирование в контексте формирования финансового потенциала предприятия / Т. В. Паєнтко // Бизнесинформ. – 2016. – № 9. – С. 96-98.
7. Стецюк П. А. Теоретичні та практичні аспекти організації планування фінансового потенціалу підприємств / П. А. Стецюк, Г. В. Корнійчук // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2017. - № 4. - С. 12-18.
8. Толстых Т. Н. Проблемы оценки экономического потенциала предприятия: финансовый потенциал / Т. Н. Толстых, Е. М. Уланова // Вопросы оценки. – 2014. – № 4 - С. 34-38.
9. Фомин П. А. Практический инструментарий управления промышленным предприятием : [монография] / П. А. Фомин, М. К. Старовойтов. – М. : Высшая школа, 2013. – Режим доступа : <http://www.smartcat.ru/Management/ PracticIncome.shtml>.

РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ГРЕЧКА В.М.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

Завдяки кореляційно-регресійному аналізу вивчаються взаємозв'язки економічних явищ і процесів, вплив факторів на результати господарської діяльності, з можливістю виявлення та прогнозування резервів підвищення ефективності виробництва, що позитивно позначається на здійсненні управлінської, маркетингової та інших видів діяльності, прийнятті економічно обґрунтованих виробничо-господарських та фінансових рішень[1].

На сучасному етапі здійснити оцінку рентабельності власного капіталу неможливо без використання сучасних методів дослідження та комп'ютерної техніки. Комп'ютеризація економічного аналізу на підприємстві здійснюється за допомогою спеціалізованих статистичних та аналітичних пакетів, а також програмних продуктів для комп'ютеризації аудиту. Одним із таких пакетів є програмний продукт "Statistica" компанії "Statsoft", який надає можливість проводити кореляційно-регресійний аналіз [4].

Питанням регресійно - кореляційного аналізу фінансового потенціалу підприємства займалися такі вчені як Радченко Д. М., Столяренко О. М., Ільїна К., Толстих Н.Т., Ковальов В.В., Стецюк П., Бикова Г.

Для повної оцінки фінансового потенціалу важливо дослідити її взаємозв'язок з іншими показниками, що характеризують фінансовий стан підприємства. Серед них було обрано: x_1 – коефіцієнт автономії; x_2 – коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень; x_3 – коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства; x_4 – коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел; x_5 – коефіцієнт маневреності власного капіталу; x_6 – коефіцієнт довгострокового залучення коштів; x_7 – коефіцієнт фінансування; x_8 – коефіцієнт оборотності активів; x_9 – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

З метою виявлення основних ознак, що впливають на рівень фінансового потенціалу та дослідження можливого взаємозв'язку з рівнем фінансування проведено кореляційно-регресійний аналіз на основі даних 11 підприємств за 2017 рік.

Найскладнішою проблемою є вибір форми зв'язку, аналітичного виразу зв'язку. Зважаючи на те, що будь-яку функцію багатьох змінних шляхом логарифмування або заміни змінних можна звести до лінійного вигляду, тому, рівняння множинної регресії необхідно виразити у лінійній формі:

$$Y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_nx_n$$

де Y – розрахункові значення рентабельності власного капіталу;

x_1, x_n – коефіцієнти;

a_1, a_n – параметри моделі, які можна обчислити за допомогою програми STATISTIKA.

Незалежно від виду та способу побудови економетричної моделі питання про можливість її застосування з метою аналізу та прогнозування

економічного явища може бути вирішене після перевірки на значущість та адекватність, тобто цінність і відповідність моделі реальному економічному процесу. Перевірка базових гіпотез проводиться за допомогою різних статистичних тестів, основними серед яких є критерії Ст'юдента, Фішера, Дарбіна-Уотсона та ін. [5, 6]

При перевірці якості регресійної моделі доцільно оцінити значущість коефіцієнтів регресії. Ця оцінка проводиться за t -статистикою Ст'юдента шляхом перевірки гіпотез про рівняння нулю k -го коефіцієнту регресії ($k=1, 2, \dots$, т.д.). Розрахункове значення порівнюють з табличним при заданому рівні значущості, та якщо воно вище за табличне, коефіцієнт регресії вважається значимим. Якщо отримані коефіцієнти кореляції є значущі (не дорівнюють 0) і зв'язок між y та x_i є суттєвий та не випадковий.

Значущість отриманої регресійної моделі також проводиться за допомогою F – критерію Фішера, розрахункове значення якого знаходиться як відношення дисперсії вихідного ряду спостережень дослідженого показника та незміщеної оцінки дисперсії залишкової послідовності для даної моделі [6, 3]. У даному випадку розрахункове значення цього критерію зі ступенями свободи $\nu_1 = 4$ та $\nu_2 = 17$ дорівнює 13,479, що більше табличного значення 5,84 при заданому рівні значущості. Це свідчить про те, що модель признається значимою та адекватною.

Незалежність значень рівнів випадкової компоненти, тобто перевірка відсутності суттєвої автокореляції в залишковій послідовності може здійснюватися за рядом критеріїв, найбільш розповсюдженим з яких є d -критерій Дарбіна-Уотсона. Розрахункове значення критерію d порівнюється з табличними верхнім d_2 та нижнім d_1 критичними значеннями статистики Дарбіна-Уотсона. Отримане значення d дорівнює 1,999654, що є більшим за верхнє критичне табличне значення $d_2 = 1,8$, таким чином, гіпотеза про незалежність рівнів залишкової послідовності або відсутності автокореляції, приймається. Це означає, що побудована модель є адекватною та може застосовуватися з метою аналізу та прогнозування конкретного економічного явища, а саме впливу коефіцієнтів фінансового стану на фінансовий потенціал ТОВ НВО «ВЕРТИКАЛЬ».

Література

1. Бикова В. Г. Оцінка та управління фінансово-економічним потенціалом підприємств загальнодержавного значення: [монографія] / В.Г. Бикова. – Д.: Наука і освіта, 2015. – 180 с.
2. Ільїна К. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку підприємства / К. Ільїна // Формування ринкової економіки в Україні. – 2017. – № 19. – С. 256-261.
3. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку / О.Д. Костевич // Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів: ЧДТУ, 2015. – № 43. – 54-59 с.
4. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб./ В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К. : ЦУЛ, 2013. – 546 с.
5. Стецюк П. А. Теоретичні та практичні аспекти організації планування фінансового потенціалу підприємств / П. А. Стецюк, Г. В. Корнійчук // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2017. - № 4. - С. 12-18.
6. Толстых Т. Н. Проблемы оценки экономического потенциала предприятия: финансовый потенциал / Т. Н. Толстых, Е. М. Уланова // Вопросы оценки. – 2014. – № 4 - С. 34-38.

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

ГУСАК Л. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С. В.)

Фінансовий результат завершує цикл діяльності підприємства, пов'язаний з виробництвом і реалізацією продукції (виконаних робіт, наданих послуг) і одночасно виступає необхідною умовою наступного витка його діяльності. Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою і інвестиційною, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Зростання фінансового результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснюючи розширене відтворення.

Питанням оцінки фінансових результатів займалися такі вчені як Мочерний С.В, Вороніна О.О, Пипко В.А, Луговий В.А, Бутинець Ф.Ф, Соколов Я.В, Кондраков Н.П. і Загородній А.Г. Окрім того, подальшого розвитку потребують практичні аспекти аналізу фінансових результатів суб'єктів господарювання галузі оптової торгівлі, для якої доля підприємств, що отримали збиток у 2016 році становила – 24,6%, а вже на кінець 2017 року – 25,1% [0].

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «фінансові результати». Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії. У відповідності до ресурсного підходу Мочерний С.В. та Пипко В.А. [0] зазначають, що економічний підсумок виробничої діяльності суб'єктів господарювання, що виражається у вартісній (грошовій) формі і є фінансовими результатами.

На думку Вороніної О.О. [2], поняття «фінансовий результат» можна розглядати також із сторони податкових розрахунків та управлінського обліку. В своїх працях Бутинець Ф.Ф. [0] визначає фінансові результати, як прибуток від реалізації готової продукції, в той час, як Луговий В.А. [0] до фінансових результатів включає ще й доходи від інших реалізацій та позареалізаційні доходи. Такі вчені, як Соколов Я.В., Кондраков Н.П. та Загородній А.Г. [0] «фінансовий результат суб'єкта господарювання» визначають, як приріст або зменшення капіталу підприємства в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку.

Таким чином, узагальнюючи всі розглянуті визначення, можна виокремити—наступне визначення поняття: фінансовий результат – це результат діяльності суб'єктів господарювання, що визначається як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку). Підсумкова інформація про прибутки і збитки підприємства за звітний період, відповідно до НП(С)БО 1, міститься у рядку «Чистий фінансовий результат» звіту про фінансові результати.

Дослідження фінансових результатів суб'єктів господарювання галузі оптової торгівлі на прикладі ПАТ "Плодокомбінат-А", показали, що, незважаючи на загальногалузову динаміку даного показника, у підприємства спостерігається покращення результатів його діяльності протягом 2015-2017 рр. (рис. 1).

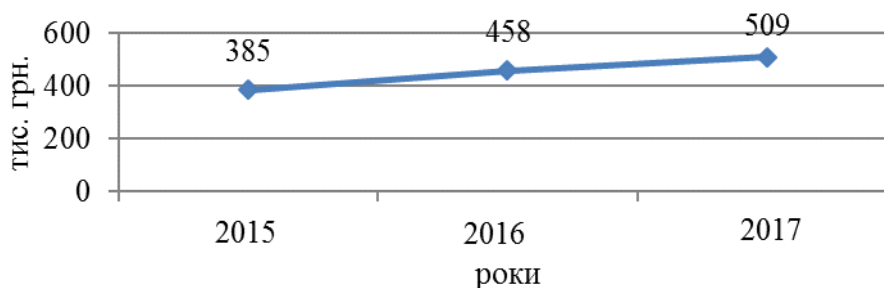

Рис. 1. Динаміка чистого прибутку ПАТ "Плодокомбінат-А" у 2015–2017 роках, тис. грн.

Таким чином, подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення факторів, що впливають на фінансові результати підприємств та розроблення заходів із удосконалення процесу їх аналізу.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік [Текст] / Ф.Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 672 с.
2. Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства [Текст] : автореферат : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / О.О. Вороніна; Харківський нац. економічний ун-т. – Харків, 2009. – 25 с.
3. Загородній А.Г. Облік і аудит: Термін. словник [Текст]/Загородній А.Г., Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №4/2013 360 Вознюк Г.Л., Партин Г.О. – Львів: «Центр Європи», 2002. – 671 с.
4. Кондраков Н. П. Бухгалтерський облік [Текст]: Навчальний посібник / Н. П. Кондраков. – [4-е вид., доп.]. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 640 с.
5. Луговий В.А. Облік капіталу, позичок і фінансових результатів [Текст]/ В.А. Луговий. – М.: АТ "ІНКОНСАУДІТ", 1995. – 128 с.
6. Мочерний С.В. Політична економія: навч.посіб. / Мочерний С.В. – К.: Знання–Прес, 2002. – 687 с.
7. Пипко В. А. Настільна книга бухгалтера та аудитора [Текст] / В.А. Пипко, Л.Н. Булавина. – [5-е вид., доповнене]. – М.: Фінанси і статистика, 2011. – 592 с.
8. Соколов Я. В. Основи теорії бухгалтерського обліку [Текст] / Я.В. Соколов. – М: Фінанси і статистика, 2000. – 496 с.
9. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ДВИГУН О. О.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов життєдіяльності, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. В умовах суттєвих змін економічного простору проблема управління фінансовою стійкістю промислового підприємства набуває пріоритетного характеру. Вирішення даної проблеми вимагає вдосконалення механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, що дозволяє забезпечити ефективність його управління, що ґрунтується на використанні сучасних, адаптованих до українського середовища інструментів його реалізації.

Тому метою цієї роботи є узагальнення складових механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, які відповідають сучасним умовам їх функціонування.

Процес забезпечення фінансової стійкості має бути націлений на мінімізацію негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства, а також на створення передумов ефективної реалізації запланованих дій. Слід відмітити, що на більшості підприємств України управління фінансовою стійкістю орієнтоване сьогодні на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників фінансової стійкості, зниження її рівня [1]. Саме тому, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства має ґрунтуватися на засадах запровадження методів стратегічного управління.

Управління фінансовою стійкістю підприємства є системою принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, підтриманням фінансової рівноваги [2, с. 45].

Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів. Для цього він повинен відповідати таким вимогам: спрямовання дії всіх елементів фінансового механізму, який забезпечує інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин; зворотний зв'язок усіх елементів фінансового механізму різних вертикальних і горизонтальних рівнів; своєчасність реакції елементів фінансового механізму вищого рівня на зміни, які відбуваються під впливом елементів нижчого рівня [3, с. 57].

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно розпочати з характеристики його складових, а також визначення послідовності певних етапів (табл. 1) [4, с. 200; 5, с. 127].

Таблиця 1

Етапи розробки механізму управління фінансовою стійкістю підприємства

Етап	Характеристика етапу
I. Визначення, цілей, суб'єктів і об'єктів управління	Об'єкти – діяльність підприємства або його окремого підрозділу, певний виробничий процес, фінансова діяльність, прибуток, фінансові ресурси. Цілі – забезпечення оптимального рівня фінансової стійкості підприємства. Суб'єкти – керівники вищої ланки, фінансові менеджери, фінансові служби і відділи, аналітики з фінансової безпеки.
II. Виявлення елементів об'єкта управління	Визначення та оцінка чинників, що впливають на елементи управління. Оцінка поточного стану та рівня фінансової стійкості.
III. Визначення методів впливу на чинники управління	Застосування інструментарію управління фінансовою стійкістю: засоби, важелі, методи, способи здійснення.
IV. Розробка стратегії забезпечення фінансової стійкості	Узгодження цілі розробленої стратегії з загальною стратегією підприємства.
V. Реалізація стратегії	
VI. Моніторинг	Коригування процесу реалізації стратегії. Контроль за виконанням завдань та досягнення цілей підприємства (забезпечення оптимального рівня фінансової стійкості підприємства). Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Спільним для кожного етапу розробки механізму управління фінансовою стійкістю є використання інструментів управління, як сучасних засобів досягнення його стратегічних цілей. Відповідно, до представлених етапів механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, четвертий етап є одним з визначних, що має реалізовуватися на засадах збалансованості його активів і пасивів, доходів і витрат та грошових потоків.

Саме такий, системний підхід до формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства має забезпечити достатність власного капіталу; гнучкість його структури; забезпеченість власного капіталу для фінансування оборотних активів; достатній рівень рентабельності; забезпеченість платоспроможності та самофінансування; зниження дебіторської заборгованості та забезпечення кредитоспроможності.

Література

1. Мороз О. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О. О. Мороз, М. В. Шварц // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. – Електрон. текст. дані. – 2017. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/view/3175>.
2. Єлєцьких С. Я. Послідовність етапів процесу управління розвитком промислового підприємства з позицій забезпечення його фінансової стійкості / С. Я. Єлєцьких // Науковий огляд. – 2014. – № 9. – Т. 8. – С. 41-57.
3. Артус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки / М. М. Артус // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 54–59.
4. Філонич О. М. Управління фінансовою стійкістю підприємства / О. М. Філонич, Я. О. Дряпак // Економіка і регіон. – 2012. – № 1 (32). – С. 199-202.
5. Геращенко І. О. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства / І. О. Геращенко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Економічні науки. – 2017. – № 24 (1246). – С. 124-128.

СУТНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

ДЕРКАЧ Ю. О.

(науковий керівник – к. е. н., доц. Кіпа М. О.)

В умовах стрімкого розвитку ринкової економіки дедалі більшої актуальності набуває питання пошуку та впровадження можливостей розширеного відтворення господарської діяльності з метою максимально ефективного використання наявного потенціалу. Здатність до розширення господарської діяльності підприємств визначається відповідно до обсягу накопичених фінансових ресурсів та ефективності їх розподілу. Саме тому, визначальним критерієм рівня захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарської діяльності, тобто його стійкості та незалежності, є фінансовий потенціал. Як наслідок, важливого значення набуває дослідження сутності фінансового потенціалу підприємства як економічної категорії.

Питання оцінки фінансового потенціалу підприємства знаходять відображення в працях таких вчених-економістів як Белінська О. В., Гнип Н. О., Касьянова Н. В., Маслак О. І., Троц Д. О. та ін.

Метою даної роботи є розкриття сутності та економічного змісту поняття «фінансовий потенціал підприємства» та узагальнення підходів до його визначення.

Дослідження положень наукових праць стосовно сутності фінансового потенціалу підприємства дозволили систематизувати їх за наступними ключовими характерними ознаками: фінансові ресурси, можливості, відносини.

З фінансовими ресурсами ототожнює фінансовий потенціал підприємства Маслак О. І. [1]. Він розглядає дане поняття як сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного та раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток та досягти поставленої мети своєї діяльності, а також отримати максимально можливий фінансовий результат, за рахунок використання наявних власних ресурсів і залучення додаткових коштів на найбільш вигідних для підприємства умовах. Гнип Н. О. [2] визначає фінансовий потенціал підприємства як сукупність потенційних фінансових ресурсів і доходів підприємства при заданих або таких, що склалися, параметрах ресурсного і виробничого потенціалів, а також ринкової кон'юнктури.

З аспекту можливостей Белінська О. В. [3] розглядає фінансовий потенціал підприємства як обсяг наявних та прихованих можливостей підприємства, за рахунок яких існує потенційна можливість збереження стійкості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, отримання наперед визначеного позитивного фінансового результату, що може бути реалізованим внаслідок управлінського впливу з метою досягнення певного наперед визначеного рівня розвитку підприємства як на певний момент часу, так і у перспективі.

Касьянова Н. В. [4] інтерпретує дану економічну категорію як відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально

можливого фінансового результату за умови: наявності власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності і фінансової стійкості; можливості залучення капіталу в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проєктів; рентабельності вкладеного капіталу; наявності ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного та майбутнього фінансового стану.

Троц Д. О., Бурдіна О. Е. [5] дають наступне визначення поняття «фінансовий потенціал підприємства»: відносини, які виникають на підприємстві стосовно використання фінансових ресурсів з метою досягнення ефективного функціонування всього підприємства (забезпечення ліквідності, рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства).

Розглянуті підходи до визначення сутності поняття «фінансовий потенціал підприємства» являються не протилежними, а взаємодоповнюючими. Тому, узагальнюючи існуючі трактування за ключовими ознаками, під фінансовим потенціалом підприємства варто розуміти сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, акумулювання, накопичення, розподіл та використання яких у процесі здійснення господарської діяльності можуть максимально ефективно реалізувати можливості підприємства щодо досягнення встановлених тактичних та стратегічних цілей діяльності підприємства.

Література

1. Маслак О. І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств / О. І. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2012. – Вип. 6(77). – С. 124-129.
2. Гнип Н. О. Планування фінансового потенціалу суб'єктів реального сектору економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит» / Н.О. Гнип. – Суми. – 2012. – С. 24.
3. Белінська О. В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О. В. Белінська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 4. – С. 267–271.
4. Касьянова Н. В. Планування маркетингу. 2-ге вид. перероб. та доп.: підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морєва, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – С. 248.
5. Троц Д. О. Аналіз та діагностика фінансового потенціалу підприємства/ Д. О. Троц, О. Е. Бурдіна // XIII Міжнародна наукова інтернет-конференція «СОЦІУМ. НАУКА. КУЛЬТУРА», Економіка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/trots-do-burdina-oe-analizta-diagnostika-finansovogo-potentsialu-pidpriemstva/>

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ»

ДОНЧЕНКО Д. С.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Проноза П.В.)

Нестабільність та кризовий стан економіки негативно впливає на всі сфери суспільного та економічного життя країни. У результаті різкого загострення проблем неплатежів, боргів, неспроможності підприємств, хронічної збитковості їхньої виробничо-торговельної діяльності в умовах ринку закріпився термін «Антикризове фінансове управління». В останні роки він увійшов високими темпами у науковий і практичний оборот, але разом з тим не здобув чіткого трактування. Необхідність оволодіння основами антикризового фінансового управління зумовлена тим, що в умовах ринкової економіки підприємства здійснюють свою фінансово-господарську діяльність знаходячись під постійним впливом несприятливих внутрішніх та зовнішніх чинників, які можуть призвести до фінансової кризи та банкрутства.

Даною проблемою займалися такі вчені, як: Проноза П.В., Берест М. М., Журавльова І.В., Кузенко Т. Б., Василенко В. О., Ситник Л. С., Грязнова А. Г., Мескон М. Х., Крутик А. Б., Курошева Г. М., Лігоненко Л. О., Кривов'язюк І. В., Беляєв А. А., Короткова Е. М., Градов А. П., Кузин Б. И. та інші. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення антикризового фінансового управління підприємством зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «антикризове фінансове управління підприємством» та аналіз підходів до її визначення.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «антикризове фінансове управління підприємством». Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії. Класична економічна категорія «кризи» означає небажану і драматичну фазу в економічній системі. Каталізатором кризових процесів є коливання і негативні явища, що відбуваються в соціально-економічному житті суспільства.

Дж. М. Кейнс говорив про кризу як про «катастрофічне падіння інвестицій, скорочення господарської активності і масові звільнення».

М. Д. Кондратьєв називав кризу рецесією – «тимчасовою фазою, протягом якої відбувається спад господарської активності».

Учені сучасної західної неокласичної школи (Дж. Хікс, Дж. Дьюзенбері) вважають, що характерною особливістю кризи є періодичність її появи. Кризи є «наслідком випадкових дій, імпульсів або шоків на економічну систему, що і викликає дисбаланси у фінансових і економічних відносинах учасників господарських процесів».

Таким чином криза на рівні підприємства – це форма порушення параметрів життєздатності підприємства, яка проявляє себе протягом певного періоду, характеризується закономірністю та циклічністю виникнення на різних етапах життєвого циклу підприємства, обумовлюється накопиченням протиріч у

межах господарської системи та в перебігу її взаємодії з зовнішнім оточенням, має певні наслідки для можливостей його функціонування та розвитку .

Аналіз наукової літератури [1 – 5] дозволяє визначити особливі характеристики до визначення антикризового фінансового управління та запропонувати більш повне трактування антикризового фінансового управління.

Так, І.О.Бланк визначає антикризове фінансове управління як постійно діючий процес виявлення ознак кризових явищ та реалізацію генерального плану недопущення поширення кризових явищ й стагнації розвитку підприємства, який здійснюється протягом усього періоду його функціонування[1].

Грязнова А. дотримується думки, що це - система управління підприємством, котра має комплексний, системний характер та спрямована на передбачення або усунення несприятливих для бізнесу явищ за допомогою використання всього потенціалу сучасного менеджменту [5].

З точки зору Василенко В. – антикризове фінансове управління це управління, яке спрямоване на передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів і усунення загроз появи кризових ситуацій, а в разі їх появи – аналіз і прийняття заходів ліквідаційного характеру з найменшими втратами та негативними наслідками [2].

Отже, з огляду на результати узагальнення до трактування антикризового фінансового управління, можна сказати, що сьогодні немає єдиної думки стосовно проблеми формування його наукової концепції. Тому було запропоновано авторське визначення, відповідно до якого "антикризове фінансове управління" – це комплексна система управління підприємством, що направлена на усунення можливих і наявних проблем в його діяльності шляхом розроблення і реалізації спеціальної програми з використанням всього потенціалу підприємства шляхом використання різноманітних принципів, форм та методів недопущення чи ліквідація кризових явищ.

Література

1. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк – К. : Эльга, Ника – Центр, 2006. – 672 с.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : Навч. Посібник / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 504 с.
3. Король В. Сучасні проблеми реалізації механізму фінансового менеджменту в умовах трансформації економіки України / В. Король // Економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3. – С. 22–27.
4. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : [навч. посіб.] / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2014. – 560 с.
5. Мізюк Б. М. Фінансовий механізм управління ризиками підприємств / Б. М. Мізюк // Фінанси України. – 2013. – № 11. – С. 66–71.

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ДОЦЕНКО Ю.Г.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Результативність та ефективність діяльності підприємства прямо залежить від ефективності використання капіталу. У свою чергу, планування ефективності використання капіталу починається з визначення джерел його фінансування. Головне питання в управлінні капіталом є оптимізація його структури, що обумовлено потребою в достатньому фінансовому забезпеченні господарської діяльності підприємства та його подальшого розвитку, необхідністю мінімізації середньозважених витрат на капітал, а також необхідністю підвищення рівня рентабельності власного капіталу, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [1, с. 227].

Теоретичним і практичним питанням оптимізації фінансової структури капіталу присвячені роботи таких науковців, як Бланк І. В., Бичкова Н. В., Боронос В.Г., Брейлі Р., Ван Хорн Дж., Варічева Р. В., Дамодаран А., Зві А., Катан Л.І., Поддєрьогін А.М., Подольська В.О., Терещенко О. О.

На сьогодні не має однозначного підходу до оптимізації структури капіталу, застосовуючи який підприємство, за різних умов економічного розвитку та галузей діяльності, визначило б оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом. Зокрема, Л. Басовський і Г. Маховикова [2, с. 70; 3, с. 156] під оптимальною структурою капіталу розуміють певне співвідношення власного та позикового капіталу, що призводить до максимізації вартості акцій підприємства. На думку І.О. Бланка, оптимальна структура капіталу становить таке співвідношення використання власних і позикових коштів, за умови якого забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності (коефіцієнтом власного капіталу) та коефіцієнтом стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [4, с. 213].

Отже, більшість економістів під оптимальною структурою капіталу розуміють певне співвідношення власних і позикових коштів у структурі сукупного капіталу. Основними ознаками, за якими фахівці пропонують визначати оптимальну структуру капіталу є: максимізація дохідності (рентабельності); зміцнення фінансової стійкості; мінімізація витрат на капітал; максимізація ринкової вартості.

Література

1. Дуда С. Т. Узагальнення методичних підходів до оптимізації структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / С. Т. Дуда // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. // Режим доступу до ресурсу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_2/227_Dud.pdf
2. Басовский Л. Е. Финансовый менеджмент : учебник / Л. Е. Басовский. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 240 с.
3. Маховикова Г. А. Инвестиционный процесс на предприятии : учеб. пособ. / Г. А. Маховикова, В. Е. Кантор. – СПб. : Питер, 2001. – 176 с.
4. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. – 512 с.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ЗАВДОВ'ЄВ М.Д.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Юшко С.В)

В умовах соціально-економічної нестабільності та мінливості законодавства важливе місце в поточній роботі підприємства займає підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Ефективність роботи суб'єкта господарювання значною мірою залежить від правильного визначення потреби в оборотних коштах. Оптимальний рівень оборотних коштів призводить до мінімізації витрат, поліпшення фінансових результатів, гарантує циклічність і послідовність у діяльності підприємства [1].

Основою раціонального використання оборотних коштів в умовах їх хронічного дефіциту є правильне планування оборотних коштів і, зокрема, запасів, як частини оборотних коштів; розробка і впровадження заходів, що сприяють зниженню матеріалоємності продукції і прискоренню руху оборотних коштів. Підприємства у випадку ефективного використання оборотних коштів досягатимуть стабільного економічного стану, збалансованого по ліквідності і прибутковості.

Прискорення оборотності оборотних коштів досягається різними заходами. На стадії створення виробничих запасів такими шляхами можуть бути [2]:

- впровадження економічно обґрунтованих норм запасу;
- наближення постачальників сировини та напівфабрикатів до виробника кінцевої продукції;
- комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва [3]:

- використання прогресивної техніки і технології;
- впровадження стандартизації, уніфікації, типізації;
- удосконалення форм організації промислового виробництва, застосування дешевших матеріалів;
- стимулювання економії матеріальних та енергетичних ресурсів;
- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії обігу прискорення оборотності оборотних коштів досягається за рахунок [4]:

- наближення споживачів продукції до її виробників;
- удосконалення системи розрахунків;
- використання «своєчасних» систем поставок, які дозволяють зменшити величину запасів готової продукції на складах.

Необхідно зазначити, що заощадження оборотних коштів у сучасних умовах господарювання є однією з найважливіших проблем кожного

підприємства, одним із напрямків її вирішення є економія матеріальних ресурсів та пошук резервів їх кращого використання.

Основними джерелами економії сировини та матеріалів повинно стати:

- впровадження новітніх технологій;
- зменшення частки витрат матеріалів у сукупних витратах;
- скорочення відходів і витрат сировини та матеріалів;
- використання відходів та вторинної сировини [5].

Головним напрямком економії матеріальних ресурсів на підприємстві є збільшення одиниць випуску кінцевої продукції з однакової кількості сировини і матеріалів, що залежить від технічного рівня виробництва, рівня кваліфікації, майстерності робітників, що виготовляють продукцію, раціональної організації матеріально-технічного забезпечення та норм витрат і запасів матеріальних ресурсів [6].

Важливим напрямком економії матеріальних ресурсів є скорочення витрат у виробничому процесі. Для цього потрібно забезпечити необхідні умови зберігання, перевезення як матеріальних ресурсів, так і готової продукції; раціонально витратити паливо, сировину, застосовувати ефективну систему економічного стимулювання працівників.

Прискорення оборотності оборотних коштів має важливе значення для підприємства через те, що в результаті прискорення оборотності із обороту вилучаються кошти, які можна використати для потреб виробництва [3].

Тож, інтереси підприємств вимагають повної відповідальності за результати своєї виробничо-фінансової діяльності. Оскільки фінансове становище підприємства знаходиться в прямій залежності від стану оборотних коштів і передбачає порівняння витрат з результатами господарської діяльності і відшкодуванням затрат власними засобами, підприємства зацікавлені в раціональній організації оборотних коштів - організації їх руху з мінімально можливою сумою для здобуття найбільшого економічного ефекту.

Прискорення оборотності оборотних коштів дозволяє вивільнити значні суми, і таким чином, збільшити обсяг виробництва без додаткових фінансових ресурсів, а кошти, що вивільняються, використовувати у відповідності до потреб підприємства.

Література

1. Акулич В.В. Оборотні кошти: поняття, значення та інструменти аналізу / В.В. Акулич // Економіка. Фінанси. Управління. – 2014. – №4. – С. 21 – 27.
2. Балабанов І.Т. Фінансовий аналіз і планування господарюючого суб'єкта. – Москва: Нове знання, 2012. – 249 с.
3. Волков О. І. Економіка підприємства / За ред. проф. О.І. Волкова. – Москва: ИНФРА –М, 2014. – 520 с.
4. Богданівська Л. А. Аналізуємо баланс: оцінка власних оборотних коштів / Л.А. Богданівська // Податки та бухгалтерський облік. – 2013 – №5 (113) – С.17 – 27.
5. Гросул В.А. Оптимізація структури оборотних активів підприємства / В.А. Гросул, О.М. Филипенко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – № 2. – С. 172–179.
6. Мартиненко В.П. Прогресивні підходи до управління оборотними активами промислових підприємств / В.П. Мартиненко, Н.В. Легеза // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2016. – № 18. – С. 225–229.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

КАЛАШНИК К. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Ефективність управління фінансовими ресурсами потребує науково обґрунтованої системи методів і способів їх формування, розподілу та використання, що зумовлює на сучасному етапі об'єктивну необхідність визначення мети й результатів руху фінансових ресурсів, інструментів, чинників, що впливають на динаміку їхнього кругообігу.

Проблемам управління фінансовими ресурсами присвячені праці економістів Арефєвої О. В., Ванькович Д. В., Казакової В. І. Бланка І. А., Пойла-Носик Н. Н., Стасюк Г. А. Проте, і на сьогодні залишаються актуальними питання, пов'язані з розробкою та реалізацією дієвого механізму управління фінансовими ресурсами підприємств [1-6].

Управління фінансовими ресурсами підприємств є одним з ключових чинників організації виробничо-господарської діяльності підприємства, одним з найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах, діяльність, що спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного «балансування» [2].

Найважливішим завданням управління фінансовими ресурсами є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності підприємства.

Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок низки джерел : за джерелом створення є дві великі групи джерел: власні (ресурси, що належать підприємству й утворюються внаслідок його фінансово-господарської діяльності: статутний капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток.) і залучені (ресурси, що знаходяться тимчасово в розпорядженні підприємства і можуть використовуватися для досягнення статутних цілей: довгострокові і поточні зобов'язання).

Управління фінансовими ресурсами – складний і багатогранний процес, який поділяють на кілька етапів[6]: - визначення і постановка проблеми; - збір та обробка даних згідно поставленої проблеми; - аналіз отриманої інформації; - прийняття управлінських рішень на основі проведеного аналізу; - реалізація прийнятих рішень; - оцінка результатів реалізації рішень.

Ефективне управління фінансовими ресурсами здійснюється в межах фінансового механізму. Традиційно в структуру фінансового механізму включають п'ять взаємопов'язаних елементів [2-6]:

фінансові методи – спосіб впливу фінансових відносин на господарюючий суб'єкт, що діє в напрямі управління рухом фінансових ресурсів. До фінансових методів відносять планування, прогнозування, кредитування, оподаткування, страхування тощо;

фінансові важелі – дії фінансового методу. До фінансових важелів відносять прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендну плату, процентні ставки за позиками, депозитами, облігаціями, пайові внески, внески до статутного капіталу, портфельні інвестиції, дивіденди тощо;

правове забезпечення. Правове забезпечення функціонування фінансового механізму включає законодавчі акти, постанови, накази та інші правові документи органів управління;

нормативне забезпечення. Нормативне забезпечення функціонування фінансового механізму формують інструкції, нормативи, норми, тарифні ставки, методичні вказівки, роз'яснення тощо;

інформаційне забезпечення. Інформаційне забезпечення функціонування фінансового механізму складається з різного роду економічної, комерційної, фінансової й іншої інформації.

Крім того, на нашу думку, до переліку елементів фінансового механізму доцільно включити організаційно-управлінське забезпечення, яке передбачає побудову раціональної фінансової структури управління підприємством та оптимальний керівний склад, який виконує керівні дії в межах визначених повноважень.

Література

1. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти / О. Г. Малій // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 2. – С.71 – 74.
2. Ванькович Д. В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств / Д. В. Ванькович // Фінанси України. – 2004. – № 9. – С. 112–117.
3. Прушківська Е. В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. / Е. В. Прушківська // Вісник. – Запоріжжя, 2011. – №3 (7). – С. 256-262.
4. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. / Т. В. Романенко // Наукові праці. – Полтава, 103 2013. – Економічні науки. – С. 248-252.
5. Погожа Н.В. Проблемні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства в умовах рецесії України / Н. В.Погожа // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №. 2 (45). – С. 144-149.
6. Леось О. Механізми формування фінансових ресурсів підприємств [Електронний ресурс] / Леось О., Коваль І. // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 1. – С. 119-126.

АНАЛІЗ СТАНУ ГАЛУЗІ ВИРОБНИЦТВА ІНШОЇ НЕМЕТАЛЕВОЇ МІНЕРАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

КАПУСТЯНКО Ю.О.

(науковий керівник – к. е. н., доц., Добринь С.В.)

Для суттєвого зростання економіки потрібні попит на товари та послуги, платоспроможні споживачі, наявність матеріальних і трудових ресурсів, що в загальному розумінні і є ринком, який має також розвиватись.

Головна мета розвитку галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції України – задоволення внутрішнього попиту на виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції завдяки розширенню присутності на зовнішніх ринках. Мету має бути досягнуто на основі ефективного, високотехнологічного і сприйнятливого до інновацій комплексу, що динамічно розвивається, інтегрує у систему міжнародного розподілу праці.

В сучасному стані економіки залишається актуальним перехід на сучасну модель на основі інноваційних технологій, для підняття рівня доданої вартості в структурі виробництва, можливості структурних перетворень, модернізації реального сектору економіки, підвищення конкурентоспроможності. Інвестиційні процеси фінансування структурної перебудови в промисловому секторі тривають, і потребують детального дослідження та аналізу.

Зокрема, у січні–вересні 2018р. підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 337,0 млрд. грн капітальних інвестицій, що на 19,9% більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2017р. [3].

Зараз Україна виробляє майже 50 млн кв.м керамічної плитки і може наростити виробництво в 10 разів, що буде свідчити про зростання ВВП на 12%. Маючи такий потенціал, українські виробники можуть зайняти місце серед лідерів і на світовому ринку, потіснивши основних експортерів – Китай, Італію та Іспанію – на 50% і поставляючи 400 млн кв.м в рік.

Зовнішню торгівлю плиткою Україна почала в 2001 році, до 2012 року обсяг експортованої продукції зріс на 28,8 млн кв.м. У 2015-му році продажі знизилися на 36%, до 10,4 млн кв.м, в основному через скорочення ринків збуту на ринку РФ.

Зараз в структурі експорту переважають країни колишнього СРСР, на країни ЄС припадає 7%. При цьому вітчизняні виробники постійно розширюють географію продажів, нарощують обсяги. Так, експорт продукції ПАТ «Харківський плитковий завод» становить близько 40% (продукція експортується в 26 країн світу).

Однією з перешкод, що заважає Україні значно наростити виробництво керамічної плитки є великі обсяги експорту сировини і утруднений доступ до розвідки нових родовищ глини. Лише за останні 5 років з України щорічно вивозили майже по 4 млн т глини. З такої кількості сировини можна виготовити більше 400 млн кв.м керамічної плитки [4].

Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції включає в себе: виробництво скла та виробів зі скла, виробництво вогнетривких виробів,

виробництво будівельних матеріалів із глини, виробництво іншої продукції з фарфору та кераміки, виробництво цементу, вапна та гіпсових сумішей, виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу, різання, оброблення та оздоблення декоративного та будівельного каменю, виробництво абразивних виробів і неметалевих мінеральних виробів, н. в. і. у. [1].

У виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції по Україні приріст виробництва становив +9,5% (у січні-березні 2017 року +5,9%), внаслідок подальшого зростання попиту з боку будівництва, в умовах триваючого розширення інвестиційної активності в економіці, а також зростання попиту з боку підприємств енергетики і транспортної інфраструктури на проведення ремонтів та оновлення основних засобів.

Серед основних видів діяльності в галузі збільшилося виробництво гумових і пластмасових виробів (на 17%); іншої неметалевої мінеральної продукції (на 5%).

Збільшення виробництва продукції спостерігалось у 17 регіонах (у січні-березні 2017 року приріст продемонстрували 16 регіонів). Найбільше зростання було зафіксовано в Кіровоградській (+33,8%) області.

Спад виробництва неметалевої продукції спостерігався у 7 регіонах: від - 0,3% у Донецькій до -17,9% у Вінницькій областях [2].

В обробній промисловості також відновилось зростання (на 1.0% р/р) завдяки збільшенню випуску гумових, пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції (зростання прискорилося до 5% р/р) на тлі пожвавлення в будівництві.

Таким чином, в умовах нестабільності та мінливості економіки кожна організація задля розвитку та досягнення своєї мети повинна своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та швидко пристосовуватися до них.

Література

1. Офіційний портал «Державна фіскальна служба України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/vidannya->.
2. Макроекономічні показники. Промисловість [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. –23.02.2014.
3. Інтернет-журнал «UANews» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.news/ua/osnovni-tendentsiyi-ekonomichnogo-pidnesennya-potochne-zrostannya-ta-perspektyvu>.
4. Національний промисловий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uprom.info/news/ekonomika/ukrayina-mozhe-stati-naybilshim-virobnikom-keramichnoyi-plitki-v-yevropi>.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ РАКЕТНО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

КІБАСОВА Т. І.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С. В.)

Сьогоднішній стан підприємств ракетно-космічної галузі України залежить від великої кількості параметрів, що зумовлює труднощі, пов'язані з виявленням структури їх взаємозв'язків. В умовах, коли рішення приймаються на підставі результатів фінансової діагностики стохастичної, неповної інформації, використання методів багатовимірної статистичної аналізу є не лише виправданим, але й необхідним [1, С. 296–302].

Аналіз наукових джерел показав, що питання використання кластерного аналізу в управлінні економічними системами теоретично глибоко досліджені й знайшли широке висвітлення в науковій літературі [1-3]. Проте на застосування цього методу для вирішення проблем діагностики прибутковості підприємств ракетно-космічної галузі України звертається недостатня увага.

Під час діагностики фінансового стану підприємств було використано метод багатовимірної статистичної кластерної аналізу, де інформаційним забезпеченням дослідження виступила статистична звітність підприємств ракетно-космічної галузі України [4]. Для проведення економіко-математичних розрахунків використовувалася програма STATISTICA 6.0.

Для проведення діагностики фінансового стану ракетно-космічної галузі України було обрано 10 підвідомчих Державному космічному агенству України (далі ДКАУ) провідних підприємств: ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля», ДП «Виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод» ім. О. М. Макарова», ДП «Дніпровський проектний інститут», ДП «Укркосмос», ДНВП «Об'єднання Комунар», ДП «ХЗЕА», ДП НДПІ «Союз», ДП «ЦС РКТ», КП СПБ «Арсенал», ПАТ «ХАРТРОН».

Однак, перш ніж формувати рішення щодо підвищення рівня платоспроможності підприємства необхідно об'єктивно оцінити його фактичний рівень прибутковості за допомогою коефіцієнтів, які є ключовими при проведенні діагностики фінансового стану підприємства: коефіцієнт рентабельності власного капіталу, коефіцієнт рентабельності активів, операційна рентабельність [2, С. 74–80].

Третім етапом діагностики є проведення кластерного аналізу, який дозволить згрупувати підприємства у групи за рівнем прибутковості їх діяльності та виділити ті, для яких пріоритетним на теперішній час є впровадження антикризових заходів та ті, що мають достатній рівень стабільності і зможуть здійснити фінансування впровадження технологій управління.

За результатами кластерного аналізу методом Варда із сукупності досліджених підприємств у 2017 році на відстані 2 можна виділити три групи.

Як видно з рис.1, до першого кластеру з високим рівнем прибутковості за рахунок високого значення операційної рентабельності увійшло лише одне

підприємство – ДП «Укркосмос».

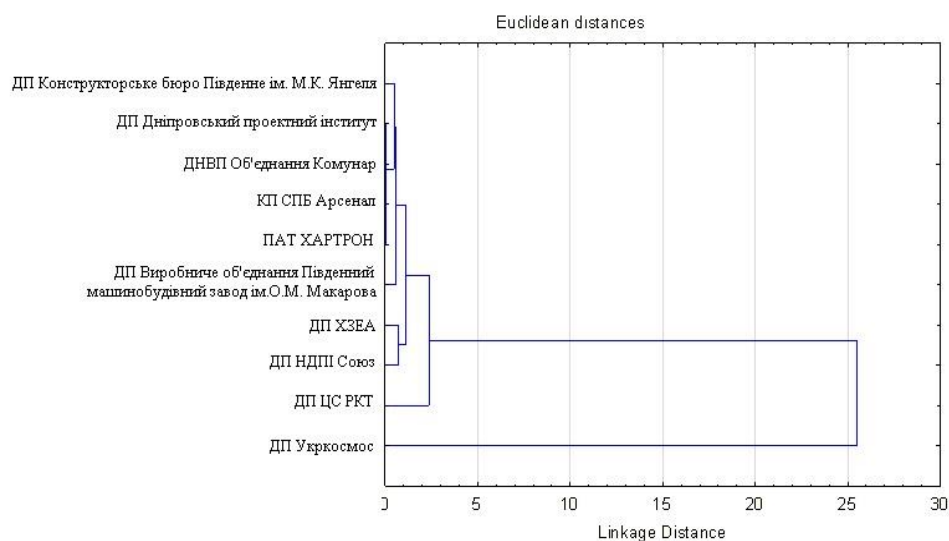

Рис. 1. Дендрограма кластеризації підприємств ракетно-космічної галузі України

До другого кластеру з середнім рівнем прибутковості увійшло шість підприємств ракетно-космічної галузі: ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля», ДП «Виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод» ім.О.М. Макарова», ДП «Дніпровський проектний інститут», ДНВП «Об'єднання Комунар», КП СПБ Арсенал, ПАТ «ХАРТРОН». Для цих елементів кластеру притаманні досить низькі значення показників прибутковості, які прибігаються до нуля.

Останній третій кластер включає в себе три підприємства: ДП «ХЗЕА», ДП НДПІ «Союз», ДП «ЦС РКТ». Елементи цього кластеру характеризуються низьким рівнем платоспроможності.

Таким чином, запропонований методичний підхід до діагностики підвищення рівня прибутковості підприємств, що синтезує вплив кількісних компонент і ґрунтується на розподілі підприємств за кластерами, дасть змогу керівництву підприємств прослідкувати вплив змін показників платоспроможності на зміну її рівня, залежність впливу чинників на результуючий показник і формувати ефективні управлінські рішення в рамках управління платоспроможністю підприємств.

Література

1. Тараненко О. О. Механізм забезпечення економічної стійкості торговельних підприємств / О. О. Тараненко / Економічний простір. – 2012. – № 63. – С. 296–302.
2. Тищенко О. М. Кластери як вектор розвитку економіки: організація, сутність і концепції / О. М. Тищенко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 21. – С. 74–80.
3. Пістунов І. М. Кластерний аналіз в економіці : навч. посіб. [Електронне видання] / І. М. Пістунов, О. П. Антонюк, І. Ю. Турчанінова. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет. – 2008. – 84 с.
4. Річний звіт Державного космічного агентства України за 2017 рік [Електронний ресурс]. – К.: «Спейс-Інформ», 2017, – 28 с. – Режим доступу: http://www.nkau.gov.ua/docs/vydannya/Zvit_DKAU_2017.pdf

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

КІЧАТА О.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

У вітчизняній економічній літературі термін "антикризове управління" з'явився в середині 90-х років ХХ ст. і за ці останні роки став одним з найбільш популярних і вживаних у сучасному діловому житті. Появу терміну спричинили проблеми, які виникли під час невдалого процесу реформування економіки України та інших країн СНД під час переходу до ринкових методів господарювання. Сучасне розуміння антикризового управління доволі неоднорідне та багатозначне.

Проблемам антикризового фінансового управління (АФУ) присвячені роботи таких вітчизняних учених, як І.О.Бланк [3], О.О.Терещенко [7], Л.О. Лігоненко [5], С.Я. Салига [6], О.В. Арєф'єва [1], О. Й. Шевцова [8] та інші.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту поняття АФУ та аналіз підходів до його визначення.

Розглянемо основні підходи до визначення АФУ різних авторів (табл.1).

Таблиця 1

Визначення поняття «антикризове фінансове управління» провідних економістів

Автор	Визначення	Ключові аспекти
1	2	3
І.О.Бланк [3]	Система принципів та методів розробки й реалізації спеціальних управлінських рішень, які спрямовані на попередження та подолання фінансових криз підприємства, а також мінімізацію їх негативних наслідків.	Безперервне управління фінансовим станом підприємства. Передбачення та попередження кризових явищ
О.О. Терещенко [7]	Застосування специфічних методів та прийомів управління фінансами, які дозволяють забезпечити безперервну діяльність підприємств на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками профілактики і нейтралізації фінансової кризи.	Система методів управління фінансами, профілактика та нейтралізація кризових явищ
Л.О. Лігоненко [5]	Є підсистемою загального антикризового управління і націлене на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану та створення відповідних передумов для його своєчасного подолання з метою забезпечення відновлення життєздатності окремого підприємства, недопущення виникнення ситуації його банкрутства.	Оперативне відновлення платоспроможності підприємства, та недопущення банкрутства.

1	2	3
С.Я Салига [6]	Процес управління проведенням попередньої діагностики загрози банкрутства і задіяння механізмів фінансового оздоровлення підприємства, що забезпечують його вихід з кризи.	Діагностика банкрутства
О.В. Ареф'єва [1]	Антикризове фінансове управління — це система управління, яка використовує механізми фінансового впливу, спрямовані на запобігання або подолання фінансової кризи	Система управління в стані кризи

Аналізуючи ключові аспекти у визначенні терміну «антикризове фінансове управління» можемо зробити висновок, що існує два основних підходи. Низка вітчизняних дослідників визначає АФУ як процес управління фінансовим станом підприємства в умовах кризи – тобто своєчасне реагування на кризові явища: протидію банкрутству та відновлення платоспроможності підприємства. Такий підхід мають роботи Л.О. Лігоненка, С.Я. Салиги, О.Й. Шевцової. Більш системний підхід мають роботи І.О. Бланка та О.О. Терещенко. В своїх дослідженнях вони визначають АФУ як систему методів і принципів розробки та реалізації управлінських рішень, яка має на меті своєчасне реагування на прояви кризових явищ.

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу, можемо запропонувати наступне визначення поняття: антикризове фінансове управління – це система управління фінансовим станом підприємства, яка дає можливість своєчасно діагностувати кризові явища, та створює передумови для їх подолання.

Слід зазначити, що поняття АФУ досліджено не повно. Це пов'язано із тим, що ринкова економіка нашої країни перебуває на стадії становлення, а практика антикризового фінансового управління є недостатньою.

Література

1. Ареф'єва О. В. Антикризове фінансове управління підприємством : моногр. / О. В. Ареф'єва, Ю. В. Прохорова. – Львів : УАД, 2011. – 252 с.
2. Берест М. М. Сутність та змістовні аспекти антикризового фінансового управління підприємством /М. М. Берест // Світ фінансів. – 2013. – № 2. – С. 131– 136.
3. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 672 с.
4. Дейніс Л. М. Сутність антикризового фінансового управління підприємством [Електроний ресурс] / Л. М. Дейніс, В. І. Фучеджи // Вісник соціально-економічних досліджень. – № 41 (2). – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
5. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством / Л. О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2005. – 824 с.
6. Управління фінансовою санацією підприємства / С. Я. Салига, О. І. Дацій, Н. В. Несторенко, О. В. Серебряков. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с
7. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : моногр. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 560 с.

ТЕХНОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

КЛОЧКОВ Д.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Розробка методів оцінки фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, яке пов'язане з необхідністю майже щоденного знання його фінансового стану і завдяки цьому підтримання в ринкових конкурентних умовах на належному рівні. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства важлива також при отриманні кредитів від комерційних банків.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства базується на певному механізмі. Механізм забезпечення фінансової безпеки розглядається як сукупність управлінських, економічних, фінансових способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, за допомогою чого з урахуванням особливостей діяльності підприємства забезпечується отримання ним прибутку, величина якого є достатньою, як мінімум, для перебування підприємства у фінансовій безпеці. Дія механізму повинна бути направлена на забезпечення фінансової безпеки в діяльності підприємства як у даний час, так і на перспективу.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства – це система організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію й ліквідацію загроз фінансовій безпеці підприємства [3].

Таким чином, за допомогою програми MS Project було розроблено проект організації та аналізу фінансової безпеки підприємства. На основі проведених досліджень були сформовані три основні етапи реалізації даного завдання. Кожний пункт проекту було деталізовано трьома завданнями. А отже був сформований план організації та аналізу фінансової безпеки :

1. Формування інформаційної бази щодо теоретичних основ організації фінансової безпеки підприємства
 - 1.1. Збір доступних публікацій наукових дослідників з даної теми
 - 1.2. Конкретизація, класифікація та аналіз зібраної інформації щодо визначення поняття фінансової безпеки підприємства
 - 1.3. Визначення переваг та недоліків існуючих понять та їх удосконалення
2. Розрахунок рівня фінансової безпеки на конкретному підприємстві
 - 2.1. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення для проведення аналізу рівня фінансової безпеки
 - 2.2. Аналіз існуючих методів та підходів до визначення фінансової безпеки підприємства та вибір оптимального
 - 2.3. Безпосередньо розрахунок за обраним методом рівня фінансової безпеки даного підприємства
3. Узагальнення висновків після проведення розрахунків
 - 3.1. Формування висновків щодо загального фінансового стану
 - 3.2. Аналіз розрахованого рівня фінансової безпеки підприємства та формування висновків про його поточний стан

3.3. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення та покращення фінансового стану та рівня фінансової безпеки підприємства

Джерелом аналітичної інформації для здійснення організації та аналізу фінансової безпеки являється фінансова звітність підприємства – бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Інструментарієм виступають різні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки, такий як індикаторний підхід, програмно-цільовий, із використанням бальних оцінок тощо.

Виконавці аналізу рівня фінансової безпеки підприємства виступають фінансовий аналітик – це фахівець, який проводить аналіз фінансової діяльності підприємства і дає рекомендації з планування та підвищенню його економічної ефективності; та бухгалтер підприємства – фахівець з бухгалтерського обліку, що працює за системою обліку відповідно до чинного законодавства.

Основними етапами здійснення організації та аналізу фінансової безпеки підприємства виступають:

- 1) Формування інформаційної бази щодо теоретичних основ організації фінансової безпеки підприємства;
- 2) Розрахунок рівня фінансової безпеки аналізованого підприємства;
- 3) Узагальнення висновків після проведення розрахунків рівня фінансової безпеки аналізованого підприємства.

Таким чином, розрахунок рівня фінансової безпеки аналізованого підприємства включає організацію інформаційно-аналітичного забезпечення для проведення аналізу рівня фінансової безпеки та аналіз існуючих методів та підходів до визначення фінансової безпеки підприємства.

Кожний із розглянутих методів і підходів має певні достоїнства та обмеження у використанні, тому керівництву підприємства необхідно обирати конкретно для кожного окремого підприємства свою найбільш прийнятну й економічно обґрунтовану в конкретній ситуації модель оцінки рівня фінансової безпеки.

Література

1. Горячева К. С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т. 10. – Суми: ВВП «Мрія-1» ЛТД, УАБС. – 2010. – С. 288 – 295.
2. Картузов Є. П. Методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства / Є. П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10 (136). – С. 115 – 123.
3. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 345 – 355.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ДНВП «ОБ'ЄДНАННЯ КОМУНАР»

КОВАЛЬОВА Г.Є.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Сучасні підприємства в умовах жорсткої конкуренції змушені постійно пристосовуватись до вимог глобалізаційного середовища, щоб ефективно формувати та забезпечувати досягнення високих фінансових результатів як в поточному періоді, так і в майбутньому. Оцінка фінансового потенціалу набуває особливо важливого значення, оскільки дає змогу оцінити свої потенційні можливості зростання.

Питаннями оцінки фінансового потенціалу підприємства займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, такі як Колесник Т., Селезень О., Гордієнко Н., Маслак О. і інші.

Метою тез є визначення рівня фінансового потенціалу підприємства на прикладі ДНВП «Об'єднання Комунар».

На сьогоднішній день в економічній літературі немає однозначної методики до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Деякі вчені виділяють такі методи оцінки фінансового потенціалу, як експертний аналіз, рейтинговий аналіз, метод відстаней, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, інтегральний аналіз, графоаналітичний аналіз та інші [1].

Для визначення рівня фінансового потенціалу на прикладі ДНВП «Об'єднання Комунар» проведемо оцінювання за допомогою експрес-аналізу показників (рейтинговий аналіз), що характеризують ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства, а також визначення порогових значень показників з метою віднесення їх до того чи іншого рівня фінансового потенціалу підприємства (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Результати розрахунку фінансових показників, що характеризують
фінансовий потенціал ДНВП «Об'єднання Комунар»

Найменування показника	Високий рівень ФПП	Середній рівень ФПП	Низький рівень ФПП	Значення показника		
				2015	2016	2017
Коефіцієнт фінансової незалежності	>0.5	0.3–0.5	<0.3	-	-	-
Коефіцієнт фінансової залежності	<0.3	0.3–0.5	>0.5	1,59	1,47	1,28
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0.1	0.05–0.1	<0.05	0,52	0,67	0,15
Коефіцієнт самофінансування	>1	0.5–1	<0.5	1,49	1,53	1,57
Коефіцієнт загальної ліквідності	>2.0	1.0–2.0	<1.0	2,09	3,01	0,92
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0.8	0.4–0.8	<0.4	0,56	0,87	0,31
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0.2	0.1–0.2	<0.1	0,17	0,17	0
Рентабельність сукупних активів	>0.1	0.05–0.1	<0.05	0,002	0,067	0,015
Рентабельність власного капіталу	>0.15	0.1–0.15	<0.1	0,003	0,102	0,02
Ефективність використання активів для виробництва продукції	>1.6	1.0–1.6	<1.0	0,65	0,67	0,97

Коефіцієнт загальної ліквідності, що відображає достатність ліквідних ресурсів підприємства для погашення його поточних зобов'язань [3], за розрахунками має 0,92 – 3,01, що характеризує ДНВП «Об'єднання Комунар» як підприємство з середнім рівнем ліквідності ресурсів. Нормативне значення коефіцієнта – 1,0-2,0. Коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності підприємства знаходяться в межах нормативних значень. Це свідчить про можливість своєчасної оплати боргів підприємством [4]. Рентабельність власного капіталу відображає ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів, тобто скільки прибутку приносить кожна гривня власного капіталу [0]. Згідно з результатами оцінки фінансового показника, підприємство має дуже низьку рентабельність власного капіталу.

Для визначення рівня фінансового потенціалу за фінансовими показниками порівнюємо отримані значення фінансових коефіцієнтів із рекомендованими даними рейтингової оцінки (табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать, що в 2015–2017 роках фінансовий стан ДНВП «Об'єднання Комунар» не стабільний, діяльність підприємства збиткова, різкі зміни у показниках було спостережено у 2017 році. Більше половини з 10 аналізованих показників у 2017 році перебуває на низькому рівні.

Таким чином, ДНВП «Об'єднання Комунар» володіє низьким фінансовим потенціалом, оскільки в підприємства є власний капітал, недостатній для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості, не має можливості для залучення капіталу, рентабельність активів перебуває на низькому рівні [5].

Підприємство характеризується не стійкою платіжною готовністю, не достатньою забезпеченістю власними оборотними коштами та не ефективним їх використанням, не чіткою організацією розрахунків, наявністю не стійкої фінансової бази.

Література

1. Колеснік Т. С. Методи комплексної оцінки стратегічної фінансової позиції та фінансового потенціалу підприємств / Т. С. Колеснік // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2012. – № 4 (55). – С. 285–289.
2. Селезень О. М. Оцінка фінансового потенціалу підприємства / О. М. Селезень // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2017. – № 4 (71). – С. 96–99.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2005. – 352 с.
4. Гордієнко Н. І. Фінанси підприємств : конспект лекцій (для студентів 4 курсу денної і заочної форм навчання напряму підготовки 0502 «Менеджмент» спеціальності 6.050200 / Н. І. Гордієнко. — Х. : ХНАМГ, 2009. — 115 с.
5. Маслак О.І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства / О.І. Маслак// Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2014. – Випуск 6(77). – С. 124-129.

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

КОВТУНОВ Р.В.

(науковий керівник - д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

На сьогодні малі підприємства відіграють вагомую роль в економіці України. Розвиток малого бізнесу сприяє зниженню соціального напруження та забезпечує платоспроможний попит.

Питанням фінансового аналізу малих суб'єктів господарювання приділено увагу у працях таких українських та зарубіжних вчених, як: Гіляровська Л. Т., Савицька Т. В., Ковальова В. В., Баранова М. Т., Шеремета О. О., Мельник М. В. та ін.

При проведенні аналізу фінансового стану малого підприємництва може виникнути проблема: фінансова звітність малого бізнесу відрізняється від звітності середніх та великих підприємств за рахунок обраної системи оподаткування, що значною мірою буде впливати на визначення фінансових результатів.

Аналіз фінансового стану малих підприємств має істотну специфіку в силу особливості фінансової звітності цих підприємств.

Звітність малих суб'єктів господарювання скорочена та має значно менші масштаби даних, ніж великі промислові організації. Так, на відміну від великих підприємств, у малому бізнесі ці показники значною мірою відрізняються один від одного. Наприклад, зазвичай значення показника ліквідності менше, а оборотності – більше, оскільки у зв'язку з малою чисельністю і високою оборотністю для малого підприємства характерна: низький рівень дебіторської, висока продуктивність праці, високий рівень кредиторської заборгованості. Слід підкреслити, що для малих підприємств найбільш характерна високою обіговістю оборотних активів, що пов'язано з мобільністю даного бізнесу, а тому їх частка у всіх активах менше, ніж у середнього або великого підприємства такого ж виду виробництва.

Тому розроблення методики має спиратися на такі етапи: 1) формування інформаційної бази аналізу фінансового стану малого підприємства; 2) формування методичного підходу до оцінки фінансового стану малого підприємства 3) обробка вхідної інформації – проводиться оцінка фінансового стану; 4) аналіз розрахованих показників фінансового стану.

Аналіз фінансового стану малого підприємства „Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг” показав наступне.

Фінансова стійкість державного підприємства „Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг” має тенденцію до зменшення.

У 2016 році він склав 0,21 %. У 2017 році цей показник зменшився до 0,10 %. У 2018 році відхилення коефіцієнт зменшився до -0,20 %.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання.

Як ми бачимо у підприємства недостатня фінансова стійкість що може привести до його неплатоспроможності, у зв'язку з чим виростуть видатки на

їхнє утримання, буде спостерігатися недоотримання прибутку й гальмування темпів економічного розвитку підприємства.

Ліквідність державного підприємства „Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг” має тенденцію до зменшення.

Про незадовільний стан ліквідності підприємства свідчитиме той факт, що потреба підприємства в коштах перевищує їх реальні надходження. Щоб визначити, чи достатньо у підприємства коштів для погашення своїх зобов'язань, необхідно передовсім проаналізувати процес надходження коштів від господарської діяльності і формування залишку коштів після погашення зобов'язань перед бюджетом, позабюджетними фондами та виплатою дивідендів

Оцінка ділової активності державного підприємства „Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг” має тенденцію до збільшення.

Оборотність активів - показник ділової активності, який демонструє ефективність використання активів компанії. Значення показника говорить про те, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів. У 2016 році склав - 0,05%. У 2017 році цей показник зменшився и склав -0,049%. У 2018 році відхилення коефіцієнту збільшився до 0,13%.

Рентабельність державного підприємства „Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг” має тенденцію до збільшення.

Коефіцієнти рентабельності необоротних та оборотних активів демонструють ефективність їх використання на підприємстві.

У 2016 році Коефіцієнт склав - 0,01%. У 2017 році цей показник зменшився и склав - 0,243%. У 2018 році відхилення коефіцієнту рентабельності активів збільшився до 0,073%, оптимальне значення > 0.

Підприємство вважається рентабельним, якщо доходи від реалізації продукції покривають витрати виробництва, і, крім того, забезпечують прибуток, достатній для нормального його функціонування.

Таким чином, аналіз фінансового стану малого підприємства дає змогу: оцінити фінансову діяльність малого підприємства впродовж досліджуваного періоду; отримати вихідну інформацію для прогнозування майбутньої діяльності малого підприємства та можливостей його стійкого розвитку; порівняти показники фінансового стану малого підприємства з аналогічними показниками інших підприємств галузі (конкурентів).

Література

1. Білик М. Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування / М.Д. Білик // Монографія. – Київ: ТОВ «ПанТот», 2012. – 280 с.
2. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення / М.Ю. Аверіна // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 92–100.
3. Базилінська. О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.
4. Приходько Н.І. поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення / Н.І. Приходько // ФІП ФІП PSE. – 2010. – Т. 8, С. 188–190.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

КОЛЕСНІК Я. І.

(науковий керівник - к. е. н., доц. Сабліна Н. В.)

В умовах інтенсивного економічного розвитку, щоб підприємство нормально функціонувало та було конкурентоспроможним, необхідна достатня кількість грошових коштів, які будуть підтримувати діяльність суб'єкта господарювання. Висока стабільність підприємства та наявність ресурсів можлива лише за рахунок високих показників фінансових результатів, що в змозі забезпечити платоспроможність та фінансову стійкість. Оптимальна структура вдосконалення показників фінансових результатів відіграє вирішальне значення в організації діяльності і підвищенні її ефективності.

Значний вклад у дослідження даної проблеми, що пов'язана з теоретичними аспектами формування фінансових результатів підприємства, внесли такі науковці, як: В. Є. Ануфрієв, Н. А. Бреславцева, Н. В. Войтоловський, А. П. Калініна, І. О. Бланк, М. Д. Білик, А. М. Поддєрьогін, К. В. Павлюк, В. М. Опарін, Л. О. Лігоненко, І. В. Зятковський, О. Д. Василик, В. А. Слепов, М. В. Романовський, В. М. Родіонова та інші.

Метою роботи є узагальнення теоретичних аспектів фінансових результатів підприємства.

Головною метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку від фінансово-господарської діяльності. Тому одна з найважливіших складових частин аналізу фінансового стану підприємства - аналіз фінансових результатів його діяльності.

На даний момент існує безліч точок зору різних вчених. Їх суть полягає в різних підходах до визначення поняття фінансових результатів.

Ануфрієв В. Є. сказав, що фінансові результати це перевищення доходів над видатками, що означає приріст майна організації - прибуток, а витрат над доходами - зменшення майна – збиток.

Білик М. Д. зосереджує увагу на необхідності використання більш інформативних показників, ніж фінансовий результат, які б відображали стан майна і зміни власного капіталу, а також представляли повноту картини фінансового стану [1, с. 280].

Войтоловський Н. В. та Калініна А. П. стверджують, що фінансовий результат характеризує прибуток або збиток діяльності підприємства і є абсолютним показником, що не характеризує ефективність.

Поддєрьогін А. М. під фінансовим результатом розуміє приріст або зменшення капіталу організації в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку [4, с. 384].

Павлюк К. В. говорив, що фінансовий результат - це кінцевий результат організації - це те, чим має право розпоряджатися власник.

Проаналізувавши поняття, можна відмітити, що фінансовий результат - це зміна вартості власного капіталу (його зменшення або збільшення)

організації, який формується в процесі його діяльності за рахунок чистого прибутку або чистого збитку.

Досліджуючи структуру фінансових результатів, можна зробити наступні висновки:

1) фінансові результати відображають спільний результат від виробничої і комерційної діяльності підприємства у вигляді виручки від реалізації, а також кінцевий результат фінансової діяльності у вигляді прибутку і чистого прибутку;

2) кінцевий фінансовий результат являє собою різницю доходів та витрат в розрізі різних видів і діяльності підприємства в цілому;

3) чистий кінцевий фінансовий результат очищений від різних вилучень на користь як бюджету (податок на прибуток), так і власників (дивіденди) [3, с. 671].

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються сумою отриманого прибутку і рівнем рентабельності. Прибуток підприємства отримують головним чином від реалізації продукції, а також від інших видів діяльності.

Рентабельність в загальному вигляді виступає як прибутковість, дохідність. Це один з основних якісних показників ефективності діяльності підприємства, що характеризує рівень віддачі витрат і ступінь використання коштів у процесі виробництва і продажу продукції (робіт, послуг).

Прибуток являє собою кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Однак фінансовим результатом може виступати не тільки прибуток, але і збиток, що виник, наприклад, через надмірно високі витрати або недоотримання доходів від реалізації товарів у зв'язку зі зменшенням обсягу поставок товарів, зниженням купівельного попиту населення.

Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціального та матеріального характеру трудового колективу. За рахунок прибутку здійснюються зобов'язання підприємств перед бюджетом, банками та іншими організаціями [2, с. 544].

Отже, аналізуючи літературні джерела вчених, що досліджують фінансові результати підприємства, можна прийти до висновку, що дослідники по-різному підходять до питання визначення поняття фінансових результатів. Однак, головна суть є майже незмінною. Якщо говорити узагальнено, то фінансовий результат - це зміна вартості власного капіталу (його зменшення або збільшення) організації, який формується в процесі його діяльності за рахунок чистого прибутку або чистого збитку.

Література

1. Білик М.Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія / М. Д. Білик, Т. О. Білик - К.: КНУТД, 2012. - 280 с.
2. Бланк І.О. Управління прибутком: підручник / І.А. Бланк - К.: Ніка -Центр, 2011. - 544 с.
3. Вознюк Г.Л. Економічний аналіз фінансових результатів: підручник / Партин Г.О. - Львів: «Центр Європи», 2002. – 671 с.
4. Поддєрьогін А. М., Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. і наук. ред проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

КОРСІКОВА Є. В

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. О.)

В сучасних умовах нестабільного економічного становища в країні виникає необхідність у досконалому вивченні фінансового стану підприємства, одним з основних елементів якого є аналіз фінансової стійкості. Фінансова стійкість є однією з головних умов розвитку, життєдіяльності, основою стабільного стану та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності будь-якого підприємства. Вона характеризує ефективність фінансового, операційного та інвестиційного розвитку, відображає достатність забезпечення оборотних засобів власними джерелами покриття, а також дає змогу підприємству ефективно здійснювати фінансово-господарську діяльність та відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями.

Питання оцінки фінансової стійкості підприємства завжди було об'єктом вивчення зарубіжних і вітчизняних вчених та практиків. Значний вклад у вирішення цього питання внесли такі відомі науковці, як: Г. О. Крамаренко [1], Ю. С. Цал-Цалко, Н. В. Алексеєнко [2], С. Н. Анохін, Ю. А. Сімех [3], В. З. Бугай, О. В. Крухмаль [4], А. В. Василенко [5], В. Л. Іванов, О. В. Ареф'єва та Д. М. Городянська, А. І. Бурда, Г. В. Савицька, В. В. Ковальов і О. Н. Волкова [6] та багато інших. Незважаючи на велику кількість праць, присвячених питанням оцінки фінансової стійкості підприємства, методичні підходи щодо комплексної оцінки стану фінансової стійкості суб'єктів господарювання є недостатньо опрацьованими.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова стійкість підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Існує ряд інтерпретацій поняття фінансова стійкість, тому для розкриття її економічної сутності розглянемо кілька відомих визначень, що зустрічаються в роботах вітчизняних авторів.

Анохін С. Н., Крамаренко Г. О., Мамонтова Н. А., Коробов М. Я., Поддєрьогін А. М. та інші розглядали поняття фінансової стійкості як невід'ємної складової фінансового стану успішно діючого підприємства. Суб'єктом у визначенні поняття виступає підприємство. Так, наприклад, Крамаренко Г. О. визначає це поняття, як такий економічний стан підприємства, за якого платоспроможність зберігає тенденцію до стійкості, а співвідношення власного та позикового капіталу перебуває у межах, що забезпечують платоспроможність [1].

З ними погоджуються Алексеєнко Н. В., Медведєв В. А., Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. та Невмержинська Н. Ю. і теж вважають фінансову стійкість невід'ємною складовою фінансового стану успішно діючого підприємства, але суб'єктом у визначенні їх визначеннях виступають ресурси. Алексеєнко Н. В. пояснює фінансову стійкість як стан матеріальних, економічних і трудових ресурсів підприємства їх розподіл і використання, які забезпечують розвиток підприємства на основі зростання

прибутку і капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризиків [2].

Ключеве слово у визначеннях Бугая В. З., Савицької Г. В., Островської О. А., Костирко Л. А., Сімах Ю. А. – здатність, суб'єктом виступає підприємство. Сімах Ю. А. вважає фінансову стійкість як потенційні можливості підприємства повернутися у стан рівноваги, в якому підприємство має позитивну динаміку функціонування або не виходить за межі встановлених границь [3].

Суб'єктом у визначеннях фінансової стійкості Крухмаль О. В., Василенко А. В., Іванова В. Л. є система. Здатність системи протистояти зовнішнім факторам впливу – так характеризує фінансову стійкість Крухмаль О. В. [4]. Здатність системи зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних мінливих впливів, а так - Василенко А. В. [5].

В. В. Ковальов і О. Н. Волкова [6] стверджують, що одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства - стабільність його діяльності у довгостроковій перспективі. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів.

Таким чином, аналізуючи інтерпретації поняття фінансова стійкість підприємства, можна зробити висновок, що для визначення цього поняття використовують такі ключові слова: здатність, можливість, спроможність, стан, явище, співвідношення, перевищення, сукупність, адекватність. Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, співвідношенням власних і позикових коштів, співвідношенням активів та джерел їх фінансування, від обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання та від загального рівня економічного розвитку країни.

Таким чином, можна запропонувати наступне визначення фінансової стійкості підприємства: здатність підприємства здійснювати основні та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику, зберігати рівновагу балансу у мінливому середовищі та зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів.

Література

1. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посібн. / Г. О. Крамаренко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 90 с.
2. Алексеєнко Н. В. Управління стійким розвитком промислових підприємств / Н. В. Алексеєнко // Економіка і організація управління. – 2009. – Вип. 2 (6). – С. 50–60.
3. Сімах Ю. А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства / Ю. А. Сімах // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – 2007. – Т. X. – № 1. – С. 12 – 16.
4. Крухмаль О. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / Крухмаль О. В., Коваленко В. В. // Монографія. Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198с.
5. Василенко А. В. Менеджмент сталого розвитку підприємств: нав. посібн. / А. В. Василенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 648 с.
6. Ковальов В. В., Волкова В. В. Аналіз господарської діяльності підприємства / В. В. Ковальов, О. М. Волкова. – М. : ПБОЮЛ, 2001. – 424 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

КОШЛЯК О.В.

(науковий керівник – к.е.н, доц. Кіпа М. О.)

У ринковій економіці кожне підприємство перебуває в умовах жорсткої конкурентної боротьби, негативний результат якої може привести до фінансової кризи або банкрутства. Це зумовлює потребу у формуванні та використанні ефективних інструментів оперативного управління господарською діяльністю, складовою частиною яких є методи управління фінансовою безпекою підприємства, яка здатна забезпечити завчасне попередження і подолання кризових ситуацій.

В даний час вивчення різних аспектів фінансової безпеки підприємства присвячені роботи багатьох вчених-економістів, а саме І. В. Чібісова [1], Л. С. Козак [2], О. Е. Пономаренко [3], Т. Б. Кузенко [4].

Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад управління фінансовою безпекою підприємств.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства можна розглядати як систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці підприємства.

Механізм фінансової безпеки підприємства дозволяє: забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді; забезпечити оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства; ідентифікувати зовнішні і внутрішні небезпеки та загрози фінансовому стану підприємства; самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію; забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства; забезпечувати достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень; забезпечувати захищеність фінансових інтересів власників підприємства [5].

До складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємства, що визначають його фінансові відносини, слід віднести: платіжні інструменти (доручення, акредитив та ін.), кредитні інструменти (угоди про кредитування), депозитні інструменти (депозитні сертифікати, угоди), інвестиційні інструменти (акції, паї), інструменти страхування (страхова угода) [6].

Можна виділити кілька груп підходів вітчизняних і зарубіжних учених до організації процесу управління економічною безпекою підприємства.

Ресурсно-функціональний підхід - виходить із стану господарюючого суб'єкта, який характеризується наявністю стабільного доходу та інших ресурсів, що дозволяють підтримати рівень життя на поточний момент та в найближчому майбутньому.

Безпековий підхід розглядається з точки зору загрози, впливу зовнішніх факторів, непередбачених обставин та базується на економічних поняттях досягнення мети функціонування підприємства.

Кібернетичний підхід ґрунтується на умови виживання і функціонування підприємства в умовах дестабілізуючого дії непередбачуваних і важко прогнозованих зовнішніх і внутрішніх факторів.

Конкурентоспроможний підхід говорить про те, що економічна безпека визначається наявністю конкурентних переваг, зумовлених відповідністю потенціалу підприємства і його стратегічних цілей.

Інформаційний підхід передбачає забезпечення надійності інформаційної системи підприємства та збереження інформаційних ресурсів шляхом проведення спеціальних перевірок осіб, що допускаються до роботи з фінансовими документами та недопущення її незаконного розповсюдження.

Динамічний підхід передбачає застосування індексних показників, використання яких дозволяє оцінити динаміку (напрямок) розвитку підприємства у тому випадку, якщо фінансову безпеку підприємства пов'язують з реалізацією його фінансової стратегії [6].

Системний підхід – це комплекс заходів щодо забезпечення стабільного розвитку підприємства через створення сприятливих умов, а також нейтралізації і ліквідації зовнішніх та внутрішніх загроз.

Вартісний підхід до управління фінансовою безпекою передбачає розгляд фінансової безпеки з позиції можливості нарощування капіталізації підприємства, отже головною метою управління в межах даного підходу є максимізація вартості підприємства, а особливістю застосування – бачення перспектив розвитку підприємства у майбутньому.

Отже, той чи інший підхід до управління фінансовою безпекою і є визначальним для розуміння його сутності як об'єкта управління: будь-то стан як сукупність властивостей, сукупність фінансових умов тощо. На наш погляд, фінансова діяльність як об'єкт управління фінансовою безпекою підприємства є більш змістовним, виходячи з того, що діяльність – це сукупність процесів, направлених на отримання певного результату, а саме, задоволення інтересів внутрішніх та зовнішніх суб'єктів діяльності в процесі здійснення взаємовідносин.

Література

1. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf.
2. Козак Л.С. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / Л.С. Козак, І.В.Багровецька // Економіка і управління. – 2016. – №13. – С.97-101.
3. Пономаренко О. Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств / О. Е. Пономаренко. – Економіка розвитку. – 2015. – №1 (53) – С. 77–80.
4. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б. Кузенко, В.В. Прохорова, Н.В. Саблина // Бизнес Информ. – 2008. – № 12 – С. 27–29.
5. Васильців Т.Г. / Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т.Г., Волошин В. І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. — Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2017. — 386 с.
6. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / Мойсеєнко І.П., Марченко О.М.— Львів, 2011. – 380 с.

ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

КРАВЧЕНКО С.Є.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

Однією з важливих умов ефективного функціонування і розвитку підприємства є аналіз та забезпечення його фінансової безпеки. Вона забезпечується певним станом наявних ресурсів підприємства, за якого гарантуються найбільш ефективно їх використання та запобігання негативному впливу зовнішніх і внутрішніх загроз. Саме тому для забезпечення та підтримки надійного стану фінансової безпеки необхідно постійно проводити аналіз фінансового стану, проводити обґрунтоване наукове дослідження фінансових відносин і руху наявних ресурсів у процесі фінансово-господарської діяльності кожного підприємства, тобто проводити діагностику фінансового стану суб'єктів господарювання.

Питання оцінки рівня фінансової безпеки підприємства розглядалися такими українськими науковцями: К. С. Горячевою, О. І. Барановським, О.В.Ареф'євою, Л.І. Донець, І. О. Бланком, Р.С.Папехінім та іншими. Проте подальшого розвитку потребує проблема оцінки фінансової безпеки машинобудівних підприємств України, серед яких фінансовий результат підприємств, що отримали збитки, у 2017 році становив 9195,6 млн. грн., а у 2013 – складав 3193 млн. грн. [1].

Фінансова безпека підприємства – стан фінансово-кредитної сфери підприємства, характеризований стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників, здатністю забезпечувати захист фінансових інтересів, які охоплюють і фінансові інтереси підприємств, і достатні обсяги фінансування.

Використання методів оцінки фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, яке пов'язане з необхідністю майже щоденної діагностики його фінансового стану і завдяки цьому підтримання в ринкових конкурентних умовах на належному рівні [2].

Індикаторний метод оцінки фінансової безпеки (порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня). Порогові значення індикаторів фінансової безпеки – це граничні величини, недотримання яких призводить до формування негативних тенденцій у сфері фінансової безпеки. За такого підходу найвищий рівень фінансової безпеки підприємства досягається при умові, що уся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень, а порогове значення кожного з індикаторів досягається не за рахунок інших. У той же час використання цього підходу залежить в основному від визначення порогових значень, котрі змінюються в залежності від стану зовнішнього середовища, на яке підприємство майже не може впливати, а тільки пристосовуватися до нього [4].

Оцінювання коефіцієнтів фінансової безпеки підприємства машинобудівної галузі України проведено на прикладі ДНВП «Об'єднання Комунар». Результати оцінювання представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Індикатори фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар»

Показник	Значення за роками			Відхилення	
	2015р.	2016р.	2017р.	2015-2016 рр.	2016-2017рр.
Рентабельність активів	0,018	0	0,0945	0,081	-0,013
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,5	0,67	0,71	0,17	0,04
Коефіцієнт забезпеченості матеріальних запасів	1,16	1,065	1,053	-0,095	-0,012
Коефіцієнт оборотності активів	0,169	0,243	0,196	0,075	-0,047
Коефіцієнт покриття	2,158	3,009	2,683	0,851	-0,326
Коефіцієнт ділової активності	2,158	3,690	3,093	1,531	-0,597
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,176	0,169	0,105	-0,007	-0,064

Отже, кожен показник фінансової безпеки ДНВП «Об'єднання Комунар» за досліджуваний період не мав стійкої динаміки. Умовно, 2015 рік можна назвати вдалим, але із багатьма недоліками, 2016 рік – з багатьма негативними значеннями показників, а 2017 рік – позитивним. Зміни пов'язанні насамперед зі змінами чистого фінансового результату діяльності підприємства, а також із залученням довгострокових зобов'язань та збільшенням дебіторської заборгованості. Подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення інтегрального рівня фінансової безпеки підприємства та виявлення факторів, які на нього вплинули.

Література

1. Статистичні дані [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Горячева К.С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб.наук. праць – Суми УАБС НБУ, 2004. – Т.10. – С. 288-295.
3. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. – 386 с.
4. Гукова А.В. Роль финансовой безопасности предприятия в системе его экономической безопасности / А.В. Гукова, И.Д. Аникина // Образование и общество. – 2006. – № 3. – С. 98–102.

ОЦІНКА РІВНЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ТОВ НВО «ВЕРТИКАЛЬ»

КСЕНОФОНТОВА Ю. Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Останнім часом, в сучасних умовах господарювання, аналіз ділової активності підприємства став відігравати дедалі важливішу роль. Це обумовлюється прагненням підприємств до збереження своїх позицій на ринку в умовах нестабільної економічної ситуації. Ділова активність є однією з найважливіших характеристик діяльності будь-якого підприємства [1]. Ділова активність є комплексною характеристикою діяльності підприємства, яка містить в собі оцінку ступеня напруженості та виконання плану по всім видам показників діяльності, що обумовлює актуальність теми даного дослідження.

Визначенню сутності та оцінці ділової активності приділяють значну увагу такі вчені як Є. Ю. Антипенко [1], М. М. Берест [2], С. А. Бурій [3], С. М. Жукевич, М. Р. Лучко [4], В. О. Мукомела-Михалець [3], С. М. Ногіна, Ю. С. Піддубна [1], Є. М. Руденко [5], А. І. Фаріон [4] та інші.

Метою роботи є оцінка рівня ділової активності ТОВ НВО «Вертикаль».

Даний напрямок аналізу включає розрахунок ряду коефіцієнтів та періодів оборотності та перевірка на дотримання «золотого правила» економіки на основі отриманих даних з балансу та звіту про фінансові результати. Проведені за даними балансу підприємства розрахунки показали, що майже всі коефіцієнти оборотності протягом 2016 – 2018 рр. мали позитивну тенденцію. Зростання значення коефіцієнта не відбулося тільки за коефіцієнтом оборотності готової продукції, який зменшився у 2018 році, що може свідчити про незначне зниження попиту на продукцію підприємства в останньому році. Щодо періодів оборотності, то позитивним для підприємства буде зменшення всіх періодів оборотності, крім періоду оборотності кредиторської заборгованості, позитивною динамікою для якого буде збільшення.

Період оборотності активів, основних фондів, оборотних активів, запасів, дебіторської заборгованості та власного капіталу мають позитивну динаміку та протягом усього аналізованого періоду постійно зменшувалися. Зріс період оборотності готової продукції, що може свідчити про неефективність збутової політики. Проте невелике збільшення періоду оборотності значних незручностей підприємству не створить. Період оборотності кредиторської заборгованості в цілому зменшився. Існує думка, що зниження показника є хорошим явищем, так як підприємство має можливість фінансувати свою діяльність за рахунок безкоштовного джерела, тобто за рахунок постачальників. Але варто зауважити, якщо затримка оплати відбувається постійно, то постачальники можуть включати цей ризик в ціну свого товару, для підприємства це може мати негативні наслідки.

Також для аналізу ділової активності підприємства серед абсолютних показників необхідно перевірити, чи є оптимальним співвідношення темпу

зростання прибутку, темпу зростання виручки від реалізації продукції та темпи зростання активів підприємства [2]. 2016 рік відзначився тим, що темп зростання активів був більший за темп зростання виручки від реалізації продукції та прибутку, а темп зростання чистого прибутку був меншим за 100%.

У 2017 році ситуація дещо змінилася і темп зростання виручки від реалізації продукції був більший за темп зростання прибутку та активів. Нерівність, при якій темп зростання виручки, більший за темп зростання активів вказує на те, що в порівнянні зі збільшенням економічного потенціалу обсяг реалізації підвищується більш високими темпами, тобто ресурси підприємства використовуються більш ефективно, підвищується віддача від кожної грошової одиниці, вкладеної в компанію.

Повністю навпаки змінилася ситуація у 2018 році, прибуток зростав більшими темпами, ніж виручка від реалізації продукції та активи. Нерівність, де темп зростання прибутку більший, ніж темп зростання виручки вказує на те, що прибуток зростає випереджальними темпами, що свідчить про відносне зниження витрат виробництва та обігу як результат дій, спрямованих на оптимізацію технологічного процесу і взаємовідносин з контрагентами. Проте повністю нерівність все одно не виконується, так як активи зростали темпами, меншими за 100%, в даному випадку означає, що у 2018 році активи підприємства дещо зменшились, проте, порівнюючи з 2016 роком, можна сказати, що економічний потенціал підприємства збільшується, тобто розширюються масштаби його діяльності.

Таким чином, протягом 2016 – 2018 рр. показники ділової активності ТОВ НВО «Вертикаль» знаходились в межах норми та мають позитивну тенденцію. Аналіз ділової активності підприємства показав, що ресурси підприємства використовуються більш ефективно, підвищується віддача від кожної грошової одиниці, вкладеної в компанію, особливо це можна зазначити у 2018 році.

Література

1. Антипенко Є. Ю. Аналіз теоретичних аспектів ділової активності підприємства та існуючих підходів до її оцінювання / Є. Ю. Антипенко, С. М. Ногіна, Ю. С. Піддубна // Сталий розвиток економіки. - 2013. - № 3. - С. 76-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_19.
2. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник : [Електронне видання] / М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 164 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18549/1/2017>.
3. Управління діловою активністю машинобудівних підприємств : монографія / С. А. Бурий, В. О. Мукомела-Михалець. – Хмельницький : ХНУ, 2014. – 183 с.
4. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
5. Руденко Є.М. Застосування «золотого правила економіки» для оцінки ділової активності сільськогосподарських підприємств / Є.М. Руденко // Агросвіт. – 2014. – № 16. – С. 42–49.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

КУЗОВОВЛЄВ І. В.

(науковий керівник к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

Однією з найважливіших проблем, що стоять перед підприємством, незалежно від його форми власності, є проблема формування фінансового капіталу підприємства. Перед керівництвом підприємства постає низка завдань, першочерговим з яких є побудова оптимальної структури джерел фінансування. Для цього необхідно детально вивчити ефективність управління джерелами фінансування, зокрема особливу увагу звернути на пошук шляхів збільшення власного капіталу та залучення позикового капіталу. Тому для забезпечення ефективної діяльності підприємства, необхідно детально проаналізувати способи та джерела формування фінансового капіталу з метою пошуку способів вдосконалення та оптимізації його структури.

Основні методологічні підходи до джерел формування капіталу знаходять своє відображення в працях А. Сміта, Дж. М. Кейна, Дж. Тобіна, К. Маркса, Ф. Хойєка тощо.

За умов ринкової економіки та високого рівня конкурентоздатності, кожне підприємство прагне зберігати фінансову стабільність, що є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності. Вона досягається налагодженням ритмічної і ефективної роботи підприємств, вмілого управління виробничими фондами і джерелами їх формування.

Важливого значення набуває вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємств. Структура джерел фінансування підприємства залежить від багатьох факторів. До них, на наш погляд, слід віднести:

- вид оподаткування доходів підприємства;
- темпи зростання реалізації товарної продукції та їх стабільність;
- структура активів підприємства;
- стан ринку капіталу;
- відсоткова політики комерційних банків;
- рівень управління фінансовими ресурсами підприємства тощо.

Найприйнятнішим для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування.

Для підприємств, які не мають змоги залучити кошти із зовнішніх фінансових джерел (через низьку кредитоспроможність чи інвестиційну привабливість), внутрішнє фінансування є єдиним способом забезпечення фінансовими ресурсами [1, с. 60].

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів провідне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у статутний фонд) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безплатна фінансова допомога, яку отримують, як правило, лише окремі державні підприємства. До числа інших зовнішніх джерел

входять безплатно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу [2, с. 105].

При цьому, необхідно взяти до уваги те, що за рахунок власних коштів підприємства створюють мінімальні запаси товарно-матеріальних цінностей. Однак потреба у коштах для створення запасів протягом року коливається, особливо в підприємствах із сезонним характером виробництва. З міркувань ефективності використання фінансових ресурсів підприємству, невигідно формувати власні оборотні кошти в розмірах, які перекривали б будь-яку потребу в оборотних коштах, зокрема й ту, яка виникає тимчасово у збільшеному розмірі. В такому разі, у підприємства в період зменшення потреби в оборотних коштах неминуче виникав би надлишок коштів, що призвело б до нераціонального їх використання. Отже підприємства мають вкладати в оборотні кошти мінімум власних фінансових ресурсів у розмірах, достатніх для створення лише мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей і витрат виробництва. Всі інші потреби в оборотних коштах доцільно задовольняти за рахунок позикових ресурсів, переважно – банківських кредитів на умовах строковості й поворотності.

Позиковий капітал, що використовується підприємством, характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань. Згідно П(С)БО 11, зобов'язання характеризують заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [4].

Отже, позиковий капітал складається з фінансових кредитів, облігаційних позик, авансів отриманих від покупців (замовників), та іншої кредиторської заборгованості, у вигляді відстрочених платежів постачальникам і підрядникам, векселів виданих, заборгованості за виплатами заробітної плати, тощо [3, с. 122].

Таким чином, з метою забезпечення ефективнішого формування фінансового капіталу необхідно, щоб підприємства усіх форм власності й організаційно-правового статусу використовували не тільки власні фінансові ресурси, а й кошти фінансового ринку. Найсприятливішим для ефективної діяльності підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування. Проте, для цього держава має створити сприятливі умови і нормативно-правову базу, щоб ресурси фінансового ринку були доступні підприємствам усіх форм власності і галузей економіки.

Література

1. Батлер Б. Финансы : Оксфордский толковый словарь [Електронний ресурс] / Б. Батлер, Б. Джонсон, Г. Сидуэлл, Э. Вуд. – Режим доступа: <http://vocabulary.ru/dictionary/533/>
2. Белолипецкий В. Г. Финансы фирмы / В. Г. Белолипецкий. – СПб. : «Питер», 2002. – 456 с.
3. Бланк И. А. Управление использованием капитала / И. А. Бланк – К. : Ника-Центр, 2008. – 656 с.
4. Богачева Г. Н. О многообразной трактовке категории «капитал» [Електронний ресурс] / Г. Н. Богачева, Б. А. Денисов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №1. – С. 13–24. – Режим доступа : <http://www.cfin.ru/press/management/2000-1/02.shtm>.

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГРОЗ МАКРОСЕРЕДОВИЩА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

КУКЛА О. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Холодна Ю.Є.)

Упродовж останніх років, в умовах коли кризові явища набувають все більшого загострення, особливої уваги потребують питання відносин між державою та регіонами та впливу їх взаємодії на діяльність підприємств. Проблема забезпечення ефективної державної політики на мезорівні залишається одним з головних завдань Уряду країни, що підтверджується і законодавчими актами останніх років, які наголошуються на стихійності, неврегульованості державної політики та політики органів місцевого самоврядування, а також значній диференціації розвитку та ступеню захисту інтересів регіонів, що одним з впливових факторів на умови функціонування кожного окремого суб'єкта господарювання та економіки України загалом. З огляду на зазначене та з урахуванням завдань дослідження доцільно провести аналіз стану фінансової безпеки регіонів України та визначити головні причини виникнення загроз фінансовій безпеці підприємств внаслідок порушення ієрархічної системи фінансових відносин у їх взаємодії.

Відзначимо, що фінансова безпека на рівні регіону, як окремий об'єкт, є найменш дослідженою частиною загальних питань управління фінансовою безпекою, а у сучасній науковій думці існує незначна кількість праць, присвячених вивченню зазначеного поняття [1]. Провівши дослідження серед праць науковців, що вивчали дане поняття, та ґрунтуючись на тому, що фінансова система регіону є структурним елементом (формує сфери та ланки) загальнодержавної фінансової системи, автор погоджується з визначенням Медведєвої І. Б. та Погосової М.Ю [3], що під фінансовою безпекою регіону розуміють такий стан її складових, що характеризує стійкість суб'єктів мезорівневих фінансових відносин до внутрішніх і зовнішніх загроз.

Вибір методичного підходу, що застосовується у роботі для оцінювання рівня фінансової безпеки регіонів України, базується на аналізі поглядів таких учених як І.Б. Медведєва, М.Ю. Погосова, І. Благун, Н. Вавдіюк, В. Геєць, З. Герасимчук, Н. Дюженкова, Я. Жаліло [1-3], та ін., праці яких присвячено вивченню різноманітних сторін функціонування регіону, як елементу економічної системи держави. Не дивлячись на відмінності в об'єктах дослідження зазначених авторів та використання різних первинних характеристик, у підґрунті методичних підходів до визначення результируючих показників лежать принципи інтегрального оцінювання. При цьому як метод згортання первісних характеристики об'єкту дослідження у багатьох з них пропонується метод таксономії.

Слід відзначити, що оскільки складові фінансової безпеки регіону у кількісному виразі відображаються через систему часткових індикаторів, то застосування інтегрального індикатора її стану показника рівня розвитку, дозволить, на думку авторів, більш структуровано, з одного боку, та

всебічно – з іншого, діагностувати причини динаміки як рівня фінансової безпеки загалом, так й її складових.

Інтегральний індикатор рівня фінансової безпеки регіону може змінюватися у діапазоні від 0 до 1, а отже й інтерпретувати його доцільно аналогічно до загального індикатора на рівні держави (ІФБД). Джерелами інформаційного забезпечення інтегрального оцінювання є дані Державного комітету статистики України, регіональних управлінь статистики, Національного банку України, Міністерства фінансів України та Міністерства економіки України.

Зробимо два зауваження щодо застосування вихідної інформації та особливостей застосування таксономічного методу для визначення рівня фінансової безпеки регіонів України: 1) вихідними даними є абсолютні та відносні показники, які мають різні одиниці виміру, що обґрунтовує доцільність проведення процедури їх стандартизації; 2) у залежності від мети дослідження інформаційна база може формуватися або у часовому, або у порівняльному розрізі. У першому випадку визначаються тенденції розвитку регіонів у динаміці, у другому – місце кожного з регіонів України у загальній їх сукупності [3]. Тому, з огляду на те, що у роботі вивчалася динаміка рівня фінансової безпеки кожного регіону еталонні значення (максимальне або мінімальне) обиралися за кожним регіоном окремо (це не стосується показників, що мають еталоном критеріальне значення).

Для узагальненого оцінювання рівня фінансової безпеки регіонів України за аналізований період, представимо динаміку середніх за регіонами значень інтегрального індикатора (ІФБР) у графічному вигляді, який представлено на рис. 1.

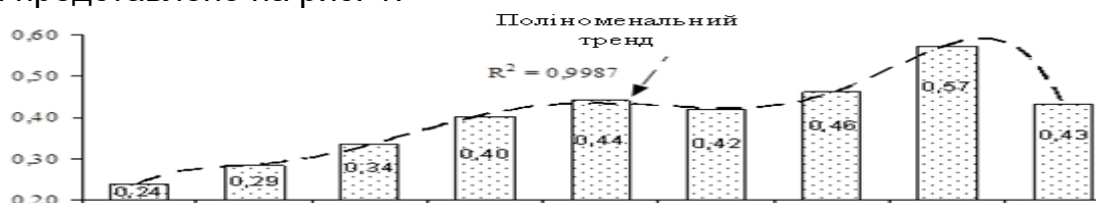

Рис. 1. Динаміка середньорегіонального значення інтегрального індикатора рівня фінансової безпеки регіонів України

Слід зазначити, середньорегіональний рівень фінансової безпеки може формуватися, з одного боку, близьким рівнем значень за регіонами, а з іншого – значним їх розкидом. Недостатня стабільність, розбалансованість та диспропорційність функціонування фінансово-економічної системи України зумовлює значну варіацію визначальних факторів впливу на стан їх фінансової безпеки.

Література

1. Герасимчук З. В. Управління фінансовими ресурсами регіону: монографія / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська. – Луцьк: Надстир'я, 2015. – 244 с.
2. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави : теорія, методологія, практика : монографія / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2014. – 368 с.
3. Медведєва І.Б. Діагностування безпеки промислового підприємства у трирівневій системі фінансових відносин: монографія / І. Б. Медведєва, М. Ю. Погосова. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 238 с.

ПРИБУТОК ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ ПОКАЗНИК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ЛЕВІЦЬКА О.В.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І.В.)

Розвиток ринкових відносин в Україні підвищує відповідальність і самостійність підприємств та інших суб'єктів ринку в підготовці та прийнятті управлінських рішень. Ефективність цих рішень багато в чому залежить від своєчасності, об'єктивності та комплексного оцінювання існуючих й прогнозних фінансових результатів діяльності підприємства.

Метою аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва виступає інформаційне забезпечення прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні або очікувані дані про фінансові результати їх діяльності. Мова йде про отримання відносно невеликої кількості ключових, найінформативніших параметрів, що об'єктивно і всебічно характеризують стан та динаміку результатів діяльності підприємства.

Фінансовий аналіз підприємств проводиться з метою виявлення вразливих місць у його функціонуванні та визначенні шляхів їх усунення. Дані аналізу відіграють визначальну роль при визначенні напрямів конкурентної політики підприємства [1]. Вони використовуються при оцінці виконання поставлених перед ним завдань і для розробки перспективних програм розвитку.

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання є оцінка динаміки показників прибутку, виявлення та вимір дій різноманітних чинників на фінансовий результат підприємства, оцінка можливих резервів подальшого зростання прибутку на основі оптимізації об'ємів виробництва та витрат.

Відповідно, основною метою аналізу фінансових результатів є розробка обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію ефективності діяльності господарюючого суб'єкта.

Першочерговими завданнями аналізу фінансових результатів підприємства, за допомогою яких досягається його головна мета, є [2]:

- оцінка динаміки абсолютних показників фінансових результатів (прибутку та рентабельності);
- визначення напрямку і розміру впливу окремих факторів на розмір суми прибутку та рівень рентабельності;
- розкриття та оцінка можливих резервів збільшення прибутку й рівня рентабельності;
- розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Позитивний фінансовий результат є однією із форм доходів підприємця, який вклав свій капітал з певного комерційного успіху, проте він характеризує лише ту частину доходу, яка «очищена» від витрат, що були понесені на здійснення цієї діяльності.

В свою чергу, чистий прибуток є узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства, адже він є валовою сумою прибутку

підприємства від усіх видів діяльності за звітний період. Згідно з чинним в Україні положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" [3], загальний прибуток підприємства складається з прибутку, отриманого підприємством від звичайної діяльності та від надзвичайних подій. Варто зазначити, що прибуток від звичайної діяльності становить близько 95% загальної суми отриманого підприємством прибутку [4].

Для підвищення рівня прибутковості підприємства треба проводити необхідні заходи тільки в наступному порядку:

1. Організаційні (удосконалення виробничої структури та організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва тощо);

2. Технічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляється);

3. Економічні важелі та стимули (удосконалення тарифної системи, форм і систем оплати праці, пришвидшення обігу оборотних коштів тощо) [5].

Важливо проводити такі заходи саме у вищезазначеному порядку, адже у інших випадках позитивні зрушення у ефективності діяльності підприємства будуть малопомітні або ж зовсім відсутніми.

Прибуток відображає в собі синтез найважливіших аспектів роботи підприємства. Задля зростання прибутку підприємства воно повинне виконувати наступне: нарощувати обсяги виробництва і реалізації, орієнтуючись на ринок, розширювати асортимент та підвищувати якість, впроваджувати заходи щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників, зменшувати витрати на виробництво, з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є у його розпорядженні підприємства, у тому числі фінансові ресурси, зі знанням справи вести цінову політику, бо на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни, грамотно будувати договірні відносини з клієнтами, вміти найбільш ефективно розміщати (інвестувати) одержаний раніше прибуток з точки зору досягнення оптимального ефекту.

Література

1. Блонська В. І. Ефективне управління прибутком підприємства – основа його стратегічного потенціалу / Блонська В.І., Венгжин О.Р. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 21.17. – С. 160-165.

2. Дяків В. О. Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / В. О. Дяків. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2013/Economics/10_140042.doc.htm.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р., № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

5. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г. В. Карпенко // Економіка та держава. – 2014. – №12. – С. 61-62.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

ЛЄСНА В.М.

(науковий керівник – к.е.н доц. Голофаєва І.П.)

В умовах глобалізації економіки, постійного загострення конкурентної боротьби діяльність кожного підприємства має бути спрямована не тільки на максимізацію прибутку, а на поліпшення усіх фінансового-економічних показників діяльності для формування стійкого фінансового стану. Тому актуальним залишається питання правильного вибору інструментів та підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства чи певної галузі економіки, оскільки з одного боку – це є аналіз діяльності за певний проміжок часу, з іншого – це можливість покращення результатів функціонування підприємств, вичерпання всіх потенціальних спроможностей діяльності.

Питання оцінки фінансового стану підприємства висвітлено в багатьох працях як вітчизняних, так й іноземних авторів. Значний внесок у дослідження цього питання зробили такі вчені, як: Поддєрьогін А. М., Івахненко В. М., Коробов М. Я., Лапішко М. Л., Покропивний М. Я., Бойчик І.М., Савицька Г.В., Обущак Т.А. Проте, незважаючи на це, спостерігаються великі розбіжності як у трактуванні даного поняття так і у визначенні складу показників аналізу фінансового стану, та їх критичних значень.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансовий стан підприємства» та узагальнення теоретичних підходів до його трактування.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «фінансовий стан». Тому провівши дослідження публікацій, розглянемо підходи до визначення даної економічної категорії.

Проаналізовані трактування свідчать, що переважна більшість науковців вважають, що фінансовий стан – це:

- 1) спроможність підприємства;
- 2) характеристика діяльності;
- 3) економічна категорія;
- 4) комплексне поняття;
- 5) сукупність показників.

Варто зазначити, що визначення поняття фінансового стану закріплене в законодавстві України. За визначенням Фонду державного майна України «фінансовий аналіз діяльності підприємства» – комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними бухгалтерської (фінансової) звітності [4].

Більшість науковців повторюють трактування сутності «фінансового стану підприємства» за методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Вони визначають це поняття як комплексне, що характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства.

Бойчик І.М. інтерпретує фінансовий стан як спроможність підприємства вести господарську діяльність на основі своєчасного погашення усіх видів заборгованості, раціональної структури капіталу і господарських засобів [1].

Обущак Т.А. визначає фінансовий стан як характеристику діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатності ефективно здійснювати її в майбутньому [3].

Савицька Г. В. вважає фінансовий стан складною економічною категорією, що відображає на певний момент стан капіталу в процесі його кругообороту і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку [5]. Особливість такого визначення полягає в тому, що автор вперше визнає фінансовий стан економічною категорією і підкреслює, що ця категорія відображає стан капіталу у процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу (сьогодні і тільки, а завтра ситуація уже може бути іншою).

Досить повним і ширшим поняттям ніж «фінансовий стан підприємства», є визначення сутності даного поняття у М.Я. Коробова. Він стверджує, що «фінансовий стан підприємства» – це економічна категорія, що визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів економічних систем, реальні та потенційні фінансові можливості [2].

Отже, дослідивши сутність поняття «фінансовий стан» та проаналізувавши різні точки зору щодо його визначення, пропонуємо більш точне, лаконічне і таке, що відбиває сутність фінансового стану підприємства, визначення: фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що визначає реальну (на фіксований момент часу) та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед іншими підприємствами й державою.

Література

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посібн. / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 480 с.
2. Коробов М. Я. Фінансовий аналіз діяльності підприємств : навч. посібн. / М. Я. Коробов. – К. : Знання ; КОО, 2006. – 442 с
3. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки / Т. А. Обущак. – 2008. – № 9. – С. 92-100.
4. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 [Електронний ресурс].
5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2007. – 668 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

ЛИГУС О. Е.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Будь-яке підприємство, незалежно від форми господарювання та виду діяльності, спирається у процесі функціонування на певну суму грошових коштів. Ці кошти живлять підприємство, дають йому змогу вільно розвиватись. При цьому вони безперервно обертаються, перебуваючи в грошовій чи товарній формі. Швидкість та масштаби руху коштів значною мірою визначають успішність розвитку підприємства, рівень його конкурентоспроможності на ринку. В науковій літературі відсутня єдина думка щодо трактування поняття «фінансові ресурси», тому важливим є синтез різних визначень.

Дослідженням сутності фінансових ресурсів підприємств, визначенням їхніх характерних рис, джерел формування та напрямів використання займалися такі вчені як Безус Р. М., Василик О. Д., Вожжова О. Ф., Грідчіна М.В., Квасницька Р. С., Коробов М. Я., Опарін В. М., Поддєрьогін. А. М., Родионова В.М., Романенко Т. В., Рупняк М. Я., Федосов В. М., Оспіщева В.І., Шило В.П., Ярошевич Н.Б. та інші.

Однак дотепер загальноприйнятої точки зору про сутність даної категорії серед науковців не прийнято [1, 2, 3, 4]

Фінансові ресурси є одним із фундаментальних понять фінансів підприємств. Їхня специфіка виявляється в тому, що вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільний характер і відбивають формування і використання різноманітних видів прибутків і нагромаджень суб'єктів господарської діяльності. Існує безліч визначень поняття «фінансові ресурси», проте немає єдиної точки зору серед учених-економістів.

Значна група авторів, зокрема І. Балабанов, А. Блабанов, І. Бланк та інші трактують фінансові ресурси підприємства як кошти, наявні у розпорядженні суб'єкта, що господарює. І. Бланк підкреслює, що ця сукупність коштів формується з метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді [2].

В. Белолипецький зазначає, що «в умовах ринкової економіки фінансиста оперують частіше поняттям «капітал», який є для фінансиста-практика є реальним об'єктом, на який він може постійно впливати з метою отримання нових доходів фірми. Капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів» [4]. Однак він стверджує, що у звітності підприємства фінансові ресурси представлені капіталом і зобов'язаннями підприємства. Тобто до капіталу він відносить тільки власний капітал підприємства (І розділ пасиву балансу).

Таку ж саму точки зору висловлюють В. Гриньова, В. Коюда [1] та Г. Кірейцев [6], який стверджує, що «принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає у тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більше або дорівнюють капіталу підприємства. При

цьому, якщо «фінансові ресурси» дорівнюють «капіталу», то це означає, що у підприємства немає ніяких фінансових зобов'язань» [2].

Деякі науковці ототожнюють фінансові ресурси і капітал, а іноді й підміняють одне поняття іншим. Так, В. Опарін розглядає фінансові ресурси як суму коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства.

Г. Азаренкова, Т. Журавель, Р. Михайленко визначають фінансові ресурси таким чином: «Це грошові нагромадження та доходи, які знаходяться в розпорядженні підприємства, створюються в процесі розподілу і перерозподілу виручки та прибутку і зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення й задоволення інших суспільних потреб» [4].

Узагальнюючі наведені визначення сутності фінансових ресурсів, можна стверджувати, що визначення фінансових ресурсів, які зводяться до формування фондів грошових коштів або до отримання підприємством грошових доходів та надходжень значно скорочує склад фінансових ресурсів, оскільки в розпорядженні підприємства можуть бути кошти як у фондовій, так і не фондовій формах.

У результаті проведеного дослідження можна запропонувати наступне визначення даного поняття. Фінансові ресурси – це грошові доходи і надходження з власних та позикових джерел, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу, знаходяться в розпорядженні підприємства у фондовій і нефондовій формах, призначені для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення соціальних потреб та відбиваються в звітності підприємства як власний капітал і зобов'язання.

Література

1. Безус, Р. М. Управління фінансовими ресурсами відкритих акціонерних товариств елеваторної промисловості [Текст] : дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Безус Роман Миколайович. – Д., 2008. – 211 с.
2. Поддєрьогін. А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
3. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. / Т. В. Романенко // Наукові праці. — Полтава, 2012. — Економічні науки. — С. 248-252.
4. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н. Б. Ярошевич. — К.: Знання, 2012. — 341 с.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ”

ЛИСАЧЕНКО Є.Е

(науковий керівник к.е.н., доц. – Голофаєва І.П.)

На сьогодні актуальним питанням для підприємств України є прогнозування фінансових результатів підприємства.

Фінансові результати (прибуток, рентабельність) є узагальнюючими результатами господарської діяльності підприємства і служать основними показниками її ефективності.

Підтримка необхідного рівня прибутковості потрібна для нормального функціонування підприємства в умовах ринкової економіки. Незадовільна динаміка обсягу прибутку свідчить про неефективність і ризикованості бізнесу, що в майбутньому може призвести до банкрутства. Тому пошук резервів збільшення прибутку і рентабельності – одна з основних задач в будь-якій сфері бізнесу [1].

Аналіз фінансових результатів було відображено в багатьох дослідження вчених-економістів, таких як: О. В. Ефимова, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.М. Пархоменко, Г. В. Савицька, Н.В. Прохар, М.С. Пушкар, В.М. Швець, Толкачева Н. А, Т.Б. Берднікова, В.В. Бочаров, А.В. Калина, М.И. Конева., В.А. Яценко, А.А. Канке, И.П. Кошева, В.В. Ковальов, Віт. В. Ковальов. Вони у своїх наукових працях зупинялись на якісних характеристиках фінансової звітності, основними показниками якої є фінансові результати діяльності. Зумовлює актуальність теми дослідження, його мету і задачі, недостатня розробленість окремих питань, їх теоретичне і практичне значення.

Проаналізувавши наукові підходи до трактування суті фінансових результатів та їх класифікації, можна виокремити їх основні види:

дохід (валовий дохід) – всі види надходжень на підприємство коштів у грошовій чи товарній формі, що спричинює збільшення активу чи зменшення зобов'язання у результаті виробничо-господарської діяльності;

продукція підприємства – важливий елемент оцінки економічної ефективності основної діяльності підприємства, що становить собою результат підприємства та людської праці, представлений у матеріально-речовій формі (матеріальний продукт), у духовній, інформаційній формі (інтелектуальний продукт) або у вигляді виконаних робіт і послуг;

прибуток – поточний відтворювальний результат підприємства, що характеризує економічну ефективність його діяльності;

приріст власного капіталу – є абсолютною величиною, що відображає поточний накопичувальний результат, так як позитивний його приріст додається до базового значення власного капіталу;

приріст ринкової вартості підприємства – це підсумковий накопичувальний результат, тому що його приріст додається до ринкової вартості підприємства.

Аналізуючи теорії українських вчених-економістів можна встановити, що під прибутком вони розуміють форму доходу підприємства, а от умови та фактори його формування дещо різняться. Іншим елементом фінансового результату є поняття нерозривно пов'язане із прибутком – це збиток.

Відповідно до П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [3].

Однак, на думку таких вчених, як Фролової Л.В., Вороніної О.О. та Дікань Л.В., однозначне ототожнення фінансового результату з прибутком є недоречним, тому що прибуток може розглядатися в таких аспектах як:

- економічна категорія;
- фінансовий результат підприємства;
- форма грошових накопичень.

Крім того, Ковальов В.В. зауважує, що характеризуючи ефективність діяльності підприємства, правильно вказувати не на прибуток, а на фінансовий результат.

Отже, проаналізувавши наукові підходи тлумачення категорії «фінансові результати», їх можна трактувати як:

- прибуток (збиток);
- результат статутної діяльності підприємства (виручка мінус витрати на виробництво і реалізацію продукції);
- зміну величини чистих активів;
- різницю між доходами та витратами;
- результат від операцій фінансово-кредитного характеру;
- додаткову вартість створена у виробництві;
- ціну капіталу та інших виробничих факторів; зміну величини власного капіталу [2].

Таким чином, фінансові результати діяльності підприємства можна трактувати відповідно до будь-якого з наведених підходів, у більшості з яких дана категорія розуміється як різниця між певними показниками або їх приріст.

Провівши дослідження концептуальних підходів до визначення фінансових результатів діяльності підприємства автором було встановлено, що дана категорії є ключовим показником, який найбільш повно характеризує ефективність роботи підприємства в ринковому середовищі та відображає у своїй динаміці, якісному та кількісному складі ступінь виконання організаційно-управлінських завдань щодо управління фінансово-економічними результатами та досягнення мети діяльності підприємства в цілому.

Література

1. Арич М. І. Концептуальні підходи до визначення фінансово-економічних результатів підприємства [Текст] / М. І. Арич // Економіка та держава. - 2013. - № 7. - С. 66-69.
2. Ковальов В.В. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства/ Є.О. Підгора, В.С. Рижков та ін. – К. : ЦНЛ, 2012.-400 с.
3. Фролова Л.В. Фінанси підприємств/ Фролова Л.В., Р.Сайфулін – М.:ІНФРАМ, 2010.- 387 с.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ФІНАНСОВИМИ ПОКАЗНИКАМИ

ЛИТВИН Ю.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

На сьогодні актуальним є питання щодо оцінки діяльності підприємства. Оцінка фінансового потенціалу підприємства базується на методиках: визначення рівнів фінансового потенціалу підприємства і їхньої характеристики; оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками; оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм "можливість залучення додаткового капіталу"; оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм "наявність ефективної системи керування фінансами"; комплексна оцінка фінансового потенціалу підприємства. Тому постає питання у виборі найбільш ефективного методу щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Питанням оцінки фінансового потенціалу підприємства займалися такі вчені як Ареф'єва О. В. [1], Кайгородов А. Г. [2], Касьянова Н. В. [3], Кунцевич В. О., Мельник О. Г., Стецюк П. А., Толпежников Р. О. [5], Турчак В. В., Тульчинська С. О., Фомин П. А. [6], Юдін М. А., Банчева А. та інші. Основна частина публікацій була присвячена методикам оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Метою статті є обґрунтування методу щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками.

На етапі оцінки фінансового потенціалу підприємства пропонується провести експрес-аналіз основних показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Характеристика рівнів фінансового потенціалу принесена в табл. 1.

Таблица 1

Характеристика рівнів фінансового потенціалу

Рівень ФП	Коротка характеристика
Високий рівень ФП	Діяльність підприємства прибуткова. Фінансове становище стабільне.
Середній рівень ФП	Діяльність підприємства прибуткова, однак фінансова стабільність багато в чому залежить від змін, як у внутрішньому, так і зовнішньому середовищі.
Низький рівень ФП	Підприємство фінансово нестабільне.

З огляду на різноманітність фінансових процесів та показників, розходження в рівні критичних оцінок, рекомендується проводити інтегральну рейтингову оцінку фінансового потенціалу підприємства.

Даний вид оцінки містить у собі підготовчий і розрахунковий етапи.

Підготовчий етап припускає розробку системи фінансових показників, за якими буде вироблятися оцінка, також визначення граничних значень показників для віднесення їх до рівня фінансового потенціалу підприємства.

Розрахунковий етап поділяється на: розрахунок значень фінансових показників підприємства, що характеризують рівень фінансового потенціалу; складання кривої фінансового потенціалу за фінансовими показниками і визначення рівня фінансового потенціалу підприємства [4].

На даному етапі зіставляються отримані значення фінансових коефіцієнтів зі шкалою, що характеризує рівні фінансового потенціалу по фінансових коефіцієнтах, і заносяться в таблицю. Рейтингова оцінка ФПП за фінансовими показниками приведена в табл.2.

Таблиця 2

Рейтингова оцінка ФПП за фінансовими показниками

Найменування показника	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Коефіцієнт фінансової незалежності	>0,5	0,3-0,5	<0,3
Коефіцієнт поточної ліквідності	>2	1-2	<1
Коефіцієнт термінової ліквідності	>0,8	0,4-0,8	<0,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,1-0,2	<0,1
Рентабельність всіх активів	>0,1	0,05-0,1	<0,05
Рентабельність власного капіталу	>0,15	0,1-0,15	<0,1
Ефективність використання активів для виробництва продукції	>1,6	1-1,6	<1
Частка позикових засобів у загальній сумі джерел	<0,5	0,7-0,5	>0,7
Частка вільних від зобов'язань активів, що знаходяться в мобільній формі	>0,26	0,1-0,26	<0,1
Частка накопиченого капіталу	>0,1	0,05-0,1	<0,05

Після визначення позицій треба з'єднати їх єдиною лінією, тоді виходить крива фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками. Підсумкову оцінку рівня фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками рекомендується проводити експертним шляхом.

Таким чином, оцінка фінансового потенціалу підприємства - необхідний етап стратегічного аналізу і управління. Пропонована методологія розрахунку дозволить виявити всі сильні і слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку підприємства.

Література

1. Арєф'єва О. В. Фінансовий менеджмент : навч.-метод. посіб. / О. В. Арєф'єва. – К. : СУФІМБ, 2004. – 94 с.
2. Кайгородов А. Г. Финансовый потенциал как критерий целесообразности финансового оздоровления предприятия [Электронный ресурс] / А. Г. Кайгородов, А.А. Хомякова // Аудит и финансовый анализ. – 2007. – № 4. – Режим доступа : <http://www.auditfin.com/fin/2007/4/Homyakova/Homyakova%20.pdf>.
3. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства : формування та використання : підручник / Н. В.Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морева, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – Донецьк : Цифрова типографія, 2012. – 257 с.
4. Рогулін Р. О. Поняття фінансового потенціалу зовнішньоекономічної діяльності підприємства та методи його оцінки / Р. О. Рогулін // Управління розвитком. – 2013. – № 17 (157). – С. 5 – 8.
5. Толпежников Р. А. Оценка и прогнозирование финансового потенциала предприятия / Р. А. Толпежников, Л. Ш. Маматова // Економічний простір. – 2012. – № 68. – С. 263 – 272.
6. Фомин П. А. Методология формирования и планирования финансового потенциала предприятия в рамках стратегии экономического роста : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. экон. наук : спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / П. А. Фомин – Саратов, 2004. – 38 с.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА КРИТЕРІЄМ «МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ»

ЛИТВИН Ю.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

На сьогодні актуальним є питання щодо оцінки діяльності підприємства. Оцінка фінансового потенціалу підприємства базується на методиках: визначення рівнів фінансового потенціалу підприємства і їхньої характеристики; оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками; оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм "можливість залучення додаткового капіталу"; оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм "наявність ефективної системи керування фінансами"; комплексна оцінка фінансового потенціалу підприємства. Постає питання у виборі найбільш ефективного методу щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Питанням оцінки фінансового потенціалу підприємства займалися такі вчені як Бикова В. Г. [1], Виноградська А. М., Добикіна О. К., Левченко Н. М., Маслак І. О. [5], Міценко Н.Г. [6] , Турчак В. В., Тульчинська С. О., Юдін М. А., Банчева А. та інші. Основна частина публікацій була присвячена методикам оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Метою статті є обґрунтування методу оцінки фінансового потенціалу підприємства за критерієм «можливості залучення додаткового капіталу».

Метод оцінки фінансового потенціалу підприємства за критерієм «можливості залучення додаткового капіталу» - це можливість забезпечення реалізації ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства, яке залежить від інвестиційної привабливості підприємства.

На першому етапі, незалежно від характеру майбутньої кредитної угоди, позичальник ідентифікується. Ідентифікація дозволяє чітко визначити характер діяльності позичальника (комерційна фірма, банк, приватна особа) і намітити набір показників для оцінки інвестиційної привабливості.

На другому етапі оцінюється кредитна історія позичальника і його комерційна репутація.

Формальні показники розраховуються на підставі даних фінансової звітності позичальника. Комплексна оцінка фінансової звітності являє собою структурний аналіз діяльності позичальника. Оцінка комерційної репутації - це комплексний експертний висновок, що є свого роду рекомендацією про продовження співробітництва позичальником [2].

Після ідентифікації позичальника і визначення набору формальних і неформальних показників кредитор переходить до безпосереднього розрахунку й одержання експертного висновку.

На підготовчому етапі пропонується розробити систему оцінки коефіцієнта комерційної репутації підприємства (ККРП).

Коефіцієнт комерційної репутації підприємства визначається в такий спосіб:

$$KKRP = \sum_{i=1}^n KKP_{част} \quad (1)$$

де $KKP_{част}$ - приватні коефіцієнти комерційної репутації підприємства;

n - кількість розглянутих приватних коефіцієнтів комерційної репутації підприємства.

Наступна методологія розрахунку коефіцієнта комерційної репутації підприємства. Кожний з дев'яти приватних показників комерційної репутації підприємства оцінюється від 0 до 1 бала експертним шляхом. Таким чином, максимальне значення коефіцієнту комерційної репутації підприємства склав 9 балів, а мінімальне - 0 балів [3].

Високий рівень фінансового потенціалу підприємства свідчить про можливості залучення капіталу, в обсязі необхідному для реалізації будь-яких ефективних інвестиційних проектів. Середній рівень фінансового потенціалу підприємства відбиває можливості залучення капіталу, в обсязі необхідному тільки для поповнення оборотного капіталу. Низький рівень фінансового потенціалу підприємства указує на відсутність можливості залучення додаткового капіталу [4].

Таким чином, розрахунковий етап містить у собі визначення значень приватних коефіцієнтів комерційної репутації і розрахунок коефіцієнту комерційної репутації підприємства. Оцінка фінансового потенціалу підприємства є необхідним етапом стратегічного аналізу і управління. Пропонована методологія розрахунку дозволить виявити всі сильні і слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку підприємства.

Література

1. Бикова В. Г. Методичні аспекти оцінювання фінансово-економічного потенціалу підприємств загальнодержавного значення / В. Г. Бикова // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки. – 2009. – № 1(16). – С. 286–289.
2. Виноградська А. М. Технологія комерційного підприємництва: навч. пос. / А. М. Виноградська – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 778 с.
3. Добикіна О. К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / О. К. Добикіна, В. С. Рижиков, С. В. Касьянюк, М. Є. Кокотько, Т. Д. Костенко, А. А. Герасимов – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
4. Левченко Н. М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики / Н. М. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. – К.: Економіка. – 2012. – № 2. – 114 с.
5. Маслак І. О. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств / І. О. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2012. – № 6(77). – С. 124–129.
6. Міценко Н.Г. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємства / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22(7). – С. 213–219.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ЛОВЧИНОВСЬКИЙ І. В.

(науковий керівник – к.е.н., викл. Зуєва О. В.)

Оборотні кошти займають важливе місце у фінансово-господарській діяльності підприємства. По-перше, вони складають вагомую частину капіталу підприємства, який переносить свою вартість на знов створений продукт і повертається наприкінці кожного кругообігу капіталу в грошовій формі. По-друге, вони формують частину майна підприємства, забезпечуючи безперервний процес виробництва.

Проблематикою даної теми займалися багато вчених як вітчизняних, так і зарубіжних. При написанні роботи були використані розробки таких авторів, як: Г. Азаренкова, І. Бланк, Р. Брейли, Ю. Бригхем, Л. Гапенски, О. Данілов, О. Непочатенко, А. Поддєрьогін, В. Шелудько та інші. Проте, з огляду на кризовий стан підприємств в Україні, невід'ємною частиною чого є нераціональна структура оборотних активів, зокрема значна частка простроченої дебіторської заборгованості, невирішеною залишається проблема удосконалення процесу аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві

Метою роботи є удосконалення процесу аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві шляхом побудови структурно-функціональної моделі.

Структурно-функціональна модель аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві передбачає використання програмного продукту Ramus за стандартом IDEF0, який являє собою опис процесів методики, особливостями якого є те, що він дозволяє подати алгоритм процесу аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві у вигляді набору взаємозв'язаних функціональних блоків. Отже, стандарт IDEF0 дозволяє подати алгоритм аналізу у вигляді діаграми: контекстної та декомпозиційних діаграм [1].

Діаграма I рівня декомпозиції модель аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві, яка відображає деталізовані етапи даного процесу, представлена на рис. 1.

Вхідною інформацією для аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві є фінансова звітність підприємства: форма № 1 «Баланс» («Звіт про фінансовий стан») складається з активу та пасиву і свідчить про те, як на певний час розподілено активи та пасиви і як саме здійснюється фінансування активів за допомогою власного та залученого капіталу на дату складання балансу; форма № 2 «Звіт про фінансові результати» («Звіт про сукупний дохід») відображає дані про дохід, витрати, фінансові результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства [2-3].

Блок управління представлений методичними рекомендаціями щодо аналізу фінансової звітності, з використанням яких проводиться аналіз фінансового стану та оцінка оборотних активів підприємства; засобами

економіко-математичного моделювання, призначеними для оптимізації структури оборотних активів. Механізм включає фінансового аналітика, який займається аналізом на всіх етапах, та фінансового директора, який контролює результати оптимізації структури оборотних активів підприємства.

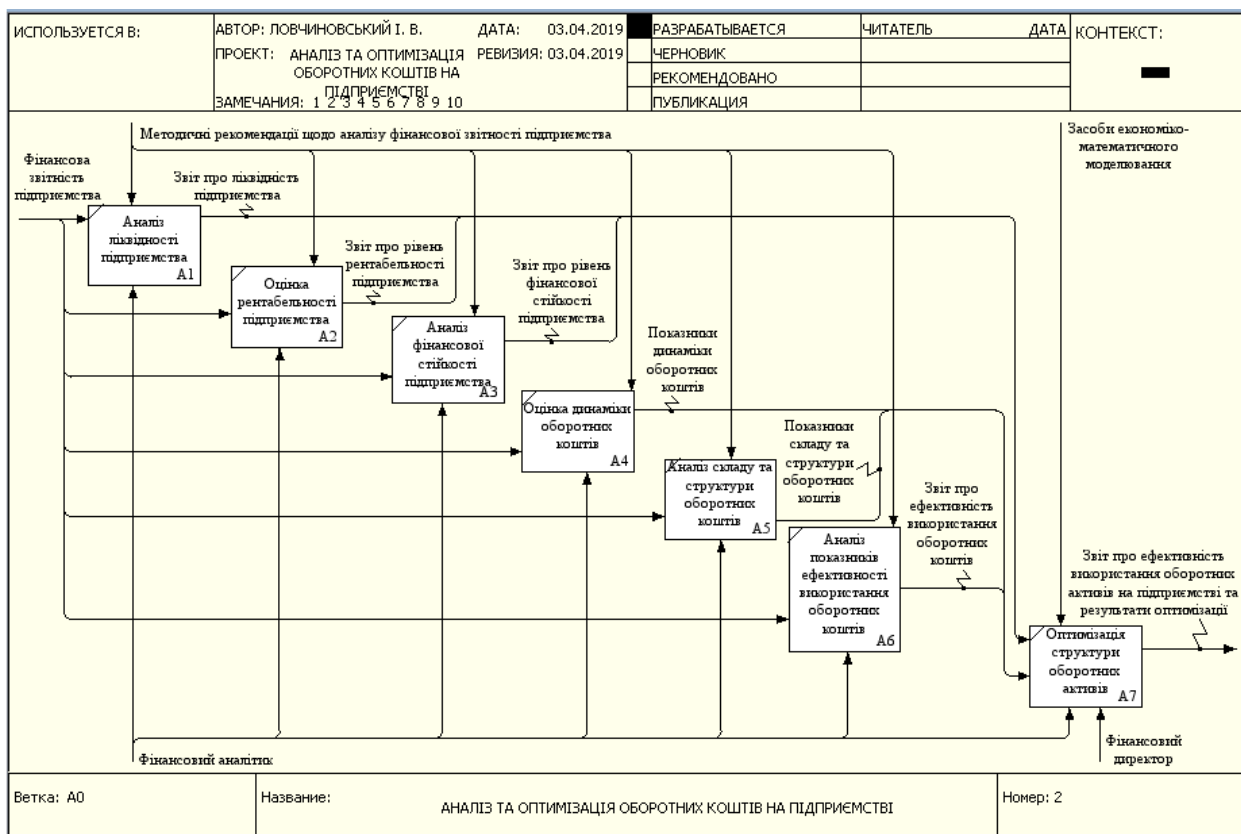

Рис. 1. Структурно-функціональна модель аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві

Результатом аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві є формування звіту про ефективність використання оборотних активів на підприємстві та результати оптимізації.

Запропонована структурно-функціональна модель аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві дозволяє удосконалити процес аналізу оборотних коштів на підприємстві за рахунок використання економіко-математичного моделювання, спрямованого на визначення оптимальної структури оборотних активів, яка дозволить мінімізувати фінансові ризики, забезпечить ліквідність, фінансову стійкість та прибутковість підприємства.

Література

1. Лабораторний практикум з курсу «CASE-технології» / уклад. С. Мінухін, О. Беседовський. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 136 с.
2. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент: теория и практика / Е. С. Стоянова. – 6-е изд. – М. : Изд. «Перспектива», 2014. – 656 с.
3. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / Г. І. Філіна. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К. : ЦУЛ, 2012. – 320 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА»

ЛОПАТКА А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

Домінуючим чинником для забезпечення процесу відтворення та соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств виступають фінансові ресурси. В цілях досягнення безперебійної та рентабельної діяльності, виробничий процес аграрних підприємств потребує забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів.

Адже від своєчасного, стабільного, збалансованого, доступного фінансування залежить ефективність, прибутковість і конкурентоспроможність ведення виробництва. У формуванні фонду коштів забезпеченого ресурсами підприємства важливе місце займають інструменти бюджетної, податкової, митної, грошово-кредитної, цінової та інвестиційної політики.

Дослідження процесів формування фінансових ресурсів підприємства знайшли своє відображення у публікаціях Г.О. Андрусенко, К.С. Бородин, М.Я. Дем'яненко, А.В. Зеленський, К.В. Ілляшенко, І.В. Комарова, Г.І. Мостовий, О.І. Стародуб та ін.

Віддаючи належне доробкам провідних учених, варто зазначити, що в економічній літературі недостатньо досліджено питання, що пов'язані з формуванням фінансових ресурсів підприємства як комплексної системи.

Деяка частина економістів дає визначення фінансуванню як події, факту: забезпечення господарської діяльності підприємства грошовими ресурсами, необхідними для покриття витрат різного характеру [1]. Але більшість з науковців характеризує фінансування як сукупність заходів, спрямованих на покриття потреби підприємства в капіталі, які включають мобілізацію фінансових ресурсів (грошових коштів, їх еквівалентів та майнових активів), їх повернення, а також відносини між підприємством та капіталодавцями, які з цього впливають [2;3].

Трактування різними авторами поняття «фінансові ресурси» варіює від узагальнюючих тверджень до досить дискусійних положень окремих авторів, які зводять суть фінансування до дії лише окремих методів чи інструментів.

Наприклад, І. О. Бланк під «фінансовими ресурсами» розуміє процес вибору напрямків, форм та методів використання фінансових ресурсів з метою забезпечення економічного росту ринкової вартості підприємства аграрного ринку [4].

Е.А. Безверха стверджує, що фінансування це дія або комплекс дій для досягнення цілей підприємства: отримання засобів із процесу обороту, тобто фінансування за рахунок власних коштів, отримання грошових засобів на ринку фінансів, тобто фінансування за рахунок запозичених коштів, отримання капіталу за рахунок товару, цінних паперів та ін. .

О.М. Бірман характеризує фінансові ресурси як виражену в грошових коштах частину національного доходу, сконцентровану безпосередньо в

державі чи підприємствах для використання на цілі розширеного відтворення і на загальнодержавні потреби.

М.Г. Сичов підкреслює, що фінансові ресурси як грошові нагромадження і грошові фонди створюються підприємствами, об'єднаннями, організаціями, державою в порядку розподілу й перерозподілу суспільного продукту і національного доходу.

Т.В. Гуйда визначає фінансові ресурси як сукупність доходів, відрахувань та надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємств, організацій та держави і спрямовуються на задоволення суспільних потреб з метою розширення виробництва і зростання матеріального добробуту суспільства.

А от І. Бернар та Ж.-К. Коллі дотримуються думки, що фінансові ресурси – це сукупність методів та засобів покриття витрат, необхідних для реалізації економічного проекту. На їх думку, фінансування на рівні підприємства починається з об'єднання всіх сум, які знаходяться в розпорядженні підприємства [5].

Тобто, під фінансовими ресурсами на сьогодні слід розуміти сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на певну дату у процесі реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (операційна діяльність), основних і оборотних засобів (інвестиційна діяльність) і видачі зобов'язань (майнових і боргових – фінансова діяльність).

Отже, як економічна категорія «фінансові ресурси аграрного підприємства» - це сукупність економічних відносин з приводу формування і використання фінансових коштів господарюючим суб'єктом, що складаються в процесі індивідуального відтворення [4].

Література:

1. Бадевитц З. Фінансування та інвестиції на підприємствах АПК / З. Бадевитц, Е. А. Безверха, Д. С. Алексанов. – Омськ, 1999. – С. 18.
2. Комарова І. В. Фінансове забезпечення аграрного сектора України за рахунок бюджетних коштів / І. В. Комарова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 4(16). – С. 161–165.
3. Лупенко Ю. Сучасні інструменти для фінансування аграрного сектору економіки / Ю. Лупенко, В. Фещенко [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://ufin.com.ua/analit_mat/sdu/132.htm
4. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту: в 2 т. / І. А. Бланк. – Київ, 1999. – С. 473.
5. Бернар В. Тлумачний економічний і фінансовий словник: французька, російська, англійська, німецька, іспанська термінологія / В. Бернар, Ж.-К. Коллі. – М., 1997. – С. 739 - 740.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

МАКАРИК Я.Т.

(науковий керівник – к.е.н., Алексєєнко І.І.)

Фінансове становище підприємства визначає перспективи його розвитку, характеристики та конкурентоспроможність. В умовах ринкової економіки перед підприємствами стоїть завдання самостійного планування, контролю, оцінки та аналізу своєї діяльності [1].

Якщо підприємство стійке і досить платоспроможне, то це дає йому певні переваги в особі інших підприємств тієї ж галузі (наприклад, в особі кредиторів, інвесторів, постачальників і т. п.). Ступінь стійкості підприємства показує його незалежність від раптової зміни ринкової кон'юнктури і дає більше шансів не виявитися на краю банкрутства.

Г. В. Савицька визначає фінансову стійкість організації як здатність суб'єкта господарювання існувати і розвиватися, одночасно зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів, незважаючи на мінливі фактори внутрішнього і зовнішнього середовища, які гарантують його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковому періоді і при допустимому ризику [2]

Вивченню проблем фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм присвячені праці вітчизняних вчених, таких як Беляєва А.А., Короткова Е.М., Родіонової В.М., Стоянової Є.С., Федотової М.А., Шеремета А.Д. та ін. Значний внесок у вирішення розглянутих проблем внесли зарубіжні вчені Дж. Кейнс, Дж. Нейман, Дж. Хікс, І. Фішер.

Актуальність даної теми полягає в тому, що в даний час, в умовах ринку основним фактором стабільного стану підприємства виступає його фінансова стійкість. Практика свідчить, що стійкі підприємства більш орієнтовані на пристосування своєї діяльності до складних ринкових умов. Фінансова політика таких підприємств спрямована на виявлення та оптимальне використання своїх конкурентних переваг на ринку [3].

Проблема дослідження полягає в розкритті причин і факторів, що впливають на фінансову стійкість і стабільність підприємств в умовах мінливого ринкового середовища.

На фінансову стійкість підприємства впливає величезне різноманіття факторів. В роботі Романової В.М. наводиться класифікація за місцем виникнення, за важливістю результату, за структурою, за часом дії. Вплив всіх цих факторів багато в чому залежить від компетенції та професіоналізму менеджерів підприємства, їх вміння враховувати зміни [4].

Тема фінансової стійкості добре вивчена і описана в великому числі наукових робіт. Серед заходів, що підвищують фінансову стійкість підприємств прийнято рекомендувати наступні [5]:

1. Створення резервів з валового та чистого прибутку, з метою підвищення у вартості майна частки власного капіталу, збільшення величини джерел власних оборотних коштів.

2. Посилення роботи по стягненню дебіторської заборгованості, з метою підвищення частки грошових коштів, прискорення оборотності оборотних коштів, зростання забезпеченості власними оборотними засобами.

3. Зниження витрат виробництва, з метою зниження величини запасів і витрат, підвищення рентабельності реалізації.

4. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості, з метою організації ритмічності надходження коштів від дебіторів, отримання більшого «запасу міцності» за показниками платоспроможності.

Як було сказано вище, для поліпшення фінансового стану підприємства необхідно здійснювати суворий контроль і управління дебіторською заборгованістю, стежити за її якістю.

Дебіторська заборгованість є джерелом погашення кредиторської заборгованості підприємства. Якщо на підприємстві будуть заморожені суми в розрахунках з покупцями і замовниками, то воно може відчувати гострий дефіцит грошових коштів, що призведе до утворення кредиторської заборгованості, прострочення платежів до бюджету, позабюджетні фонди, відрахувань на соціальні потреби, заборгованості по заробітній платі та іншим платежам. Це в свою чергу спричинить за собою нарахування штрафів, пені, неустойок.

Порушення договірних зобов'язань та несвоєчасні розрахунки з постачальниками приведуть до втрати ділової репутації фірми і в кінцевому підсумку до неплатоспроможності та неліквідності.

Аналіз і управління дебіторською заборгованістю передбачає, в першу чергу, контроль за оборотністю засобів у розрахунках. Прискорення оборотності коштів в динаміці розглядається, як позитивна тенденція.

Таким чином, аналізуючи можливі шляхи підвищення фінансової стійкості, як найважливішої характеристики фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки, можна констатувати факт властивих їй галузевих і видових особливостей. Які необхідно враховувати при загальному плануванні та розробці заходів щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

Література

1. Васильєва О.А. Економічний аналіз на підприємстві / О.А. Васильєва // Фінансовий вісник. - Дип. № 10. - 2010. - С. 164.
2. Савицька Г. В. Економічний аналіз: підручник. 14-е изд., Перераб. і доп. - М.: ИНФРА-М, 2011. - 649 с.
3. Грачов А.В. Фінансова стійкість підприємств. // Дело и сервис - 2008. - 400 с.
4. Романова В.М., Привалов В.П. Аналіз фінансового стану підприємства. // Центр економіки і маркетингу - 2008. - 192 с.
5. Донцова Л.В., Никифорова Н.А. Комплексний аналіз бухгалтерської звітності // ДІС - 2010. - 390 с.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

МАКАРИК Я.Т.

(науковий керівник – к.е.н., Алексеєнко І.І.)

Фінансово-економічна діяльність будь-якої організації є системою взаємозалежних процесів, що залежать від впливу різних факторів. Серед таких факторів виділяється фінансова стійкість.

Світова і вітчизняна практика за темою фінансової стійкості підприємств представлена такими вченими як Т. Н. Батова, І. А. Жулега, Л. П. Кураков, Т. У. Турманідзе та інші. Незважаючи на безліч досліджень, вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємства як і раніше залишається вивченим не в повній мірі.

Виділяються фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Вони можуть бути внутрішніми і зовнішніми. При цьому, така класифікація необхідна при управлінні фінансовою стійкістю, оскільки дозволяє передбачати такі внутрішні зміни у відповідь на зовнішній вплив, які дадуть можливість забезпечувати баланс середовища і діяльності організації [1].

Серед чинників внутрішньої фінансової стійкості підприємств виділяють: галузеву приналежність підприємства, склад і структуру продукції, що випускається або послуг, що надаються, розмір сплаченого статутного капіталу, стан майна і фінансових ресурсів, в тому числі і запасів і резервів, їх склад та структура, технологію і модель організації виробництва і управління та ін.

Сьогодні можна побачити, що велика кількість невдач різних компаній пов'язана в значній мірі з недостатнім рівнем кваліфікації та некомпетентністю менеджерів, які не враховують зміни факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Крім цього, стійкість компанії забезпечується не тільки рівнем загальної суми витрат, важливу роль грає поділ на постійні і змінні, наприклад, витрати на енергію, сировину, транспортування продукції.

Серед інших чинників фінансової стійкості підприємства прийнято виділяти склад, структуру, стратегію та управління фінансовими засобами. Так, наявність у компанії визначених власних фінансових коштів, в тому числі і прибутку, дає можливість бути конкурентоспроможними. Тут необхідно зазначити важливість спрямування більшої частини прибутку на розширення виробничої діяльності, оскільки аналізуючи фінансову стійкість компанії, управління прибутком виходить на перший план [2]. У число інших внутрішніх факторів входять матеріальні, фінансові і трудові ресурси підприємства. Всі вони пов'язані між собою, що вказує на їх взаємозалежність, зміни матеріальних ресурсів призводить до змін інших, і навпаки.

Серед некерованих ринкових чинників виділяють ринковий попит, конкуренцію, інфраструктуру компанії, а також інновації в різних видах діяльності і послуг [3].

Важливе значення у фінансовій стійкості підприємства відводиться додатковим фінансовим коштам, які беруть участь в угодах на ринку

позичкового капіталу. Тут мається на увазі, що залучення фінансових ресурсів дозволяє забезпечувати підвищення фінансових можливостей компанії. Однак, необхідно враховувати, що паралельно з'являється ризик фінансових втрат і кредитних зобов'язань. У таких випадках на перший план виходять резерви, які стають фінансовою гарантією платоспроможності компанії.

Серед факторів зовнішньої фінансової стійкості виділяються економічні умови господарювання, технології, платоспроможний попит, економічна і фінансово-кредитна політика уряду, законодавчі акти, загальна економічна стабільність в країні, податкова і кредитна політика, зовнішньоекономічні зв'язки і т. п. [4]

Необхідно відзначити, що поділ факторів фінансової стійкості на зовнішні і внутрішні дозволяє визначати оптимальні межі регулювання компанією різних видів діяльності. Однак, такий поділ має кілька недоліків, які представляються в складності практичних обчислень і рівня впливу таких факторів як ціна на продукцію, яка залежить від рівня ризику і кон'юнктури ринку, збалансованість і величина інвестиційного портфеля, рівень витрат на ведення справи і т. п. Не треба забувати, що внутрішні чинники схильні до зовнішнього впливу. Наприклад, стан інвестиційного портфеля показує стан фінансового ринку, а витрати на ведення справи визначаються темпами інфляції, соціально-економічними та багатьма іншими факторами [5]. Таким чином, складність взаємозалежності мікросистеми від макросистеми дозволяє забезпечити ретельність проведення оцінки участі внутрішніх чинників створення стійкості компанії, яка враховується при регулюванні її діяльності.

Тим самим можна сказати, що аналіз фінансової стійкості компанії, який проводиться на внутрішніх чинниках важливий, однак без урахування зовнішніх показників, неможливо оцінювати довгострокову перспективу розвитку компанії. Так, аналіз додаткової, загальної інформації про компанії дозволяє повно оцінити всі фінансові можливості. З усього цього випливає, що фінансова стійкість компанії виступає важливою умовою для стабільного існування організації, що забезпечує виконання своїх зобов'язань перед кредиторами, формуючись під впливом різних факторів. Класифікація таких факторів проводиться на підставах, які корисні для аналізу фінансової стійкості компанії, що розрізняються по можливості управління, місцем виникнення і спрямованості впливу. Підсумком аналізу таких чинників стає розробка методології регулювання стійкості компанії.

Література

1. Місхожев Е. Р. Теоретико-методологічні проблеми вимірювання та узагальнення показників оцінки економічної стійкості // Аудит і фінансовий аналіз. - 2010. - № 4. - с. 118-123.
2. Пуртова А. Ф. Дослідження підходів до визначення фінансової стійкості / А. Ф. Пуртова // Молодий вчений. - 2014. - № 15. - С. 200-203.
3. Савицька Г. В. Економічний аналіз: підручник. 14-е изд., Перераб. і доп. - М. : ИНФРА-М, 2011. - 649 с.
4. Шеремет А. Д. Комплексний аналіз господарської діяльності. - М. : ИНФРА-М, 2009. - 307 с.
5. Дюсенбаев К. Ш. Аналіз фінансової звітності: навч. посібник. - Алмати: Економіка. 2010. - 384 с.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

МАКАРОВА К.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

У нинішніх умовах формування ринкових відносин проблема неефективного управління фінансовим потенціалом вітчизняних підприємств постає все більш гостро. Фінансовий потенціал формує ключові напрями розвитку та інструменти фінансової діяльності і відповідає за ефективне забезпечення руху грошових потоків від одних господарюючих суб'єктів до інших. На сьогоднішній день фінансовий потенціал вважається ще й одним із факторів, що визначає успішність роботи підприємства, адже від нього залежить рівень конкурентоспроможності та інвестиційна привабливість підприємства. Тому важливим завданням для підприємств постає питання формування механізму ефективного управління фінансовим потенціалом.

Вирішенню проблеми ефективного управління фінансовим потенціалом підприємства присвячені роботи багатьох вчених-економістів, зокрема В.Ареф'євої, В.П.Бабича, М.І.Іванова, Л.В.Руденко, О.М.Тридіда та ін. Метою даної роботи є дослідження механізму управління фінансовим потенціалом підприємства, що забезпечить збалансоване формування фінансових ресурсів.

Механізм управління фінансовим потенціалом підприємства, метою якого, є отримання економічної вигоди та забезпечення безперервного виробничого процесу. Безпосередньо сам механізм складається із форм та методів діяльності, які в процесі їх використання формують вплив механізму на предмет його дії та представляють його в динаміці. [3]. Сам процес дії механізму управління фінансовим потенціалом підприємства у загальному вигляді можна представити наступними чотирма етапами [1].

Перший етап – діагностика основних фінансових показників для визначення параметрів ФП; Другий етап – ідентифікація отриманих в процесі діагностики результатів; Третій етап – коригування параметрів ФП; Четвертий етап – Моніторинг фінансових показників підприємства.

Діагностика як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства у довгостроковому та короткостроковому періоді дає підстави для визначення доцільності прийняття економічних рішень. Вона включає декілька етапів. Перший етап – це безпосередній аналіз фінансових показників підприємства та визначення фактичного рівня фінансового потенціалу. Другий – визначення та дослідження причин, що стали каталізатором того чи іншого отриманого результату [6].

Таким чином, діагностика як складова механізму управління фінансовим потенціалом підприємства – це всебічний фінансовий аналіз діяльності підприємства, визначення результатів (позитивних чи негативних) та дослідження джерел і причин виникнення виявлених відхилень[4].

Після отримання результатів проведеної діагностики робимо висновки щодо позитивної чи негативної динаміки показників – ідентифікуємо ці результати.

Якщо спостерігається негативна динаміка аналізованих показників, необхідним є коригуючий вплив. Тож елемент коригування є складовою частиною механізму управління фінансовим потенціалом, яка дозволяє своєчасно вносити зміни в обсяги, структуру та інші параметри фінансового потенціалу. У випадку отримання показників, які влаштовують підприємство, даним етапом нехтують. Якщо ж отриманий результат свідчить про наявність негативних відхилень, відбувається впровадження необхідних заходів відповідно до поставленої цілі.

Ще одна складова механізму управління фінансовим потенціалом підприємства – моніторинг – носить стратегічний характер та дозволяє визначати вірогідність досягнення поставлених стратегічних цілей [2].

До етапів моніторингу в системі механізму ФПП відносимо вибір показників, який необхідно проводити, проведення моніторингу, порівняння отриманих значень із нормативними показниками, визначення відхилень та формування висновків щодо рівня ФП, формування загальних висновків щодо ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства [5].

Механізм управління фінансовим потенціалом підприємства не обмежується реалізацією якої-небудь однієї складової, а є координуючо-регулюючою системою забезпечення взаємозв'язку між діагностикою, ідентифікацією, коригуванням (регулюванням) і моніторингом показників, що формують типи фінансової стійкості виробничого підприємства та дозволяють підвищити ефективність управління потенціалом підприємства взагалі.

Отже, за ефективного та раціонального фінансового механізму підприємство має здатність отримати максимально можливий фінансовий результат: високі показники ліквідності, прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та ін. Наукову та практичну значимість дослідження має комплексне представлення дії фінансового механізму як системи взаємопов'язаних процесів управління, що дає змогу більш детально сформувати послідовність операцій керівного складу та спеціалістів при розробці стратегій розвитку підприємств.

Література

1. Бочаров В.В. Финансовый анализ: Краткий курс. – СПб.: Питер, 2007. – 240 с
2. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: Монографія. – К.: Національна академія управління, 2010. – 232 с.
3. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
4. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 352 с
5. Паєнтко Т.В. Налоговое регулирование в контексте формирования финансового потенциала на предприятии // Бізнес-інформ.– 2009.– №9. – С. 96–98.
6. Репіна І.М., Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 361 с
7. Семенов Г.А., Яровская О.В. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства // Вісник економічної науки України.– 2011.– №1. – С. 137–141.

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

МАСЛАК К.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілу та використання яких забезпечує діяльність підприємства на основі збільшення прибутку, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства в умовах допустимого рівня ризику [2].

Важливо розуміти, що хороша фінансова стійкість є обмежуючим фактором для ефективності бізнесу (більш прибутковими є найбільш ризиковані вкладення). На сьогоднішній день найбільше впливають на фінансову стійкість підприємства економічні та фінансові чинники. Вони можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство і ліквідацію підприємства. Підприємство вважається фінансово стійким, якщо воно в довгостроковій перспективі платоспроможне, тобто здатне відповідати за всіма своїми боргами за рахунок найбільш ліквідної частини своїх активів (грошових коштів) і кредитоспроможності.

Питання аналізу фінансової стійкості підприємств завжди були об'єктом вивчення науковців. Значний вклад у вирішення цих проблем внесли такі відомі вчені, як: Савицька Г.В., Мельник М.В., О.Н. Волкова, В.В. Ковальов, Шеремет А.Д., І.А. Бланк, В.В., Коробов М.Я., Грачов А.В., Абрютина М.С. та багато інших [2]. Проте актуальними залишаються питання визначення інтегрального рівня фінансової стійкості загалом та з використанням методів таксономії зокрема.

Метод таксономічного аналізу [3] набув широкого застосування в економіці підприємства, зокрема в підведенні підсумків роботи, оцінці виконання плану, аналізі фінансового стану і фінансової стійкості суб'єктів господарювання та їх підрозділів.

Оцінка фінансової стійкості підприємства з використанням таксономічного аналізу дає можливість провести моніторинг фінансової діяльності та визначити інтегральний показник рівня фінансової стійкості підприємства.

Перш за все, при побудові таксономічного показника формується матриця даних, складена із часткових показників фінансової стійкості: коефіцієнта автономії, коефіцієнта фінансової залежності, коефіцієнта забезпечення власними обіговими коштами, коефіцієнта маневреності власного капіталу, коефіцієнта поточних зобов'язань, коефіцієнта співвідношення необоротних і власних коштів.

На основі вивчення характеру впливу кожної з ознак на рівень фінансової стійкості підприємства та їх сфер здійснюється диференціація ознак матриці спостережень, а також розподіл ознак на позитивний і негативний вплив, на рівень фінансового стану підприємства, що надає можливість знайти еталонні точки у варіації показників фінансової стійкості.

Відповідно до попередніх розрахунків та перетворень визначається інтегральний рівень прибутковості підприємства [4]. До стимуляторів

віднесено показники: коефіцієнт автономії, коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт поточних зобов'язань, коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів, до дестимуляторів – коефіцієнт фінансової залежності.

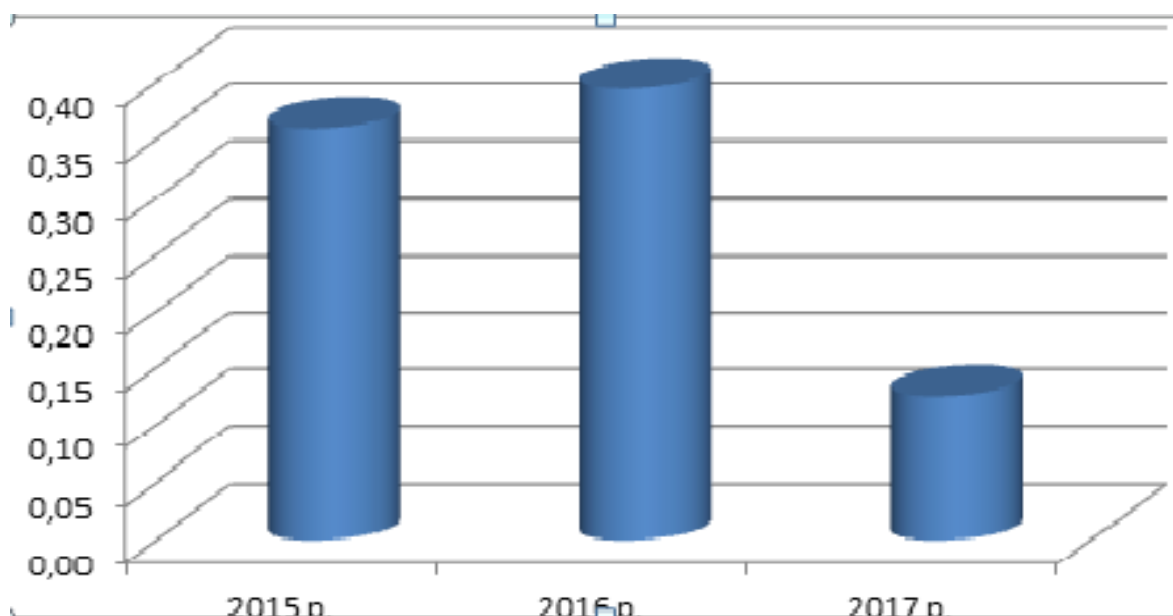

Рис.1. Динаміка змін інтегрального показника фінансової стійкості ТОВ «Спецбудмонтаж» за 2015-2017 рр.

Використання таксономічного аналізу для розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості дозволило визначити, що для нього є характерною динаміка падіння, так, як за останній рік інтегральний рівень фінансової стійкості досить низький. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення чинників, що обумовили таку тенденцію.

Література

1. Курочкин Д.В. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства / Д.В. Курочкин // Сучасна економіка. – 2011. – № 1. – С.107 – 112.
2. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С.117–118.
3. Мадзіновська Х.О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування / Х.О.Мадзіновська // Бізнесінформ. – 2015. – № 2. – С.156–158.
4. Саблина Н.В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н.В. Саблина, В.А. Теличко / Бизнес-Информ. – 2009. – № 3. – С. 78–80.
5. Луговий В.А. Облік капіталу, позичок і фінансових результатів [Текст]/ В.А. Луговий. – М.: АТ "ІНКОНСАУДІТ", 1995. – 128 с.
6. Мочерний С.В. Політична економія: навч.посіб. / Мочерний С.В. – К.: Знання–Прес, 2002. – 687 с.
7. Пипко В. А. Настільна книга бухгалтера та аудитора [Текст] / В.А. Пипко, Л.Н. Булавина. – [5-е вид., доповнене]. – М.: Фінанси і статистика, 2011. – 592 с.
8. Соколов Я. В. Основи теорії бухгалтерського обліку / Я.В. Соколов. – М: Фінанси і статистика, 2000. – 496 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

МИРОНЕНКО М. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Моніторинг розвитку кризових явищ в діяльності підприємства являє собою постійне або регулярне дослідження фінансового стану суб'єкта господарювання з метою проведення оцінки, порівняння та прогнозування його розвитку, він передбачає систематичну діагностику об'єкта спостереження на предмет наявності та глибини розвитку кризових явищ з використанням чіткої системи індикаторів та критеріїв оцінки [1, с. 55]

Діагностику ймовірності банкрутства підприємства поділяють на дві основні підсистеми: систему експрес-діагностики банкрутства та систему фундаментальної діагностики банкрутства.

Фундаментальна діагностика банкрутства характеризує систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, здійснюваної на основі методів факторного аналізу і прогнозування [2, с. 33].

Питаннями фундаментальної діагностики ймовірності банкрутства займалися такі закордонні вчені, як: Е. Альтман, Д. Ліс, Г. Спрінгейт, Є. Таффлер та інші, а також вітчизняні вчені: П. Беліков, О. Давидова, В. Кадиков, О. Терщенко, А. Матвійчук та інші.

Метою роботи є виявлення переваг та недоліків моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємств.

Зазначимо, що досвід зарубіжних вчених не враховує галузеву специфіку фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств, особливості функціонування та тенденції розвитку економіки в Україні. Вітчизняні ж моделі дискримінантного аналізу побудовані на статистичних даних підприємств України різних галузей економіки, тому більш доцільно для оцінки ризику банкрутства вітчизняних підприємств використовувати саме їх.

Так, дискримінантна модель О. О. Терещенка є універсальною моделлю, що включає 6 показників і побудована на основі даних 850 підприємств різних галузей [3, с. 254]. До її переваг можна віднести те, що модель створена на базі вітчизняних статистичних даних. Існує базова модель та різноманітні її модифікації для підприємств, які спеціалізуються на різних видах діяльності. Галузева прив'язка значень коефіцієнтів в моделі уможливорює ідентифікацію кризи на підприємствах в різних сферах національної економіки.

Недоліком моделі є відсутність поглибленої класифікації фінансового стану, за наявності лише задовільного чи незадовільного стану, а також широкого інтервалу невизначеності $-0,75 \leq Z \leq 0,41$, що зобов'язує проводити додатковий та більш поглиблений аналіз для визначення фінансової стійкості підприємства [4, с. 51].

Дискримінантна модель А. В. Матвійчука є однією з найпопулярніших моделей оцінки ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств. Вона розроблена для українських підприємств із урахуванням специфіки економіки перехідного періоду та функціонування економічних суб'єктів у

таких умовах, а тому найбільш адекватно характеризує існуючий фінансово-економічний стан підприємства [5, с. 76]. Перевагою моделі А. В. Матвійчука є те, що вона розроблена на підставі вітчизняних статистичних даних, охоплює основні групи фінансово-економічних показників, які позбавлені мультиколінеарності. Недоліком моделі є виділення лише двох класів стану підприємств (низька ймовірність банкрутства та загроза фінансової кризи), що не завжди є достатнім для оцінки реальної фінансової ситуації, не враховує галузеву спеціалізацію. Крім того, модель А. В. Матвійчука розроблена з урахуванням специфіки функціонування банків, що може бути недостатньо об'єктивним для промислових підприємств [4, с. 51].

Також існує підхід, визначений постановою Правління НБУ «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [6]. Згідно з ним, модель розрахунку інтегрального показника обирається залежно від розміру підприємства (відповідно до законодавства - великого, середнього або малого) та виду його економічної діяльності згідно з КВЕД:2010 на підставі наданого ним розшифрування даних рядка 2000 форми №2 «Звіт про фінансові результати» щодо структури доходів, виходячи з максимального значення частки доходу від певного виду діяльності (у відсотках) у загальному обсязі чистого доходу (виручки), отриманого від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) [6].

Переваги: модель створена з урахуванням галузевої спеціалізації досліджуваного підприємства за КВЕД та його розміру, висока достовірність прогнозних значень моделі для певної галузі, наявна поглиблена класифікація фінансового стану підприємств (9 класів), відповідно до якої виділяють 9 діапазонів значень ймовірності дефолту.

До недоліків даного підходу можна віднести складність використання розроблених моделей.

Таким чином, розглянуті моделі діагностики ймовірності банкрутства мають свої переваги та недоліки, тому для досягнення максимальної точності результатів їх необхідно використовувати у комплексі.

Література

1. Берест М. М. Формування системи показників моніторингу розвитку кризових явищ на підприємстві / М. М. Берест // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 45. – С. 54-59.
2. Селюченко Н. Є. Антикризисне фінансове управління на підприємстві: навч. посібник / Н. Є. Селюченко, О. В. Козик. – Київ : УБС НБ, 2007. – 222 с.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
4. Кириченко О. П. Методи та моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємства / О. П. Кириченко, С. В. Дранко // Молодий вчений. – 2016. - № 2 (29). – С. 49-52.
5. Матвійчук А. В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств / А. В. Матвійчук // Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. – 2013. – № 2. – С. 71-118.
6. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/page>.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВИЙ РИЗИК»

МИХАЙЛОВА Л. В.

(науковий керівник - к. е. н., доц. Берест М. М.)

За сучасних умов розвитку вітчизняної економіки для досягнення перш за все економічно значимих результатів та одержання прибутку, значення аналізу фінансових ризиків в ролі інструменту пошуку шляхів забезпечення фінансової безпеки кожного підприємства тільки посилюються, адже тільки ті підприємства, які найефективніше проводять аналіз своєї виробничо-господарської діяльності, у довгострокових періодах досягають конкурентних переваг у порівнянні з іншими підприємствами, в котрих фінансовій роботі присвячується менша увага.

Вивченням сутності поняття «фінансовий ризик» займалися такі вітчизняні та зарубіжні економісти, як: Бабенко В. Г., Балабанов І. Т., Балдін К. В., Бланк І. А., Булеєв І. П., Внукова Н. М., Жихор О. Б., Ковальов В. В., Крамаренко Г. О., Масалітіна В. В., Шелудько В. М. та інші.

Незважаючи на те, що питання ризику вивчається вже на протязі досить значного проміжку часу, серед науковців й досі немає єдиної думки щодо визначення ризику, що зумовило необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є визначення сутності та змісту економічної категорії «фінансовий ризик».

Ризики, які супроводжують фінансову діяльність, формують великий портфель ризиків підприємства, який визначається загальним поняттям – «фінансовий ризик», який становить найбільш значущу частину сукупних господарських ризиків підприємства.

Так, Бабенко В. Г. визначає термін «фінансовий ризик» як економічну категорію, що відображає існуючу невизначеність і конфліктність, які виникають у процесах створення, розподілу, перерозподілу та споживання доданої вартості та частини національного багатства між суб'єктами економічної діяльності [0]. У свою чергу, Балабанов І. Т. відзначає, що фінансові ризики пов'язані з ймовірністю втрат фінансових ресурсів (тобто грошових коштів) [0].

Балдін К.В. та Воробйов С.М. стверджують, що це збиток, який підприємець чи фінансовий посередник може понести, здійснюючи операції на валютному ринку, ринку цінних паперів та ринку страхових послуг [0], а Бланк І. А. відзначає, що дана категорія являє собою результат вибору його власниками або менеджерами альтернативного фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності при вірогідності настання економічного збитку (фінансових втрат) через невизначеність умов його реалізації [0].

Масалітіна В. В. пояснює зміст поняття «фінансовий ризик» дещо з іншого боку – це невизначеність, яка пов'язана з використанням власних і запозичених коштів у процесі фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства [0]. Науковці Крамаренко Г. О. та Чорна О. Є. дають

дещо розрізнену характеристику: це, по-перше, небезпека потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів або недоодержання коштів порівняно з варіантом, розрахованим на раціональне використання ресурсів у даній сфері діяльності; по-друге, ймовірність одержання додаткового прибутку, пов'язаного з ризиком [0].

Внукова Н. М., Успенко В. І. та Временко Л. В. дають наступне визначення поняттю: ризик, викликаний невизначеністю природних, людських та економічних факторів, що за несприятливих умов можуть призвести до збитків у господарсько-фінансовій діяльності [0].

Визначення даної категорії не пройшли й повз таких зарубіжних вчених, як Ченг Ф. Лі та Дж.І. Фіннерті, які пояснюють фінансові ризики, як неспроможність підприємства обслуговувати власні зобов'язання перед третіми особами та ймовірність оголошення його банкрутом [0].

Таким чином, аналізуючи інтерпретації поняття «фінансовий ризик», можна зробити висновок, що для визначення цього поняття використовують такі ключові слова, як: ризик, невизначеність, ймовірність, економічна категорія, неспроможність, збиток, результат.

Отже, дослідивши трактування поняття «фінансовий ризик» кожного з авторів, можна зробити висновок, що фінансовий ризик – це перш за все специфічна економічна категорія, яка являє собою вірогідність настання негативної події, яка може виникнути в результаті процесу господарської діяльності, що впливає на зниження доходу чи втрати капіталу або ж настання банкрутства через невизначеність фінансових, виробничих та господарських факторів, тобто вірогідність відхилення запланованого результату від отриманого.

Література

1. Бабенко В.Г. Страхування фінансових ризиків як механізм надання гарантій суб'єктам підприємницької діяльності / В.Г. Бабенко. – Суми : Вид-во Укр. акад. банк. справи Нац. банку України, 2007. – 21 с.
2. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент / И.Т. Балабанов – М. : Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
3. Балдин К. В. Управление рисками: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальностям экономики и управления / К. В. Балдин, С. Н. Воробьев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 511с.
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : учеб. курс / И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
5. Масалітіна В.В. Планування руху грошових коштів в системі управління фінансовими ризиками / В.В. Масалітіна; Нац. трансп. ун-т. – К. : Вид-во "Родовід", 2002. – 20 с.
6. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
7. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / [Н.М. Внукова, В.І. Успенко, Л.В. Временко та ін.] / за заг. ред. проф. Н.М. Внукової. – Харків : Вид-во «Бурун Книга», 2004. – 376 с.
8. Ченг Ф. Ли Финансы корпораций: теория, методы и практика : пособие пер. с англ. / Ф. Ли Ченг, Джозеф И. Финнерти. – М. : ИНФРА-М, 2000. – XVIII. – 686 с.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

НАУМЕНКО Д.П.

(науковий керівник – к.е.н. доц. Голофаєва І.П.)

Основним фактором, який в основній мірі характеризує діяльність підприємства, є фінансовий результат. Отриманий фінансовий результат визначає можливість подальшого розвитку підприємства і створює запас фінансової стійкості. Результативність досягається поєднанням різних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Дослідження впливу цих факторів можна здійснити з допомогою кількісних прийомів аналізу: детермінованого та стохастичного факторного аналізу. Використання вказаних прийомів до аналізу фінансових результатів забезпечує вивчення найсуттєвіших формуючих факторів від яких залежить кінцевий результат діяльності підприємства.

Питання аналізу фінансових результатів були розглянуті в працях багатьох вчених, серед них Андрійчук В.Г. [1], Барабаш Н.С., Болух М.А., Гордополов В., Гордополова Н. [2], Кравченко Г.О., Мец В.О. [3], Митрофанов Г.В. [4], Мних Є.В., Савицька Г.В., Цал-Цалко Ю.С. [5] та інші.

Метою роботи є розробка детермінованої багатофакторної моделі аналізу фінансових результатів (чистого прибутку або збитку), яка буде враховувати всі етапи формування фінансових результатів в процесі діяльності підприємства.

Процес одержання фінансового результату можна умовно поділити на декілька етапів: забезпеченість ресурсами та ефективність їх використання, сам процес виробництва чи реалізації продукту та ефективності цього процесу, розрахунок фінансових результатів та визначення ефективності господарської діяльності. Нами було сформовано багатофакторну модель взаємозв'язку чистого прибутку з усіма складовими етапами формування результату діяльності підприємства. Схематично дана модель представлена на рис. 1.

Рис. 1 Схема моделі факторного аналізу чистого прибутку (збитку)

Взаємозв'язок даних показників можна представити у вигляді формули:

$$\text{ЧП}(3) = A * \text{Фв} \div \text{Ппр} * \text{Фоз} * \text{Рвв} * \text{Кчд} * \text{Кпв} * \text{Ра}, \quad (1)$$

де А – середньорічна вартість активів підприємства; Фв – фондівіддача; Ппр – продуктивність праці; Фоз – фондоозброєність; Рвв – валова рентабельність виробничих витрат; Кчд – коефіцієнт окупності чистого доходу; Кпв – коефіцієнт покриття виручки виробничими витратами; Ра – чиста рентабельність (збитковість) активів.

Перевірити правильність взаємозв'язку можна за допомогою розгорнутого вигляду даної формули:

$$\text{ЧП}(3) = \bar{A} * \frac{\text{ЧД}}{\bar{\text{НА}}} \div \frac{\text{ЧД}}{\bar{\text{Чпр}}} * \frac{\bar{\text{НА}}}{\bar{\text{Чпр}}} * \frac{\text{ВП}}{\text{Сб}} * \frac{\text{ЧД}}{\text{ВП}} * \frac{\text{Сб}}{\text{ЧД}} * \frac{\text{ЧП}(3)}{\bar{A}}, \quad (2)$$

де А – середньорічна вартість активів підприємства; ЧД – чистий дохід; НА – середньорічна вартість необоротних активів; Чпр – середньорічна чисельність працівників; ВП – валовий прибуток (збиток); Сб – собівартість реалізованої продукції; ЧП(3) – чистий прибуток (збиток).

В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим чинником стимулювання підприємницької діяльності, основним джерелом економічного та соціального розвитку підприємств і держави.

Факторний аналіз дає можливість встановити галузі й види продукції, що найсуттєвіше впливають на формування фінансових результатів.

Отже, дана факторна модель поєднує всі етапи формування фінансових результатів в процесі господарської діяльності підприємства. Прослідковується ресурсне забезпечення підприємства (середньорічна вартість активів, трудові ресурси, необоротні активи) та ефективність їх використання (фондовіддача, фондоозброєність, продуктивність праці), комерційна рентабельність підприємства (рентабельність (збитковість) витрат виробництва) (валова рентабельність (збитковість) виробничих витрат, коефіцієнт окупності чистого доходу, коефіцієнт покриття виручки виробничими витратами) та показник чистої рентабельності (збитковості) активів який характеризує не лише ефективність використання активів підприємства, а й показує загальну ефективність діяльності підприємства.

Література

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: Монографія. – Вид. 2-ге без змін. – Київ: КНЕУ, 2006. – 292 с.
2. Гордополов В., Гордополова Н. Застосування факторного аналізу при оцінці фінансових результатів діяльності підприємства // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 8. – частина 2. – С. 95 – 98.
3. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. – Київ : Вища шк., 2013. – 278 с.
4. Митрофанов, Г.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Г. В. Митрофанов, Г. О. Кравченко, Н. С. Барабаш. – Київ : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2002. - 301 с.
5. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія, практика та інтерпретація: Монографія / Ю.С. Цал-Цалко; Державний комітет статистики України, Державна академія статистики, обліку і аудиту, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2004. – 505 с.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ СТАН» ПІДПРИЄМСТВА

ПАЖИТНЄВА К.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

На сьогодні «Фінансовий стан та його покращення» є актуальною темою у сучасних умовах, оскільки ринкові відносини господарювання жорстокі та непрості, а конкуренція витісняє тих суб'єктів господарювання, що неправильно організували роботу діяльності підприємства та неефективно використовують свої фінансові ресурси. Тому реальна оцінка фінансового стану підприємства є насамперед необхідною для того, щоб підприємство змогло тримати свої позиції на ринку та розвивати свою діяльність.

Питанням визначення змісту фінансового стану підприємства займалися такі автори, як І.О. Бланк, Л.Д. Буряк, Л.Д. Білик, Ю.С. Цал-Цалко, А.М. Поддєрьогін, О.І. Барановський, О.Д. Василик, Т.М. Ковальчук, Л.А. Лахтіонова, О.О. Терещенко, С.І. Шкарабан, М.І. Яцків, М.Я. Дем'яненко та ін. Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися у працях зарубіжних науковців і практиків: В.А. Русак, О.М. Волкової, А.І. Гінзбурга, А.І. Ковальова, І.Т. Балабанова, В.Д. Новодворського, В.М. Родіонової, Н.О. Русак, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета та ін.

Але, на жаль, у сучасній економічній науці немає усталеної думки щодо трактування поняття «фінансовий стан підприємства», його характеристик, елементів і видів. Чимало науковців схильні розрізняти поняття «економічний стан підприємства», «фінансовий стан підприємства» та «фінансово-економічний стан».

Доцільно долучитися до думки науковців, що розмежовують сутність цих понять за головною відмінною ознакою, а саме: визначення розмежування економічної діяльності підприємства, яка включає розуміння всіх видів діяльності на підприємстві та фінансової діяльності, що стосується безпосередньо зміни й розміру капіталу підприємства. Також, незважаючи на те, що трактування поняття «фінансовий стан підприємства» було розглянуто багатьма науковцями, спостерігаються великі розбіжності у визначеннях цього поняття.

Загалом, дослідивши сутність поняття «фінансовий стан» та проаналізувавши різні погляди щодо його визначення, пропонуємо визначити концептуальні основи цього поняття:

- фінансовий стан є результатом фінансово-господарської діяльності підприємства [1];

- фінансовий стан являє собою поняття, сутність якого проявляється як у статичності, тобто на певний момент часу, так і в динамічності, тобто в характеристиці діяльності підприємства у визначеному періоді[2];

- фінансовий стан – це об'єкт, що вимірюється певною сукупністю показників, які характеризують господарське становище підприємства, його загальні результати діяльності [3];

- фінансовий стан – це міра забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення [4];
- фінансовий стан може бути окремим об'єктом фінансового управління [5].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що у зв'язку з індивідуалізацією підходів до бачення фінансового стану сьогодні єдиної думки щодо трактування відповідного поняття не існує. Думки вчених мають як спільні, так і відмінні риси. Тому, дослідивши сутність поняття «фінансовий стан підприємства» та проаналізувавши різні позиції щодо його визначення, доцільно запропонувати більш точне, лаконічне і таке, що відбиває сутність фінансового стану підприємства, визначення: фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що визначає реальну (на фіксований момент часу) та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства та спроможність погашення зобов'язань перед відповідними суб'єктами господарювання. Адже фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та те, наскільки ефективними і безризиковими можуть бути ділові відносини з ним комерційних банків, постачальників, потенційних інвесторів і позичальників.

Література

1. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 117–128.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента / Бланк И.А. – К.: Ника-Центр: Эльфа, 1999. – Т. 2. – 591 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч.посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
4. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П.Т. Саблук. – К.: ІАЕУААН, 2003. – 507 с.
5. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко // Бізнеснавігатор. – 2010. – № 2(19). – С. 72–78.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

ПАНЧЕНКО В. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

В сучасних економічних умовах наявна необхідність активної інвестиційної діяльності. Одним із найбільш важливих завдань, які стоять перед інвестором, є вибір об'єкта інвестування з найпривабливішими перспективами розвитку, що забезпечить найвищу ефективність інвестицій.

Підприємство, в свою чергу, прагне знайти потрібного інвестора і переконати його інвестувати грошові кошти. Успіх такого переконання обумовлюється рівнем інвестиційної привабливості.

Формування та ефективне управління інвестиційною привабливістю підприємства неможливе без визначення сутності цього поняття.

Більшість підходів розглядають інвестиційну привабливість як характеристику підприємства. При цьому існують деякі відмінності стосовно змісту цієї характеристики. В «Економічній енциклопедії» говориться, що ця характеристика враховує суперечливі дії інвестора. Також виокремлено складові системного підходу до визначення поняття, але не досить вдало. У «Фінансовому словнику» інвестиційну привабливість розглянуто як характеристику переваг та недоліків інвестування в конкретні об'єкти. У даному випадку незрозуміло про які саме переваги та недоліки йдеться. С.О. Євтушенко наголошує на тому, що це характеристика виробничої, комерційної, фінансової та управлінської діяльності підприємства, яка свідчить про доцільність інвестування в нього [7].

Зміст інвестиційної привабливості підприємства як поняття розглядали такі провідні вітчизняні вчені як В. М. Гриньова, Н. Ю. Брюховецька, І. О. Бланк, А. П. Гайдуцький, В. М. Бордарь, О. В. Хасанова, О. В. Нечипорук, О. М. Ястремська та ін.

Аналіз їх робіт дає змогу зробити висновок, що й досі залишаються питання які потребують подальшого дослідження.

В сучасній економічній науці існує велике різноманіття трактувань терміну.

Так, І. О. Бланк тлумачить термін як аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників [1].

В. М. Бондарь наголошує, що це інтегральна характеристика підприємств, галузей, районів, країн в цілому з позиції дохідності інвестицій та інвестиційних ризиків [2].

Н. Ю. Брюховецька розглядає інтегральні та комплексні показники для аналізу доцільності вкладання коштів інвестором в об'єкт інвестування [3].

О.Г. Юр'єва розглядає інвестиційну привабливість як досягнення компромісу інтересів між інвестором та підприємством [4].

Щодо визначення Є. М. Рудніченка інвестиційної привабливості як сукупності ознак, властивостей і засобів, які створюють попит на інвестиції. Але попит на вільні кошти інвесторів не кореспондується з його підставами, а саме ці підстави формують інвестиційну привабливість [60].

При визначенні поняття ІПП, необхідне врахування наступних його характеристик [5]:

присутність подвійного ефекту. Процес інвестування передбачає здійснення суб'єктно-об'єктних відносин з приводу генерування, перерозподілу та споживання капіталу;

врахування вимог потенційних інвесторів. Рівень інвестиційної привабливості підвищується за швидкого досягнення консенсусу інтересів між суб'єктами інвестиційного процесу. Тому обов'язковим елементом у визначенні має стати врахування вимог потенційних інвесторів, забезпечення яких є важливою умовою високої іміджевої оцінки підприємства;

плідна взаємодія з потенційними інвесторами. Часто оцінка інвестиційної привабливості підприємства базується на тому, хто і як зі сторони інвестора проводить ті чи інші розрахунки є суб'єктивним судженням;

симбіоз фінансово-економічних і психологічних оцінок діяльності компанії допоможе власникам та інвесторам мати цілісне уявлення про компанію;

врахування перспектив розвитку компанії. Одним з найважливіших завдань, які стоять перед інвестором, є вибір таких інвестиційних об'єктів, що мають найпривабливіші перспективи для розвитку в умовах динамічної зміни умов зовнішнього середовища. Це обумовлює необхідність врахування перспектив розвитку компанії при визначенні інвестиційної привабливості підприємства.

Отже, інвестиційну привабливість підприємства можна визначити як багаторівневу інтегральну характеристику сукупності фінансово-економічних факторів оцінки підприємства, побудовану на тісній взаємодії об'єктів із суб'єктами інвестування, яка відповідає вимогам суб'єктів та забезпечує позитивний ефект від їх вкладень.

Література

1. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр. - 2003. – 480 с.
2. Бондарь В.Н. Противодействие коррупции на муниципальном уровне / В.Н. Бондарь – М : Вольтерс Клувер, 2008. – 272 с.
3. Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н. Ю. Брюховецька, О. В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. - № 44. – С. 100-117.
4. Юр'єва О. Г. Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційного клімату / О .Г. Юр'єва // Стратегія економічного розвитку України . – К., 2002. – № 3 (10). – С.250–255.
5. Ферлій В. В. Сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства» та його види / В. В. Ферлій // Ефективна економіка. – 2011. – № 8. – С. 27-33.
6. Рудніченко Є. М. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник / Є. М. Рудніченко, Є. Г. Рясних, Н. І. Гавловська. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 415 с.
7. Євтушенко С. О. Організаційно-економічні фактори підвищення інвестиційної привабливості підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спеціальністю 08.06.02 – "Підприємство, менеджмент і маркетинг" / С. О. Євтушенко. – Харків, 2001. – 27 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА»

ПЕТРЕНКО Ю.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

В сучасних ринкових умовах, вітчизняні підприємства повинні приділяти пильну увагу чинникам, що постійно впливають на ефективність діяльності підприємства. Саме тому, проведення аналізу фінансового стану підприємства дозволяє визначати надійність та стабільність даного підприємства, а також дає змогу оцінити ефективність використання фінансових ресурсів, спрогнозувати фінансові результати його діяльності у майбутньому. Якісний і своєчасно проведений аналіз фінансового стану є одним із основних факторів визначення рівня ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства та його подальшого розвитку в сучасних умовах господарювання.

Адекватна оцінка фінансового стану, залучення і високоефективне використання фінансових ресурсів потребує з'ясування і уточнення сутності ключового поняття, що є одним із основних проблемних і суперечливих питань фінансової теорії.

Дослідження показують, що існує багато теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий стан» підприємства, він розглядається як економічна категорія, сукупність показників, фінансова спроможність, комплексне поняття, характеристика певних сторін фінансово-господарської діяльності та ін. Це обумовлює актуальність уточнення сутності й основних характеристик даного терміну.

Саме тому, основною метою є визначення сутності поняття «фінансовий стан підприємства», в системі комплексного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

Теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан» підприємства знаходять відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Зокрема, Г. В. Савицька розглядає поняття «фінансовий стан» як стан капіталу в процесі його кругообігу [1].

В свою чергу, М. Я. Дем'яненко зосереджується на результаті реалізації всіх елементів фінансових відносин підприємства [2].

На особливу увагу заслуговує визначення поняття «фінансовий стан», запропоноване М. Д. Білик, як фінансової спроможності підприємства забезпечити певний рівень фінансування [3].

Особливості визначення фінансового стану підприємств як рівень забезпечення економічного суб'єкта коштами знайшли своє відображення в дослідженнях А. Б. Борисова [4] та ін.

Як зазначає М. Д. Білик, фінансовий стан – це важлива характеристика економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Він значною мірою визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів з фінансових та інших відносин [3].

Позитивні та негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища відображаються на діяльності підприємства, що покращує або погіршує його фінансовий стан.

Учений Ю. С. Цал-Цалко звертає увагу, що задовільний фінансовий стан характеризується стійкою платоспроможністю та фінансовою незалежністю підприємства, забезпеченістю власними оборотними активами та ефективним використанням ресурсів. Незадовільний фінансовий стан свідчить про неефективне розміщення та використання ресурсів, незадовільну платоспроможність, наявність простроченої заборгованості, недостатню фінансову стійкість у зв'язку з несприятливими тенденціями розвитку господарської діяльності [5].

Фінансовий стан розглядається як економічна категорія, сукупність показників, фінансова спроможність підприємства, комплексне поняття, характеристика певних сторін фінансово-господарської діяльності та ін. Це обумовлює необхідність уточнення сутності даного поняття.

Оцінка фінансового стану діяльності підприємства допомагає своєчасно вирішувати питання поліпшення поточного руху фінансових ресурсів, їх формування та використання, планування економічної діяльності. На її основі будується фінансове забезпечення стратегії й тактики підприємства на перспективний період.

Позитивні та негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища відображаються на діяльності підприємства, що покращує або погіршує його фінансовий стан.

Отже, доцільно зробити висновок, що фінансовий стан підприємства – це об'єктивна комплексна категорія, яка за допомогою системи показників визначає його оперативні, тактичні та стратегічні можливості в фінансово-економічному аспекті. Напрямами подальшого дослідження є систематизація переваг та недоліків існуючих методик діагностики фінансового стану підприємств та розробка пріоритетних напрямків їх удосконалення і можливостей перспективного застосування на підприємствах України з урахуванням широкого спектру мікроекономічних факторів.

Література

1. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
2. Фінансовий словник-довідник / М.Я.Демяненко, Ю.Я. Лузан, П.Т.Саблук та ін.; За ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 555 с.
3. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2005. – №3. – С.117-128.Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О. Р. Кривицька. – Фінанси України, 2005. – № 3. – С. 138 – 143.
4. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. – М.: Книжный мир, 2003. – 895 с.Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія / М. С. Заюкова. – Вінниця : Вид-во «Універсум», 2004. – С. 155.
5. Цал-Цалко Ю.С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія практика та інтерпретація: Монографія. – Житомир: Житомир. держ. технолог. ун-т, 2004. – 506 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПІДПРИЄМСТВА»

ПОТАПЕНКО А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

В умовах ринкової економіки діяльність суб'єктів господарювання спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди, що знаходить свій прояв у фінансовому результаті. Останній відображає всі сторони діяльності підприємства – рівень розвитку його технологій та організації виробництва, ефективності системи управління, контролю за рівнем витрат тощо. Фінансовий результат господарювання підприємства, що виступає у формі прибутку або збитку, відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання. Фінансові результати, за позитивного їх значення є джерелом платежів до бюджету, а також розширеного відтворення виробництва.

Збільшення прибутку підприємницьких структур в значній мірі впливає на темпи економічного розвитку країни, її адміністративно-територіальних одиниць, зростання суспільного багатства та підвищення життєвого рівня населення.

Метою роботи є у розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансовий результат підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Питанням формування, аналізу та управління фінансових результатів діяльності підприємства присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Білик М. Д., Павловська О. В., Терещенко О. О., Бутинець Ф. Ф., Гладій І. О., Лежненко Л. І., Афанас'єва О. Є., Скалюк Р. В., Тархов П. В., Жукова Т. А., Одінцева Т. М., Невмержицька О. В., Чаус І. В., Житний П. Є., Говорушко Т. А., Арич М. І., Вороніна О. О., Богацька Н. М. та інші.

Трактування сутності доходів, витрат і фінансових результатів є важливою науковою проблемою. Так, в економічній науці не існує єдиного трактування категорії «фінансові результати».

Аналіз поняття «фінансовий результат», на думку Грабовецького Б.Є. [1] засвідчує можливість існування трьох його трактувань (табл. 1). Перше визначення таке: фінансовий результат (прибуток) – це приріст протягом звітного періоду капіталу (засобів, вкладених власниками) фірми (підприємства), а, відповідно, збиток визначається як його зменшення.

Друге визначення (бухгалтерське трактування): фінансовий результат становить різницю між доходами і витратами фірми (підприємства) [2]. Ця різниця може бути позитивною, тоді йдеться про прибуток, або негативною, тоді її класифікують як збиток. Таким чином, збиток можна розглядати як прибуток з негативним знаком.

Третє визначення: фінансовий результат (прибуток) є збільшенням протягом звітного періоду оцінки активу за рахунок зміни прибутковості [3].

Трактування терміну «фінансовий результат» в сучасній науковій літературі

Автор (джерело)	Сутність поняття «фінансовий результат»
Як прибуток (збиток) підприємства	
Бутинець Ф.Ф.	прибуток (збиток) від реалізації готової продукції (робіт, послуг)
Луговий В.А.	балансовий прибуток (або збиток) підприємства, який складається із доходу (витрат) від реалізації готової продукції (робіт, послуг), доходу (витрат) від інших реалізацій і сум позареалізаційних доходів (витрат)
Пушкар М.С.	прибуток чи збиток, отримані в результаті господарської діяльності
Як збільшення (зменшення) капіталу підприємства	
Загородній А.Г.	приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді
Кондраков Н.П.	відображає зміну власного капіталу за визначений період в результаті виробничо-фінансової діяльності підприємства
Соколов Я.В.	приріст (зменшення) капіталу (засобів, вкладених власниками) підприємства протягом звітного періоду
Як підсумок (результат) діяльності підприємства	
Борисов А.Б.	підсумки господарської діяльності підприємства або його підрозділів, приріст (зменшення) вартості власного капіталу. Визначаються шляхом співставлення витрат з отриманими доходами
Мочерний С.В.	грошова форма підсумків господарської діяльності організацій або їхніх підрозділів, виражена в прибутках або збитках
Пипко В.А.	результат господарської діяльності, виражений в грошовій формі

Провівши понятійний аналіз табл. 1 з урахуванням усіх особливостей даного терміну можна стверджувати, що фінансовий результат є досить складною та багатовимірною категорією. Фінансовий результат у формі прибутку виступає головною метою діяльності підприємства на ринку та одним з ключових показників, який визначає ефективність його діяльності.

Література

1. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування: навч. посіб. / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
2. Говорушко Т.А. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово- економічними результатами діяльності підприємства / Т.А. Говорушко, М.І.Арич // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2651/3/Theoretical%20aspects%20of%20nature.pdf>.
3. Арич М. І. Концептуальні підходи до визначення фінансово-економічних результатів підприємства / М. І. Арич // Економіка та держава. - 2013. - № 7. - С. 66-69.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ "ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА"

ПРИХОДЬКО А.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т. Б.)

Сучасні процеси розвитку вітчизняних підприємств характеризуються несталістю, стагнацією, відсутністю дієвих механізмів управління, що зумовлює необхідність дослідження цілої низки питань, пов'язаних з фінансовою безпекою підприємства.

Над тематикою фінансової безпеки працювало багато як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них слід назвати таких, як Рассел Лінкольн Акофф, Гаррі Ігор Ансофф, О.А. Грунін, В.Ф. Гапоненко, Річард Караллі, Джулія Аллен, І.А. Бланк, Клименко Т. В., О.І. Барановський, В.В. Шелест, К.С. Горячева, Мойсеєнко І.П., Єпіфанов А.О, С.М. Ілляшенко. У публікаціях зазначених вище авторів та інших науковців досить широко висвітлені теоретичні аспекти сутності й аналізу фінансової безпеки підприємств. Тому визначення змісту механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств та його складових є важливим завданням.

Фінансову безпеку розглядають як систему, яка дає змогу виявити потенційні загрози та ризики, оперативно знаходити ефективні шляхи протистояння цим загрозам, що гарантує стійкий фінансовий стан суб'єкта підприємництва, можливість подальшого розвитку та існування.

За О.І. Барановським фінансова безпека підприємства – це захист від можливих фінансових втрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів.[1]

Процес формування фінансової безпеки підприємства базується на фінансовій філософії конкретного підприємства, яка характеризує систему базових принципів здійснення його фінансової діяльності в цілому. Вона охоплює не тільки економічні, але й поведінкові позиції менеджерів, відповідно до яких організовується процес фінансового розвитку підприємства. Формою реалізації фінансової філософії в різних аспектах фінансової діяльності підприємства виступає конкретний тип фінансової політики. Основою формування фінансової безпеки підприємства є ідентифікована система реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру його фінансовим інтересам. Спрямованість фінансової діяльності підприємства на запобігання загроз його фінансовим інтересам складає головну сутнісну характеристику поняття його фінансової безпеки. Загрозами фінансовим інтересам підприємства слід вражати такі чинники, які перешкоджають повній реалізації цих інтересів у процесі розвитку підприємства.[2]

Для забезпечення фінансової безпеки на підприємстві повинні функціонувати спеціальні органи – суб'єкти фінансової безпеки. Організаційна діяльність на підприємстві передбачає створення структури, що здійснює аналіз стану фінансової безпеки підприємства як складової економічної безпеки та розробку мір по забезпеченню економічної безпеки на підприємстві в цілому, що залежить від особливостей бізнесу може бути як власним підрозділом так і притягненим на договірній основі.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства спричинене необхідністю українських суб'єктів господарювання не лише вижити в теперішніх кризових реаліях, а й одержати та максимізувати прибутки як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства відбувається шляхом здійснення певних дій над її об'єктами. При цьому для кожного окремого проміжку часу повинен бути визначен пріоритетний об'єкт, відповідальність за оптимізацію параметрів якого повинна бути закріплена за конкретним суб'єктом фінансової безпеки підприємства.[3]

Узагальнюючи наведене, можна зробити висновок, що фінансова безпека — це стан найбільш ефективного використання економічних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників, які мають сприяти фінансовому розвитку підприємства. Фінансова безпека є однією з головних складових економічної безпеки держави і передбачає захищеність її інтересів держави у фінансовій сфері або такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси України для забезпечення її ефективного соціально-економічного розвитку та оптимального обслуговування фінансових зобов'язань. Механізм забезпечення фінансової безпеки має реалізовуватися на основі розробки відповідних наукової теорії, концепції, стратегії і тактики, проведення адекватної фінансової політики, визначення об'єктів, наявності необхідних інститутів забезпечення безпеки (суб'єктів), визначення та конкретизації інтересів, систематизації загроз, застосування засобів, способів і методів забезпечення безпеки.[4]

Фінансову безпеку суб'єкта господарювання доцільно трактувати як стан найбільш ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства.

Література

1. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економічне прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 7 – 10.
2. Круш П. В. Внутрішній економічний механізм підприємства : посібник / П. В. Круш, С. О. Тульчинська. – Київ : ЦНЛ, 2008. – 206 с.
3. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] / Т. В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4(58). – С. 340-343.
4. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
5. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навчальний посібник / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА»

РЕВЕНЧУК Е. С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

У сучасних ринкових умовах з огляду впливу зовнішніх та внутрішніх чинників важливу роль відіграє спроможність суб'єктів господарювання сприймати зміни і пристосовуватися до нових умов, які диктує ринковий попит. Сучасний стан національної економіки відображає основні тенденції розвитку вітчизняного господарства. У такій ситуації під дією зовнішніх і внутрішніх факторів в економіці країни виникають структурні диспропорції, зростає частка неплатоспроможних підприємств, майно набуває непродуктивної, неліквідної, ризикової форми. Такі явища, перш за все, є наслідком гострого дефіциту фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та неефективного їх використання. Відсутність фінансових ресурсів у необхідному обсязі спричинює порушення платіжної дисципліни та зниження рівня фінансової стійкості підприємств, а отже, національної економіки.

Формування та раціональне використання фінансових ресурсів підприємства здійснюється в процесі його діяльності, в результаті якої постійно відбуваються зміни в розмірах і структурі засобів, що залучаються. Саме тому істотно зростає значення аналітичних оцінок структури джерел фінансування виробничої діяльності підприємства, адже їх співвідношення визначає рівень фінансової незалежності суб'єкта господарювання

Питанням дослідження економічної сутності та природи фінансових ресурсів займалися багато дослідників, однак і досі не сформовано єдиного підходу до визначення сутності фінансових ресурсів. Це може пояснюватись розбіжностями у поглядах різних вчених на цю тему, а також складністю економічної категорії «фінансові ресурси», а тому метою даної роботи є узагальнення підходів до розкриття змісту та сутності фінансових ресурсів підприємства.

У своєму первісному етимологічному значенні термін «ресурси» походить від латинського слова «ressource», що означає щось, що може бути використане з певного джерела (запаси, засоби, матеріали тощо) на певну мету. Згідно з вітчизняною літературою цей термін у широкому розумінні пояснюють як засіб, яким можна скористатись у разі потреби; грошові цінності, джерело фінансових доходів [1].

Таким чином, фінансові ресурси підприємства – це джерела грошових засобів, що використовується суб'єктом господарювання (підприємством) для формування своїх активів і здійснення діяльності для одержання доходів та прибутку.

Якщо поєднати підходи авторів таких як Рудченко І.В., Козачок І.А., Коваль І.С., Куліченко Ю.Л., до визначення поняття «фінансові ресурси» можна сказати, що:

фінансові ресурси трактуються як грошові кошти, що є у розпорядженні підприємства, грошові доходи та надходження, грошові фонди; грошовий капітал; [2]

фінансовими ресурсами є тільки та частина грошових коштів яка знаходиться у розпорядженні або власності суб'єктів господарювання і обслуговує процес суспільного відтворення;

фінансові ресурси як сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли до підприємства за певний період у процесі реалізації продукції, товарів, робіт та послуг (операційна діяльність), основних та оборотних засобів (інвестиційна діяльність), і видачі зобов'язань (фінансова діяльність).[3]

Фінансові ресурси представляють собою матеріальні втілення фінансових відносин на рівні господарських суб'єктів, під якими, на думку автора, слід розуміти акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб [4]

Отже, під фінансовими ресурсами підприємства необхідно розуміти грошові доходи та надходження, що формуються в процесі розподілу й перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту та національного доходу, знаходяться у власності та розпорядженні суб'єктів господарювання та використовуються ними на цілі розширеного відтворення, соціальні потреби, матеріальне стимулювання працівників, задоволення інших суспільних потреб.

Для ефективного функціонування підприємства важливим моментом є визначення оптимальної потреби в ресурсах, щоб забезпечити раціональне формування та використання у майбутньому цих ресурсів.[5]

Таким чином, раціональний підхід до формування та використання фінансових ресурсів підприємства має суттєве значення для ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Це пов'язано з тим, що достатній обсяг сформованих фінансових ресурсів забезпечує безперервність виробничої діяльності, оптимальна структура їх розподілу збільшує ефективність діяльності та конкурентоспроможність, стабільні джерела формування сприяють зміцненню платоспроможності.

Література

1. Близнюк О. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О. П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Харків Серія «Економічні науки». – 2012. –Том XV. – № 2. – С. 52–58.
2. Куліченко Ю. Л. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація / Ю. Л. Куліченко // Молодіжний вісник УАБС НБУ, Серія «Економічні науки». – 2013. – № 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua/..B726B86443B5FFB6C3>.
3. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2011. – № 47. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_47_277.pdf
4. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства / І. В. Рудченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bsfa.edu.ua/files/konf/23022013/sekcija5/teza_litovska_fk_45.pdf
5. Бланк И. Управление активами: монография. Киев: Ника-Центр, Эльга. - 2000. - 720 с.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

СВИНАР А.Г.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Холодна Ю.Є.)

На сьогодні актуальним питанням для підприємств України є те, наскільки раціонально використовується капітал. Роль та місце капіталу у процесах створення, становлення та розвитку підприємств дозволяє сформувати комплексне бачення та досліджувати його у різних аспектах діяльності підприємств. Дотримуватись певних пропорцій власного і позикового капіталу, можна забезпечити необхідний рівень фінансової незалежності, максимальний прибуток, фінансову стійкість, високі показники ліквідності та платоспроможності. В ринкових умовах виникає необхідність обґрунтування оптимальної структури капіталу.

Питанням трактування сутності поняття «капітал» та проблемам оптимізації його структури присвячено праці таких вчених-економістів, як І. Балабанов, І. Бланк, І. Латишева, Л. Мартюшева, Н. Єфіменко, Р. Корж, Р. Квасницька, Н. Шевчук, Л. Козак [1-5]. Основним критерієм формування оптимальної структури капіталу підприємства є максимізація ефективності використання власного капіталу, яка залежить від ряду факторів, перелік яких та сила впливу залежить від кожного підприємства індивідуально.

Метою роботи є аналіз рентабельності власного капіталу підприємства та факторів, що на неї впливають, як критерія оптимізації структури капіталу НВТ ППП «Поліграфічні плівки та послуги».

Конкурентний рівень прибутковості власного капіталу є основним стимулом нарощування обсягів виробництва в тій чи іншій галузі, основним індикатором ефективності діяльності суб'єкта підприємницької діяльності і, власне, фінансовою основою його функціонування [1]. Вивчення публікацій з фінансової тематики показує, що існують різноманітні підходи до визначення зазначеного показника та чинників, що його формують. Зазвичай така оцінка здійснюється за допомогою фінансових коефіцієнтів, однак, все частіше фахівцями застосовуються системний та комплексний підхід до аналізу за допомогою моделей взаємозв'язку фінансових індикаторів [2-4].

Саме тому, як методологічну основу для дослідження було запозичено систему, названу на честь американської ТНК Дюпон, фінансові аналітики якої вперше ввели даний метод аналізу в практику [5]. Основними факторами, що впливають на рентабельність власного капіталу, відповідно до моделі є рентабельність продажів, оборотність капіталу та фінансової структури. Зміна зазначених факторів рентабельності власного капіталу наведена у табл. 1.

Після здійснення факторного аналізу рентабельності власного капіталу НВТ ППП «Поліграфічні плівки та послуги» за 2016–2018 рр., можна зробити висновок, що негативною динамікою функціонування підприємства є зниження рентабельності продаж (з 0,06 до 0,01) та зростання коефіцієнта фінансової структури (з 3,9 до 4,13), що свідчить про зниження ефективності

й прибутковості діяльності підприємства та зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Таблиця 1

Зміна факторів рентабельності власного капіталу НВТ ППП «Поліграфічні плівки та послуги» за 2016–2018 роки

№	Показник	Зміна за період		
		2017- 2016 рр.	2018- 2017 рр.	2018- 2016 рр.
Зміна факторів				
1	Зміна коефіцієнта чистої рентабельності продаж	-0,01	-0,04	-0,04
2	Зміна коефіцієнта оборотності капіталу	0,13	0,85	0,99
3	Зміна коефіцієнта фінансової структури	0,12	0,11	0,23
Зміна результуючого показника за рахунок зміни факторів				
4	Зміна рентабельності власного капіталу за рахунок зміни рентабельності продаж	-0,01	-0,10	-0,09
5	Зміна рентабельності власного капіталу за рахунок зміни оборотності капіталу	0,03	0,04	0,05
6	Зміна рентабельності власного капіталу за рахунок зміни фінансової структури	0,00	0,00	0,00
7	Зміна рентабельності власного капіталу	0,02	-0,06	-0,04

Позитивно ефективність використання капіталу підприємства характеризує зростання коефіцієнта оборотності капіталу (з 0,13 до 0,99), що і обумовило зростання рентабельності власного капіталу в 2017 році. Зниження показника рентабельності власного капіталу в 2018 році на 0,10 порівняно з 2017 р. та на 0,09 порівняно з 2016 р. зумовлене зниженням рентабельності продаж.

Зниження рентабельності продаж та рентабельності власного капіталу свідчить про неефективне використання сукупного та власного капіталу на НВТ ППП «Поліграфічні плівки та послуги», а високе значення коефіцієнта фінансової структури (понад 2) – про низьку фінансову стійкість підприємства. Отже, проведений аналіз дозволив виявити найбільш впливові фактори, що зумовлюють зниження рентабельності власного капіталу та які необхідно оптимізувати для забезпечення ефективного використання капіталу підприємства.

Література

1. Єфіменко Н. Теоретичні засади відтворення якості основного капіталу підприємств / Н. Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 5 – С. 74-85.
2. Корж Р. Розвиток теорії структури капіталу / Р. Корж // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 13. – С. 22-25.
3. Квасницька Р. Інструментарій та методи оптимізації структури капіталу / Р. Квасницька // Економіст. – 2015. – № 5. – С. 73-75.
4. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування / Н. Шевчук // Ринок цінних паперів. – 2018. – № 5. – С. 39-45.
5. Козак Л. Чинники формування прибутковості власного капіталу підприємницьких структур за видами економічної діяльності / Л. Козак // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2017. - Вип.13. – С. 107-113.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПОДАТКУ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

СЕЛЕЗЕНЬ К.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Україна докладає значних зусиль для усунення фінансово-економічних проблем, які викликані системною трансформацією нашої країни, та водночас намагається стабілізувати або збільшити податкові надходження. Важливим регулятором перерозподілу фінансових ресурсів в країні є податки. В умовах посилення негативного впливу кризових явищ на фінансову стабільність держави оподаткування доходів громадян виступає однією із складових фінансового механізму держави.

Дослідженням динаміки надходжень податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) займалися такі вчені як О. І. Коблянська, Т. Д. Даценко, П. А. Лайко, М.Г. Перерва, Кравцов О. О. та інші.

Податки є необхідною ланкою економічних відносин у суспільстві і є основною формою доходів держави, а також не менш важливим важелем економічного впливу держави на суспільне виробництво. Щоб розкрити роль податкових надходжень, проаналізуємо за даними офіційної звітності спочатку динаміку їх обсягів, а також частку у доходах Державного бюджету України. Можемо зробити висновок, що Державний бюджет України формується у середньому на 79-80 % за допомогою податкових надходжень.

Фіскальна роль ПДФО сьогодні залишається досить стабільною та вагомою (близько 5% ВВП). Цей податок займає друге місце серед податкових надходжень Зведеного бюджету, протягом року його надходження мають чітко виражену періодичність із незначними коливаннями, а отже, можуть бути досить точно прогнозовані. [1]

Податок на доходи фізичних осіб у складі державного бюджету відноситься до прямих податків разом із податком на прибуток підприємств; рентною платою, акцизним податком, податком на міжнародну торгівлю та зовнішню операцію та іншими податками та зборами. [2]

В Україні частка прямих податків у загальній сумі податків становила в У 2016 частка прямих податків у загальній сумі податків становила 81.76% та склала 503,9 млрд. грн., а непрямих – 11,2 % та склала 69,9 млрд. грн. У 2017 частка прямих податків у загальній сумі податків становила 79.06% та склала 627,7 млрд. грн., а непрямих – 11,7% та склала 92,9 млрд. грн. У 2018 частка прямих податків у загальній сумі податків становила 81.22% та склала 753,6 млрд. грн., а непрямих – 12,7% та склала 117,9 млрд. грн. Згідно з даними в Україні переважають прямі податки, до яких належить і ПДФО. [3,4]

Проаналізувавши ПДФО за останні декілька років, максимальну частку в доходах Державного бюджету України надходження ПДФО займали в 2018 р. Протягом 2015–2018 рр. спостерігалось зростання надходжень від ПДФО в абсолютному вираженні. За останні роки його частка у сформованих податкових доходах збільшувалась. За аналізований період надходження

від ПДФО формували дохідну частину Державного бюджету України більш, ніж на чверть, що підтверджує його високу фінансову значимість.

Результати дослідження у цій частині дають підставу стверджувати, що ПДФО є одним із найважливіших економічних важелів держави, який дозволяє не тільки мобілізувати кошти для фінансування загальнодержавних витрат, але є також важливим інструментом соціальної політики. Податок на доходи фізичних осіб є найбільш стабільним податковим джерелом надходжень до державного бюджету, оскільки уряд вчасно регулює соціальні стандарти, зокрема, підвищує мінімальну заробітну плату. Саме такий шлях регулювання (через базу оподаткування за умови стабільної або зниженої ставки податку) наразі є найбільш прийнятним в умовах макроекономічної нестабільності.

Отже, визначено, що податок на доходи фізичних осіб є основним джерелом наповнення місцевих бюджетів. Необхідність розв'язання багатьох проблем, які виникають у процесі соціально-економічних трансформацій в Україні, та успішна реалізація реформ, спрямованих на забезпечення економічного зростання і покращення суспільного добробуту, вимагають удосконалення функціонування бюджетного механізму держави шляхом посилення ролі одного із найважливіших його інструментів – податків, оскільки темпи зростання надходжень ПДФО перевищують темпи зростання його найбільш вагової бази оподаткування — заробітної плати, що свідчить про збільшення податкового навантаження на трудові доходи громадян.

У результаті дослідження можна зробити висновок, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету. У Державному бюджеті України податкові надходження займають близько 80%, тобто є найбільшою бюджетоутворюючою ланкою. Для досягнення максимального ефекту в реалізації заходів податкової політики пріоритетність варто надавати таким, які сприяють економічному зростанню, а відтак — наповненню державної казни податковими надходженнями.

Література

1. Податковий кодекс України № 2755-17 від 01.01.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?test=4/UMfPEGznhhlox.ZiwYQCLiHI4Rss80msh8le6>.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>
5. Кравцов О. О. Механізм оподаткування доходів фізичних осіб в Україні, суперечності його реалізації / О. О. Кравцов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 102. – С. 56–61.

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ

СЕЛЕЗЕНЬ К.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексєєнко І.І.)

Актуальними для України є питання боротьби з тіньовою заробітною платою, існування якої пов'язано з надмірним податковим навантаженням на фонд оплати праці та невідповідністю існуючих стандартів оплати праці ре-альним потребам людей, оскільки саме заробітна плата є основним джерелом доходів, а головною статтею надходжень ПДФО є податок, утримуваний із заробітної плати, варто оцінити вплив змін у механізмі оподаткування заробітних плат на фіскальне навантаження громадян. Податкове навантаження на заробітну плату є досить великим та впливає на життя людини в цілому.

Дослідженням цієї теми займалися такі науковці: С. Юшко, Л. Рябушка, Д. Бондаркова, В. Андрущенко, О. Коновалова, А. Соколовська, та інші.

Якщо розглядати проблему з мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму стає зрозуміло, що збоку великого податкового тиску людина навіть не може задовольнити свої першочергові потреби. Це питання вирішується лише зростом прожитого мінімуму та підвищенням заробітної плати людини, але зараз саме таку політику і стали впроваджувати в Україні. Мінімальна заробітна плата нарешті перевищила прожитковий мінімум.

Рис. 1 демонструє тенденцію за останні 4 роки відповідно співвідношенню між мінімальною заробітною платою, яка підлягає оподаткуванню, та прожитковим мінімумом. [1, 2]

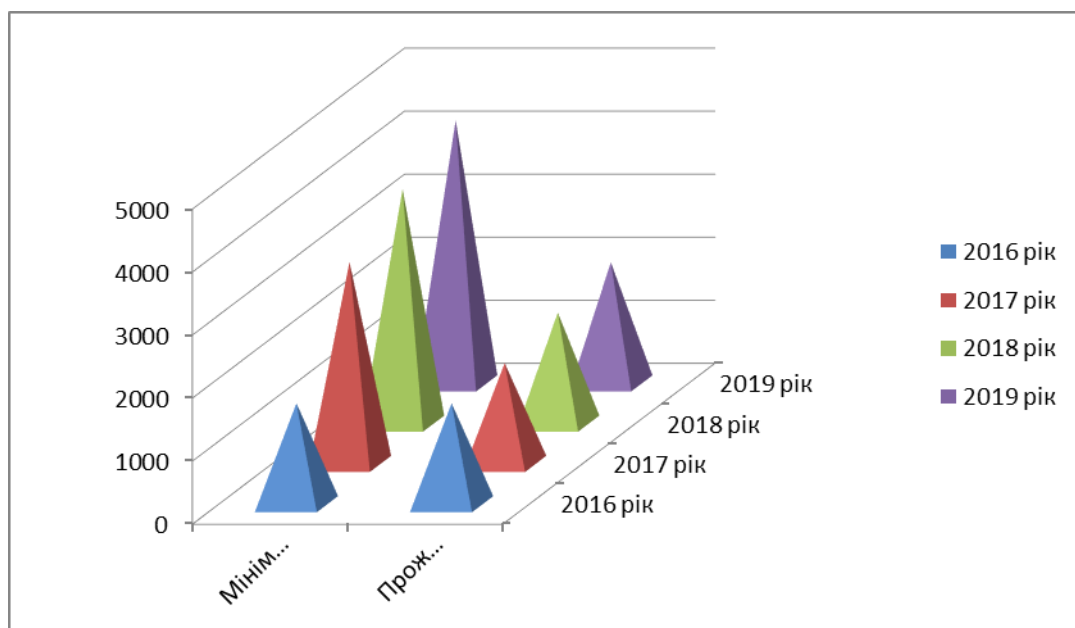

Рис. 1 Динаміка співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінуму у 2016-2019 роках

Податкове навантаження на фонд оплати праці складається: як з податкового навантаження на заробітну плату працівника, так і з податкового навантаження на фонд оплати праці підприємства.

Від рівня податкового навантаження на заробітну плату залежить допустимий розмір оплати праці, який підприємство має змогу встановити для її виплати. Адже зі збільшенням фонду оплати праці відповідно збільшуються відрахування. Джерелом усіх цих нарахунків є фонд оплати праці. [3]

Методики визначення податкового навантаження враховують тільки офіційно визнані доходи. Явище ухилення від оподаткування слід ураховувати при розподілі податкового навантаження. Саме тому проблеми методичного забезпечення визначення показника податкового навантаження набувають особливої актуальності в сучасних умовах.

Отже, якщо у 2016 р. співвідношення між мінімальною заробітною платою та прожитковим мінімумом становило лише 100 %, то у 2017 році – вже 200 %, а зараз 217 % що є, досить позитивною тенденцією. [4] Проте, незважаючи на такі втішні дані проблема з податковим навантаженням на заробітну плату є досить актуальною, тому що не враховується тіньова заробітна плата, що є досить важливим питанням, яке потрібно вирішувати на державному рівні, саме тому, щоб зробити повний аналіз податкового навантаження на оплату праці треба ще досліджувати рівень тінізації доходів. В цьому разі реальне податкове навантаження буде меншим для осіб, які отримують доходи, не оподатковувані під час виплати внаслідок порушення податкового законодавства.

Таким чином, впродовж останніх років в Україні податкове навантаження на трудові доходи усіх верств населення мало тенденцію до зростання. При цьому в Україні податкове навантаження на невисокі доходи громадян в дійсності є більшим, ніж у багатьох країнах ЄС. Зростання ж надходжень бюджету від ПДФО без подальшого збільшення податкового навантаження можливе лише за рахунок підвищення якості податкового контролю, результатом чого має бути реальна детінізація заробітних плат.

Література

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Андрущенко В.Л. Податкова система: навч. посіб. / В.Л. Андрущенко. Національний університет державної податкової служби України. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 413 с.
4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]: // Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ

СЕЛЕЦЬКА Д. М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.М.)

Металургійна галузь завжди перебувала в центрі уваги економічного життя України, залишаючись фундаментом вітчизняної промисловості. Особлива значущість металургії пов'язана з багатьма факторами, що визначають її ключові позиції та роль в економіці країни. Найважливішим з них є те, що українська металургія одна з небагатьох у світі, яка базується на власних ресурсах. Ефективність функціонування підприємств металургійної галузі залежить, в першу чергу, від формування та ефективного використання капіталу, що обловлює актуальність даної теми.

Дослідженню шляхів підвищення ефективності формування та використання підприємства металургійної галузі присвячені праці таких вітчизняних вчених, як І.А., В.В. Буряковський [1], Н.В. Колчина [2], Л.А. Лахтіонова [3], А. С. Філімоненков [4] та ін. Проте недостатньо вирішеними залишаються питання щодо оптимізації структури капіталу підприємства.

Метою дослідження є оцінка ефективності формування та використання капіталу підприємств металургійної галузі оптимізація його структури.

Металургійна промисловість є однією з провідних бюджетоутворюючих галузей української економіки, яка забезпечує значну частину валютних надходжень завдяки розвиненому експортному потенціалу: частка металургії у структурі українського товарного експорту у 2015 р. була найбільшою серед усіх галузей промисловості (24,8%); частка експорту складала 63,0% загального обсягу реалізованої продукції галузі.

Формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємств є складним та важливим елементом формування капіталу підприємства. Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються у процесі фінансового управління підприємством. Тож проаналізуємо ефективність формування капіталу підприємств металургійної галузі.

Виходячи із даних офіційного сайту Державної служби статистики України [5], протягом 2009 – 2018 років спостерігається зростання загальної суми балансу підприємств металургійної галузі. У 2009 році валюта балансу становила 269034,9 млн. грн., а у 2018 році - 569821,6 млн. грн. Частка власного капіталу у структурі балансу протягом 2009 – 2014 років у середньому становила близько 30 %. Проте починаючи з 2015 року частка власного капіталу значно скоротилась, та у 2018 році вона становила лише 8,99 %. Така тенденція є негативною, адже загрожує втраті фінансової стійкості підприємств.

Серед позикового капіталу спостерігається значне переважання короткострокових зобов'язань над довгостроковими. Протягом 2009 – 2015

років частка довгострокових зобов'язань у середньому становила близько 25 %. У свою чергу короткострокові зобов'язання у цей період становили майже 50% від загальної суми капіталу. Починаючи з 2016 року ситуація значно погіршується, а у 2018 році частка довгострокових зобов'язань становила 10,94%, а частка короткострокових зобов'язань становила аж 80,07 %. Така ситуація є дуже негативною, адже це говорить про ризик втрати фінансової стійкості та незалежності та погіршення структури балансу, оскільки фінансування діяльності у більшій мірі відбувається за рахунок позикових короткострокових джерел, що є досить не надійним.

Проаналізувавши показники структури капіталу та фінансовий результат підприємств металургійної галузі за даними офіційного сайту Державної служби статистики України, можна зробити висновок, що загальний фінансовий результат усіх підприємств металургійної галузі протягом 2009 – 2018 років є від'ємним [5]. Хоча частка підприємств, які отримали прибуток, значно перевищує 50 %, проте загальна сума їх прибутку значно нижче за загальну суму фінансового результату підприємств, які отримали збиток. Протягом 2009 – 2018 років спостерігається зростання загальної суми балансу підприємств металургійної галузі. Частка власного капіталу у структурі балансу протягом 2009 – 2014 років у середньому становила близько 30 %. Проте починаючи з 2015 року частка власного капіталу значно скоротилась, та у 2018 році вона становила лише 8,99 %. Серед позикового капіталу спостерігається значне переважання короткострокових зобов'язань над довгостроковими. Така ситуація є дуже негативною, адже це говорить про ризик втрати фінансової стійкості та незалежності та погіршення структури балансу, оскільки фінансування діяльності у більшій мірі відбувається за рахунок позикових короткострокових джерел, що є досить не надійним.

Таким чином, сучасний стан металургійної промисловості України є досить складним. Це зумовлено багатьма факторами, зокрема військовими діями, несприятливою кон'юктурою на світових ринках металургійної продукції, а також застарілістю технологій і засобів виробництва [6]. Проте в Україні є великий потенціал для розвитку металургійного комплексу, який можна реалізувати, подолавши проблеми, які постали перед галуззю.

Література

1. Буряковский В. В. Финансы предприятий : Учебное пособие / В.В.Буряковский, В. Я. Кармазин, С. В. Каламбет; под ред. В.В.Буряковского. – Днепропетровск: Пороги, 2013. – 246
2. Колчина Н. В. Финансы предприятий металлургической отрасли/ Н. В. Колчина, Г. М. Поляк.; за ред. Н. В. Колчина. – М.: ЮНИТИ ДАНА, 2010. – 368с.
3. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л.А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2014. – 387 с.
4. Филимонов А. С. Финансы предприятий /Учеб. пособие. - К. : Ника Центр, Эльга, 2012. - 280 с.
5. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Українська металургія: сучасні виклики та перспективи розвитку: монографія / Амоша О.І., Большаков В.І., Мінаєв О.А., Залознова Ю.С., Збаразська Л.О., Макогон Ю.В. – Д: НАН України, Інститут економіки промисловості, 2017. – 114 с.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

СЕРБІНА А.І.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

У ринкових умовах запорукою виживання та основою стабільного стану підприємства є його фінансова стійкість, що відображає стан фінансових ресурсів, при якому у суб'єкта господарювання є можливість вільно маневрувати коштами, ефективно їх використовувати, забезпечуючи безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, враховувати витрати по його розширенню та оновленню.

Наукові дослідження з проблеми аналізу фінансової стійкості знайшли широке відображення в працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених як Андрущенко І. Є., Борецька Н. П., Гринів Б. В., Гаркуша Н. М., Дудар А. А., Король Т. Р., Лазоренко В. В., Левицький В. В., Литвиненко А. О., Лищенко М. О., Приймак І. І., Сірко А. Ю., Слободян Н. Г., Ткаченко Т. П., Чумак О. В. та інші. Проте більш ґрунтовного вивчення потребують питання дослідження фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, фінансові результати діяльності яких в останні роки зменшуються і у 2017 році становили 88998,2 млн. грн, проти 102794,8 млн. грн у 2016 році та 127615,4 млн грн у 2015 році [1].

Балабанов І. Т. [2, С. 137] фінансово стійким розглядає господарюючий суб'єкт, який за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи, не допускає невинновданості заборгованості та розраховується в термін за своїми зобов'язаннями. Цал-Цалко Ю. С. [3, С. 204] фінансово стійким визначає підприємство, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити невинновданості кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями.

Аналіз наукових праць дозволив визначити найповніше визначення, відповідно до якого фінансова стійкість – це властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але і функціонувати і розвиватися.

За рівнем забезпеченості запасів і витрат фінансова стійкість може бути абсолютною, нормальною, нестійкою та кризовою. За ретроспективою виникнення – успадкованою та набутою. В залежності від умов формування фінансова стійкість поділяється на формальну – таку, що створюється і підтримується державою, та реальну – таку, що формується в умовах конкуренції з врахуванням можливостей розширеного виробництва та ефективного фінансового менеджменту. В залежності від періоду, на який здійснюється оцінка, фінансова стійкість поділяється на поточну – тобто на конкретний момент часу, та потенційну – таку, що враховує майбутні зміни внутрішніх та зовнішніх умов.

Аналіз фінансової стійкості підприємства проводиться за допомогою оцінювання рівня коефіцієнтів, серед яких: коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами; маневреність робочого капіталу;

маневреність власних обігових коштів; коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів; коефіцієнт покриття запасів; коефіцієнт фінансової незалежності (автономії); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування); коефіцієнт фінансової стійкості. Результати коефіцієнтного аналізу фінансової стійкості ТОВ «Елвіко-Гігант», що функціонує у галузі сільського господарства, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості ТОВ «Елвіко-Гігант»

Показники	2016	2017	2018
Власні обігові кошти, тис. грн	19490	31162	40273
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0.96	0.98	0.96
Маневреність робочого капіталу	0.41	0.3	0.28
Маневреність власних обігових коштів	0.02	0.03	0
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	2.42	3.38	3.56
Коефіцієнт покриття запасів	2.48	3.38	3.57
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0.98	0.99	0.98
Коефіцієнт фінансової залежності	1.02	1.01	1.02
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0.42	0.55	0.64
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0.02	0.01	0.02
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	54.53	87.73	41.9
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.98	0.99	0.98

Проведені розрахунки показали, що протягом 2016-2018 рр. ТОВ «Елвіко-Гігант» збільшило розмір власних обігових коштів з 19490 тис. грн. до 40273 тис. грн. Означена динаміка позитивно вплинула на рівень коефіцієнтів фінансової стійкості. В 2016 році частка власного капіталу у структурі пасивів підприємства становила 0.98, тобто була вкрай високою. При позитивному значенні ефекту фінансового левереджа доцільним є зменшення цього показника. В 2017-2018 рр. значення показника також було вищим нормативного. Для більш ґрунтовного аналізу у наступних дослідженнях більше уваги слід приділити визначенню типу фінансової стійкості підприємства галузі сільського господарства.

Література

1. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності (2010-2017) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Балабанов И. Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта : учебник / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 340 с.
3. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навчальний посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 360 с.

АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

СЕРГІЄНКО А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

Фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства є найголовнішим етапом оцінки його діяльності і фінансово-економічного стану, відображає результати його поточного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також характеризує здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал [1]. Але перед безпосереднім проведенням комплексного аналізу фінансової стійкості підприємства слід детально дослідити сутність цього поняття.

Дослідження, що пов'язані з визначенням сутності та змісту фінансової стійкості, можна побачити в працях багатьох науковців, серед яких М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька [2], М.М. Берест [3], Н.П. Шморгун [4], Л.А. Костирко [5], А.М. Поддєрьогін [6] та інші. Але у вітчизняній та закордонній літературі немає однозначного та найбільш повного визначення фінансової стійкості підприємства, що зумовило необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова стійкість підприємства» та формування власного визначення на основі проведеного аналізу.

Більшість вчених зазвичай ототожнюють такі поняття як «фінансова рівновага», «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» [7], проте ряд авторів, а саме: Д. М. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька, Н. М. Дієва, та О. І. Дедікова [2] – наголошують на відмінностях між цими поняттями, не заперечуючи при цьому їх взаємозв'язок. Вони визначають фінансову стійкість як основну складову фінансової стабільності, при цьому характеризують фінансову стабільність як спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами. Схожої думки дотримується й Л.А. Костирко [5], яка вважає «фінансову рівновагу» ширше за своїм змістом, ніж «фінансову стійкість» та стверджує, що природа фінансово-економічної стійкості визначена законами відтворення, тобто генерацією прибутку в нову вартість підприємства. Таким чином, з вище описаного твердження можна зробити висновок, що фінансова стійкість є тією головною складовою фінансової стабільності, без якої вона не зможе характеризуватися як стан фінансової рівноваги, якого прагне досягти будь-яке підприємство.

Що ж стосується тлумачення сутності поняття «фінансова стійкість», то слід зазначити, що існує велика безліч підходів до її визначення, що свідчить про багатогранність поняття, проте жодне з тлумачень не дає повної характеристики, що мала б висвітлювати дану економічну категорію

одночасно за усіма параметрами.

Загалом виокремлюють 5 основних пізходів до визначення фінансової стійкості. Як стан підприємства або фінансових ресурсів фінансову стійкість трактують Заюкова М.С., Крамаренко Г.О., Поддєрьогін А. М. [6], Філімоненков О.С., Лахтіонова Л.А., Москалець К.М та інші. Як властивість, що дозволяє функціонувати, розвиватися, зберігати фінансове положення в умовах мінливого середовища, та як відповідність параметрів діяльності підприємства критеріям позитивної характеристики – так фінансову стійкість визначили Загорулько Ю.І. та Коробов М.Я. відповідно. Л.А. Костирко [5] розуміє під цим поняттям інтегральну характеристику здатності підприємства, а Бурда А.І. [8] - системне явище, що виступає індикатором відхилень від потенційно можливого конкурентного стану. Кемарська Л.Г, Дідик І.В. та Федько Н.Ю. розглядають фінансову стійкість як рівновагу між власними та залученими засобами, а Сімах Ю.А. – як потенційні можливості повертатись до неї. Як здатність суб'єкта господарювання (підприємства/організації) зберігати фінансову стабільність, незалежність, підтримувати рівновагу, безперебійно функціонувати фінансову стійкість визначили більшість науковців, серед яких Савицька Г.В., Омельченко І.І., Гапак Н.М. та інші, а Василенко А.В. [9] вважає, що це взагалі здатність цілої системи зберігати працездатний стан.

Таким чином, фінансова стійкість – це комплексна економічна категорія, що відображає здатність суб'єкта господарювання безперебійно функціонувати, розвиватися, тобто перебувати у такому стані, коли співвідношення власних та позикових засобів, а також рівень ефективності їх використання, дозволяють забезпечувати платоспроможність, інвестиційну привабливість та незалежність від зовнішніх джерел фінансування, і виступають індикаторами відхилень від потенційно можливого конкурентного стану в умовах мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища.

Література

1. Беялов Т.Е. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення/ Т.Е. Беялов, А.В. Олійник //Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» – 2016. – № 12 (22). – С. 22-26.
2. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
3. Фінансовий аналіз : навчальний посібник : [Електронне видання] / М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 164 с.
4. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навчальний посібник /Н.П. Шморгун, І.В. Головка – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.
5. Костирко Л.А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія / Л.А. Костирко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2008. – 336 с.
6. Поддєрьогін А.М., Наумова Л.Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : [монографія] / А.М. Поддєрьогін, Л.Ю. Наумова. – К.: КНЕУ, 2011 – 14 с.
7. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств /В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009. – № 2. – С. 218–223.
8. Бурда А.І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників тріади потенціалу на сталий розвиток підприємства / А.І. Бурда // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 12 (19). – С. 141–153.
8. Василенко А.В. Менеджмент стійкого розвитку підприємств: [монографія]/А.В. Василенко. –К.:Центр навчальної літератури, 2015. – 648 с.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

СЕРГІЄНКО К.М.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І.В.)

Економічні результати діяльності будь-якого підприємства зазнають коливань і залежать від багатьох факторів. Це призводить до того, що більшість підприємств проходять стадії підйому і спаду, а багато з них опиняються в кризовій ситуації і наближаються або стають банкрутами. Економічна кризова ситуація – це раптове (незаплановане) настання обмеженої чи припинення результативної (ефективної) діяльності фірми з важко прогнозованими наслідками її подальшого функціонування і розвитку. Одним із напрямів успіху діяльності підприємства та покращення його фінансового стану є вибір оптимальної антикризової стратегії управління, розглянемо її етапи [1].

Перший етап - аналіз зовнішнього середовища функціонування підприємства та його виробничо-технічні можливості: провести дослідження ринку діяльності підприємства та виявити тенденції його розвитку; оцінити виробничо-технічні можливості підприємства, і його конкурентоспроможність, проаналізувати можливості використання внутрішніх резервів.

Другий етап - визначення цілей та ключових проблем розвитку підприємства: цілі погоджуються, конкретизуються і кількісно визначаються в вигляді системи важливих показників господарсько-фінансової діяльності, яких хоче досягти підприємство в певний період.

Третій етап - розроблення альтернативних варіантів розвитку підприємства: перевіряються відношення між поставленими цілями та наявними можливостями підприємства, його ресурсним потенціалом.

Четвертий етап - оцінка та вибір стратегії розвитку: перевірка степені реальності та виконання поставлених цілей і розроблених варіантів їх досягнення.

П'ятий етап - складання програми дії і контроль їх реалізації: повинен здійснюватися зв'язок всіх заходів, пов'язаних з реалізацією вибраної стратегії, їх конкретизація по всіх рівнях управління підприємства з визначенням послідовності здійснення конкретних заходів по часу здійснення і виконавцям.

Антикризове управління являє собою цілеспрямовану систему управління, яка має комплексний, системний характер і має на меті виведення об'єкта управління з кризи [2]. При цьому здійснюється розробка і реалізація спеціальних заходів на підприємстві, що мають стратегічний характер і дозволяють усунути тимчасові перешкоди і покращити загальний стан об'єкта управління. Ефективне використання цих заходів може забезпечити підвищення обсягів виробництва, стабілізувати фінансові надходження, покращити стан дебіторської заборгованості, дасть змогу забезпечити життєздатність підприємства в складних економічних ситуаціях.

Для покращення фінансової діяльності підприємств існують такі антикризові заходи (табл.1) [3].

Антикризові заходи для покращення фінансової діяльності

Захід	Характеристика
Зменшення чи оптимізація витрат	– використанні чи впроваджені підприємством нових інноваційних технологій; – зменшенні чи оптимізації адміністративних та транспортних витрат; – застосуванні більш дешевших матеріалів; – впровадженні безвідходних технологій виробництва; – дослідженні причин браку та зниження собівартості за рахунок скорочення втрат від браку; – оптимізації бюджетування; – зниження матеріаломісткості й трудомісткості продукції; – оптимізація організаційної структури з метою скорочення витрат на управлінський апарат.
Ефективне використання маркетингу	– стимулювання збуту; – використання рекламної та акційної кампанії; – впровадження чіткої системи розподілу
Пошук джерел отримання грошових коштів	– реалізація продукції з негайною оплатою. – отримання дебіторської заборгованості. – продаж резервних грошових активів. – продаж матеріальних і нематеріальних активів – отримання банківських кредитів. – залучення інвестицій, приватного капіталу та інших внесків.
Удосконалення ціноутворення на продукцію	знижувати ціни на товари, щоб залучити покупців, якщо не новизною і якістю, то хоча б дешевизною своїх виробів, але при активній роботі в області маркетингу
Участь інвестиційних та інноваційних програмах	Можливість отримання додаткових грошових коштів, використання пільг з оподаткування та кредитування

Таким чином, успішна реалізація антикризових заходів буде можливою лише за умови використання комплексного підходу до визначення кризової ситуації на підприємстві, який передбачає використання спеціальних методів і прийомів управління процесами попередження, переборювання та ліквідації кризи та дасть змогу сформувати ефективну систему антикризового управління на підприємстві, адекватну сучасним умовам господарювання.

Література

1. Квасницька Р. С. Етапність проведення діагностики кризового стану та ймовірності банкрутства підприємства / Р. С. Квасницька, І. М. Кордонець // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – №2. – С. 130-135.
2. Терещенко О.О. До питання щодо удосконалення фінансового механізму антикризового управління підприємством / О. О. Терещенко, С. В. Павловський // Фінанси України. – 2016. – № 6. – С. 108-122.
3. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання [Текст] : монографія / В.В. Коваленко, М.В. Суганяка, В.І. Фучеджи. – Одеса, 2013. – 381 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

СОЛОВЙОВА М.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

Фінансові ресурси є таким фактором функціонування та розвитку підприємства, що утворює його ресурсний та економічний потенціал, забезпечує постійний процес виробництва та реалізації продукції, є джерелом фінансування соціально-економічного розвитку та зростання ринкової вартості підприємства. Сформувавши раціонально фінансові ресурси підприємства та ефективно їх використовуючи на мікрорівні, можливо досягти макроекономічної стабільності та економічного зросту в країні через задоволення соціальних та інших потреб суспільства. [0]

Управління фінансовими ресурсами передбачає систему методів та форм реалізації управлінських рішень, пов'язаних з процесами формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для досягнення фінансової стійкості та ефективної діяльності підприємства. Від правильно організованого управління фінансовими ресурсами залежить успіх підприємства на ринку, навіть незважаючи на жорстоку конкуренцію. [0]

Згідно до основних завдань управління фінансовими ресурсами, важливим буде зазначити принципи, на яких ґрунтується вся система управління: забезпечення основної мети підприємства як конкурентної переваги; оцінка потенціалу підприємства через трудові, матеріальні та фінансові ресурси, необхідні для досягнення основної мети підприємства; зіставлення мети та стратегії підприємства для досягнення фінансової безпеки підприємства.

У будь-якій системі управління, а в даному випадку управління фінансовими ресурсами підприємства, визначають суб'єкт управління, який представлений керуючою системою, та об'єкт управління, який представлений керованою системою. Суб'єкт управління завжди відіграє важливу роль по відношенню до об'єкту. Саме він регулює всі процеси, що відбуваються в керованій підсистемі, та слідує за тим, щоб вони відповідали вибраній стратегії підприємства. [0] В системі управління фінансовими ресурсами підприємства важливими складовими є вхід, вихід та зв'язок між ними. В даному випадку, входом є величина та структура фінансових ресурсів, які були створені в процесі господарської діяльності підприємства, тобто все те, що може змінюватися в процесі управління. Вихід представляє собою залишкову величину фінансових ресурсів на кінець системного циклу, тобто це результат процесу управління. Коли йде мова про зв'язок, то це елемент системи, який забезпечує узгодженість входу та виходу процесу управління.

Прийняття управлінських рішень передбачає збір інформації та надання її до керівництва для ухвалення максимально ефективних рішень, пов'язаних з діяльністю підприємства. Використовуючи методи управління, а саме аналіз, прогнозування та планування, керівництво підприємства

робить висновки щодо впливу прийнятих рішень на досягнення поставлених завдань у сфері використання фінансових ресурсів. [0]

Реалізація управлінських рішень зводиться до об'єднання людей, які досягають мети управління фінансовими ресурсами. Фінансова служба підприємства будується як фінансово-економічний відділ підприємства, робота якого направлена на досягнення поставленої фінансовим керівництвом мети та регламентацію фінансової діяльності підприємства.

Оцінка ефективності управлінських рішень діє змогу оцінити ефективність діяльності підприємства та виявити відхилення від зазначеного алгоритму діяльності. Саме на цьому етапі реалізується контрольна функція фінансів підприємства, що також відображає стан кругообігу фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Максимально ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства залежить від застосовуваних методів управління. На основі аналізу літературних джерел було розподілено методи управління на традиційні та прогресивні. [0] Розглядаючи особливості прогресивних методів порівняно до традиційних, можна зробити висновок, що реалізуючи нетрадиційні методи доцільно використовувати цінні папери широкого функціонального складу. Аналізуючи прогресивні методи управління, можна визначити таку групу методів, направлених на принципово інше завдання оптимізації структури активів підприємства. Також саме прогресивні методи дозволяють підприємству залучати кошти як на національному, так й на міжнародних фінансових ринках.

До традиційних методів управління фінансовими ресурсами відносять збільшення позичкового та власного капіталу. Це стає можливим через отримання кредитів або фінансової допомоги як на поворотній основі, так й на безповоротній, одержання додаткового прибутку від господарської діяльності та податкових пільг. [0] Що стосується прогресивних методів управління фінансовими ресурсами, додається ще оптимізація структури активів підприємства. Збільшення власного та позичкового капіталу прогресивними методами досягається через розміщення цінних паперів на національному та міжнародних ринках, отримання вексельного кредиту. Оптимізувати структури активів підприємства можливо через одержання в лізинг майна, застосування товаророзпорядчих цінних паперів або дисконтування дебіторської заборгованості. Будь-яке сучасне торговельне підприємство є складною відкритою соціально-економічною системою та його ефективне функціонування на ринку визначається взаємодією елементів системи управління всередині суб'єкта господарювання.

Література

1. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств / Т. В. Безбородова // Держава та регіони. – 2008. – № 5. – С. 21–23.
2. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств / Воробйов Ю.М. // Фінанси України. – 2014. - № 2. – С. 77-85.
3. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf .
4. Поддєрьогін А., Білик М., Бурак Л. та ін. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. - 552 с.
5. Стецюк П. Теорія та практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2008. - 386 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА»

СОЛОХІНА Є.К.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

У сучасних умовах динамічних змін ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи фінансової безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку питання управління фінансовою безпекою підприємства виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є надзвичайно актуальною. Наукові дослідження доводять, що вітчизняні суб'єкти господарювання вимагають обґрунтованої методики управління фінансовою безпекою підприємства, що обумовлено високим рівнем конкуренції, досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств та нестабільної економічної системи в загалом.

Загальнотеоретичні питання фінансової безпеки досить широко висвітлюються у працях Ареф'євої О.Ф., Бартиш А.І., Бланка І.А., Кузенко Т.Б., Куцик В.І., Чібісової І.В. та багатьох інших.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова безпека підприємства», а також визначення особливостей процесу управління фінансовою безпекою в умовах нестабільності ринку.

Загалом, автори розглядають фінансову безпеку підприємства, як функціональну складову економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток. Прихильниками такого підходу є Чібісова І.В., Козак Л. С. [1] та інші.

В окремих дослідженнях фінансова безпека розглядається як здатність підприємства ефективно і стабільно здійснювати свою діяльність або ефективно використовувати потенціал підприємства та ресурси. Фінансову безпеку як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, тощо, розглядають такі науковці як Ареф'єва О.В. [5] та Кузенко Т.Б.

У загальному випадку фінансову безпеку підприємств представляють як механізм, що з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого - забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів.

Управління фінансовою безпекою в теоретичному розумінні є сукупністю трьох складових: процесу управління, організації управління та інформації. З іншого боку, управління фінансовою безпекою неможливе без

відповідної організаційної структури як системної сукупності підрозділів і взаємозв'язків між ними. Тому управління фінансовою безпекою є одночасно і процесом, у перебігу якого реалізуються відповідні функції, і системою, яка через організаційну структуру здійснює ці функції, при цьому інформація стає сполучною ланкою між складовими управлінського процесу.

Усі вище перелічені елементи управління фінансовою безпекою в сукупності утворюють механізм управління. Як і кожна керуюча система, система управління безпекою передбачає наявність певного об'єкта управління. При побудові загальної системи цього управління його об'єктом є фінансова діяльність підприємства в цілому.

Система управління фінансовою безпекою підприємства повинна бути комплексом взаємозалежних збалансованих рішень як у сфері забезпечення захисту фінансових інтересів суб'єкта господарювання, так і в управлінні його фінансовою діяльністю, а також враховувати альтернативні шляхи гарантування безпеки підприємства, при чому вибір конкретного проекту повинен відповідати фінансовій стратегії та фінансовій політиці підприємства.

Стратегія фінансової безпеки підприємства має охоплювати:

визначення критеріїв і параметрів фінансової системи підприємства, що відповідають вимогам його фінансової безпеки;

розроблення механізмів і заходів ідентифікації загроз фінансовій безпеці підприємству і їх носіїв;

встановлення основних суб'єктів загроз, механізмів їх функціонування, критеріїв їх дії на економічну (включаючи фінансову) систему підприємства;

організацію адекватної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Отже, наслідки економічної нестабільності в країні суттєво відбиваються на показниках фінансового стану підприємств, що, своєю чергою, призводить до зниження рівня їх фінансової безпеки.

Таким чином, на кожному вітчизняному підприємстві нагальним завданням є розроблення дієвої стратегії розвитку управління фінансовою безпекою, яка дасть змогу контролювати небезпеки і загрози та ефективно реалізовувати власні фінансові інтереси для досягнення підприємством стану захищеності, конкурентоспроможності та забезпечення стабільного розвитку.

Література

1. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.
3. Горячева К. С. Финансовая безопасность предприятия. Суть и место в системе экономической безопасности / К. С. Горячева // Экономист. – 2003. – № 8. – С. 65–67.
4. Журавка О.С. Теоретичні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємства / О.С. Журавка, Є.К. Бондаренко // Інноваційна економіка. –2012. – № 4. – С.234-237.
5. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко //Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №1. — С. 98-103.

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

СУББОТА Д.Г.

(науковий керівник к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Фінансова безпека підприємства є динамічною ознакою фінансового стану підприємства, яка відображає його стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до сталого й збалансованого розвитку та захисту своїх фінансових інтересів.

Необхідно зауважити, що у науковій літературі виділяють три рівні фінансової безпеки - держави, підприємства та особи. Зона спільних інтересів усіх вказаних суб'єктів обмежується сталим економіко-правовим середовищем. Проте існує суперечність між інтересами різних рівнів економічної безпеки загалом та фінансової зокрема. Так, на рівні підприємства основним інтересом є відтворення процесу виробництва, на рівні держави - перерозподіл ресурсів, а на рівні особи - споживання благ [1].

Важливість проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства визначає такі головні сфери діяльності для створення ефективної системи фінансової безпеки підприємства та механізму її моніторингу, як: стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; бюджетування як найефективніший метод планування з метою забезпечення безпеки; оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства; організація поточного контролю за виконанням планів (програм) діяльності підприємства та фінансовими бюджетами.

Фінансову безпеку підприємства можна забезпечити двома шляхами: досягненням високої фінансової стійкості підприємства до зовнішніх і внутрішніх загроз, а з іншого боку - створенням відповідної системи захисту від них [2]. Тому функції управління фінансовою безпекою підприємства як спеціалізованої системи менеджменту будуть включати комплекс управлінських дій, що забезпечують досягнення його фінансової стійкості та захищеності його фінансово-економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Управління фінансовою стійкістю підприємства включає всі дії з боку управлінської підсистеми, спрямовані на досягнення його прибутковості в цілому та високої фінансової рентабельності зокрема, забезпечення формування необхідного обсягу фінансових ресурсів, забезпечення достатнього рівня фінансової незалежності та платоспроможності, а також інвестиційної активності.

Основним завданням управління прибутковістю є забезпечення прибутковості діяльності підприємства, досягнення високої рентабельності всіх видів активів, власного капіталу. При цьому застосовуються такі механізми управління прибутком від операційної діяльності, як система «взаємозв'язку витрат, обсягу реалізації та прибутку», механізм операційного левериджу (інструмент управління операційним прибутком, заснований на вивченні співвідношення постійних і змінних витрат).

Для управління фінансовою рентабельністю підприємства використовується механізм фінансового левериджу (використання позик та привілейованих акцій, що приводить до зростання виробничого ризику власників звичайних акцій).

Управління формуванням фінансових ресурсів підприємства спрямоване на забезпечення суб'єкта господарювання необхідними обсягами фінансових ресурсів і включає визначення потреби у власних фінансових ресурсах; оптимізацію розподілу його прибутку; формування дивідендної політики; вибір джерел зовнішнього фінансування підприємства, залучення позикових ресурсів.

Основними методами управління захищеністю підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз його фінансовій безпеці є: уникнення загрози, ліквідація загрози, мінімізація негативних наслідків реалізації загрози, компенсація заподіяних збитків за рахунок резервних фондів, страхування ризику реалізації загроз зовнішніми організаціями.

Уникнути загрози можна за рахунок відмови від здійснення надто ризикованих фінансових операцій; зміни тих елементів безпосереднього зовнішнього середовища підприємства, які є джерелом загрози (наприклад зміна партнерів, з боку яких є небезпека зриву договірних зобов'язань); використання консервативного типу фінансування активів (за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань) тощо [3].

Якщо ймовірність реалізації загрози фінансовій безпеці підприємства або її наслідки є надто великими, або якщо потенційна загроза є з боку невідконтрольних підприємству факторів його зовнішнього середовища, воно може вдаватися до послуг страхових організацій. При страхуванні ризику реалізації загрози фінансовій безпеці підприємства компенсація заподіяних збитків здійснюється за рахунок страхових виплат спеціальними страховими компаніями.

Література:

1. Кучеренко О.О. Фінансова безпека в системі економічної безпеки підприємства / О.О. Кучеренко // Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» 14-15 грудня 2007р.- Харків: ХНАДУ, 2013. - Ч.1. - С. 52-54.
2. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf
3. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / Горячева К.С.// Економіст. - 2003.- № 8.- С.65-67.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

СУВОРОВА Ю.К.

(науковий керівник – к. е. н., доц. Алексеєнко І. І.)

Актуальність даної теми полягає в тому, що на даному етапі розвитку одним з найпоширеніших та найефективніших джерел розвитку та розширення підприємств є залучення інвестицій. Саме інвестиційні ресурси відіграють найбільшу роль у складі залучених ресурсів підприємства. Тому, дуже важливим для підприємства, як для об'єкта інвестування, є створення умов за яких інвестор вклав би свої кошти саме в це підприємство.

Основою для рішення інвестора про вкладення коштів буде рівень інвестиційної привабливості підприємства. Тому, аналітичні працівники повинні вміти правильно та професійно оцінювати інвестиційну привабливість підприємства, а також, у разі необхідності, підвищувати її рівень, нівелювати «еталонні розриви», що, звичайно, буде матиме позитивний ефект при прийнятті управлінських рішень щодо інвестування

Будівельна галузь посідає провідне місце за кількістю інвестицій та впливає на подальші перспективи залучення ще більшої кількості ресурсів за умови проведення правильного інвестиційного оцінювання підприємства.

Головним етапом оцінки інвестиційної привабливості «Азово-Чорноморської інвестиційної компанії» у формі товариства з обмеженою відповідальністю є оцінка фінансового стану підприємства [1] за допомогою коефіцієнтів майнового стану та ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості та рентабельності.

В якості аналізу майнового стану та ліквідності було використано наступні показники [2]: індекс постійного активу, коефіцієнт зносу та придатності основних фондів, покриття та ліквідності. За даними показниками спостерігається негативна динаміка, що свідчить про погіршення майнового стану підприємства, оскільки частка необоротних активів стабільно скорочується у динаміці, а знос основних виробничих фондів збільшується більш швидкими темпами, ніж фактична зношеність основних засобів; а запаси можуть бути покриті недостатньою кількістю джерел фінансування.

Оцінка фінансової стійкості підприємства показала, що незважаючи на те, що підприємство здатне погашати свої зобов'язання вчасно та є платоспроможним і відносно стійким, спостерігається тенденція до погіршення даних показників, що може призвести до зростання залежності підприємства від кредиторів [3] та подальшої неплатоспроможності за своїми зобов'язаннями.

Щодо здійснення ділової активності можна зробити висновок, що незважаючи на сповільнення швидкості оборотності активів, коефіцієнти оборотності дебіторської, кредиторської заборгованості зростали, що свідчить про здатність підприємства більш швидкими темпами розраховуватися за своїми зобов'язаннями, що є позитивним показником.

Аналіз рентабельності активів показав, що підприємство почало вести

ефективну політику ціноутворення [4], що призводить до збільшення операційного прибутку, а також залучення потенційних власників та акціонерів.

На основі коефіцієнтних показників методом рейтингової оцінки було визначено інвестиційну привабливість підприємства. Було визначено питому вагу показників, які позитивно впливають на розвиток підприємства та інвестиційну привабливість у цілому (показники, які показали значення вище нормативних). Рейтингова оцінка підприємства представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Рейтингова оцінка підприємства

Оцінка	Рейтинг	Характеристика
90-100%	Високий	Висока платоспроможність, відмінний фінансовий стан.
80-90 %	Достатній	Достатньо добрий фінансовий стан. Клієнт із мінімальним ризиком.
60-80%	Задовільний	Задовільний фінансовий стан та рівень платоспроможності.
40-60 %	Недостатній	Надійність підприємства викликає підозру. Високий рівень ризику.
0-40%	Поганий	Фінансовий стан поганий. Вкладення коштів у підприємство є над ризиковим.

Таким чином, провівши рейтингову оцінку інвестиційної привабливості «Азово-Чорноморської інвестиційної компанії» у формі ТОВ можна сказати, що у 2017 році підприємство мало рейтинг 62,5% (20 з 32 показників позитивно вплинули на інвестиційну привабливість).

Даний результат говорить про те, що підприємство має задовільний рейтинг інвестиційної привабливості, задовільний фінансовий стан та рівень платоспроможності [5].

Однак, у 2017 році спостерігається зменшення інвестиційного рейтингу 28,12% до рівня (9 з 32 показників позитивно вплинули на інвестиційну привабливість), що говорить про підозру надійності підприємства та високий рівень ризику вкладу. Таке зниження рейтингу інвестиційної привабливості перш за все пов'язано із зменшенням фінансових результатів, незадовільним станом основних засобів та зменшення оборотності ресурсів підприємства.

Література

1. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посібник. – 2-е вид./ А.П. Дука– К.: Каравела, 2008. – 432 с.
2. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Ляшенко та ін. – К.: Лібра, 2004. – С. 368.
3. Буднікова Ю.В. Інвестиційна привабливість підприємства та фактори впливу на неї/ Ю.В. Буднікова // Інноваційна економіка. – С. 194-197.
4. Кунцевич В.О. Підходи до діагностики фінансового потенціалу Підприємства /В.О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №1. – С. 68-75.
5. Калишенко В.О. Аналіз методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств. / В.О. Калишенко, В.В. Швадченко – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65704.doc.htm.

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМЧЕНКО Я. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

В умовах ринкової економіки фінансові ресурси виконують вирішальну роль в ефективному функціонуванні підприємств. У системі управління діяльністю будь-якого підприємства в сучасних умовах важливою ланкою є управління фінансовими ресурсами, та забезпечення діяльності підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів. Фінансові результати діяльності будь-якого підприємства залежать від правильності джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів.

Традиційно у наукових джерелах виділяють методи, які у загальних рисах можна розподілити на: методи, засновані на аналізі балансу підприємства, евристичні методи, що засновані на неформальних, інтуїтивних підходах та узагальненні досвіду розв'язання аналогічних завдань та методи експертних оцінок та економіко-математичні методи [1].

Дослідження джерел формування фінансових ресурсів підприємства з використанням перелічених вище методів дає змогу виявити зміни в структурі капіталу, причини та наслідки цих змін, побачити рівень забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами та залежності від зовнішніх позичальників.

Більшість учених, такі як Білик М. Д., Савицька Г. В., Буряк П. Ю. пропонують розпочинати аналіз фінансових результатів підприємства із загальної їх оцінки, тобто з перших двох видів аналізу, а саме [2-4]:

1) за допомогою горизонтального аналізу. Горизонтальний (трендовий) аналіз є складовою системи фінансового аналізу, яка полягає у вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі.

2) за допомогою вертикального аналізу. Вертикальний аналіз засновано на структурному розкладі окремих показників. В процесі його здійснення розраховується питома вага окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому.

Заслуговує уваги підхід до аналізу фінансових ресурсів підприємства Лахтіонової Л. А., яка акцентує увагу на :загальній оцінці фінансового стану підприємства; аналізі фінансової стійкості; аналізі платоспроможності та ліквідності; аналізі грошових потоків; аналізі ефективності використання капіталу; аналізі кредитоспроможності підприємства; оцінці виробничо-фінансового левериджу;аналізі ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства; прогнозі фінансових показників діяльності підприємства; аналізі фінансового стану неплатоспроможних підприємств і запобіганню їхньому банкрутству [5].

Переглянувши дослідження, присвячені питанням методики аналізу, можна виділити два підходи до порядку проведення аналізу формування та використання фінансових ресурсів:

1) Спочатку аналізуються активи підприємства, а потім – джерела їх фінансування.

2) Спочатку проводиться аналіз джерел формування власних і позичених коштів, а потім – аналіз активів підприємства [6].

Перший підхід цілком логічний і науково обґрунтований з точки зору фінансового аналізу підприємства в цілому, тобто коли розглядаються всі аспекти його фінансової діяльності.

Другий – ґрунтується на такій важливій категорії, як капітал, адже саме він є першоосною для зародження будь-якої діяльності; відсутність капіталу робить неможливим існування підприємства як господарюючого суб'єкта взагалі

З урахуванням завдань, які мають бути вирішені в процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також системи методичних прийомів, що застосовуються для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, правомірно представити порядок проведення аналізу.

1 етап – проведення аналізу джерел формування капіталу: оцінка структури джерел фінансових ресурсів у цілому, аналіз джерел власних коштів та позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості;

2 етап – здійснюється аналіз активів підприємства: аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості;

3 етап – аналізується ліквідність балансу підприємства, який передбачає оцінку активів за ступенем їх ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення.

4 етап – проводиться оцінка рентабельності підприємства, тобто оцінка економічної ефективності.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – важливий елемент загальної системи управління підприємством, це система способів опрацювання, трансформації та використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності.

У цілому проведення аналізу дає можливість якісно оцінити управлінські рішення, визначити вичерпність і достовірність інформаційного забезпечення для їх обґрунтування, виявити можливість та оцінити ризик господарського чи фінансового маневру, дати характеристику стратегії і тактики функціонування суб'єкта господарювання.

Література

1. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–117.
2. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська та ін. — К. : КНЕУ, 2009. — 592 с.
3. Буряк П. Ю. Фінансово-економічний аналіз : підручник / П. Ю. Буряк, М. В. Римара, та ін. ; під заг. ред. П. Ю. Буряк, М. В. Римара. — К. : ВД «Професіонал», 2008. — 528 с.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник / Г. В. Савицька. — К. : Знання, 2007. — 654 с.
5. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. — К. : КНЕУ, 2008. — 387 с.
6. Угляренко О. М. Формування фінансових ресурсів підприємств (на прикладі підприємств спиртової галузі України) : дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / О. М. Угляренко ; Київський національний економічний ун-т. — К., 2010.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

ТКАЧЕНКО В.О.

(науковий керівник к.е.н. доц. Добринь С.В.)

Агропромисловий комплекс України є чи не головним джерелом формування ресурсів, що забезпечують продовольчу безпеку держави, сприяють розвитку внутрішнього та зовнішнього ринків продовольства і поліпшенню життєвого рівня населення.

Та, оскільки для галузі сільського господарства притаманні сезонність виробництва і уповільнений оборот капіталу, більшість аграрних підприємств перебувають у скрутному становищі. За таких умов діяльності питання зміцнення та підвищення фінансової стійкості підприємства набуває особливої актуальності та є одним із ключових факторів забезпечення успішності його розвитку. Будучи фінансово стійким підприємство отримує певні переваги перед своїми конкурентами при залученні інвестицій, отриманні кредитів, співпраці з постачальниками та підборі кваліфікованих кадрів.

Високий рівень фінансової стійкості значним чином зменшує вплив зовнішніх негативних факторів на підприємство, наприклад, різкої зміни кон'юнктури ринку, що у свою чергу знижує ймовірність банкрутства.

Питанням фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств та пошуком шляхів її підвищення займалося чимало науковців, серед яких слід виділити роботи Антипенко Є.М. [1], Бланка І.О. [2], Савицької Г.В. [3].

Фінансова стійкість підприємства - здатність здійснювати основні та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику та змін середовища бізнесу з метою максимізації економічної вигоди власників і зміцнення конкурентних переваг організації з урахуванням інтересів суспільства та держави [1].

Фінансовий стан аграрного підприємства визначають за наступними елементами:

- прибутковістю роботи підприємства;
- оптимальністю розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів;
- платоспроможністю та ліквідністю [2].

У підприємства, що має низький рівень фінансової стійкості, спостерігається спад ділової активності, рентабельності й віддачі наявних активів. На рівень фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств впливають різні фактори. Їх поділяють на зовнішні (економічні, політичні, правові, екологічні, соціально-культурні, ґрунтово-кліматичні) та внутрішні (фінансово-економічні, виробничі, комерційно-збутові, підприємницькі, соціальні тощо) [1].

Стає очевидним, що мати тільки передову виробничу технологію, найдешевшу робочу силу або успішно діючу службу реалізації продукції на сучасному етапі для компанії вже недостатньо. Зовнішнє середовище організації часто змінюється. При цьому, кожна зміна несе не тільки загрози,

але і нові можливості для досягнення майбутньої економічної вигоди. У зв'язку з цим, підприємство повинно своєчасно виявляти зовнішні та внутрішні фактори нестійкості фінансового стану, проводити стратегічні та оперативні зміни для збереження фінансової стійкості

Важливим напрямом зміцнення фінансового стану є його прогнозування, оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються.

Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Основним напрямом забезпечення досягнення точки фінансової рівноваги підприємством є скорочення обсягу споживання фінансових ресурсів, оскільки неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства [4].

Як наслідок, маємо результат, що майже кожне друге підприємство у галузі сільського господарства збиткове і причини цього явища різні. Проте попередити такі негативні наслідки можна. Для цього потрібно систематично й глибоко оцінювати фінансовий стан підприємства з використанням різних методів та прийомів аналізу [3].

Так, на основі проведеного дослідження, можна виділити основні напрямки покращення фінансового стану вітчизняних підприємств:

- зниження собівартості продукції (робіт, послуг);

- пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечить рентабельність власного капіталу;

- оптимізація збутової політики, розширення ринків збуту;

Перелік заходів щодо покращення фінансового стану, а також підвищення фінансової стійкості є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери господарювання, видів продукції, кон'юнктури ринку, системи управління підприємством, техніко - технологічних особливостей та інших факторів.

Отже, можна стверджувати, що за умови використання засобів підвищення фінансової стійкості, будь-яке підприємство може покращити свою фінансову стійкість, що в свою чергу позитивно вплине не лише на загальний фінансовий стан підприємства, але і на його діяльність в цілому.

Література

1. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства / Є. Антипенко // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9. – С. 29-32.

2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.

3. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств : Підручник / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К. : Київ.нац.торг.-економ. ун-т, 2006. – 780 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

ТКАЧЕНКО Ю.Г.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О)

Забезпечення стійкого розвитку підприємства будь-якої галузі діяльності неможливе без розробки й проведення самостійної стратегії, що в сучасній економіці визначається наявністю ефективної системи його фінансової безпеки. В зв'язку з цим все більшої актуальності набуває питання формування практичних навичок та методологічних засад для аналізу стану фінансової безпеки підприємства, що гаранту ефективного розвитку господарюючого суб'єкту в умовах сьогодення. Фінансова безпека підприємства - це складне поняття, тому точки зору щодо його сутності розходяться.

В Україні та світі проблемі визначення фінансової безпеки підприємства приділили свою увагу І.А. Бланк [1], С.М. Ілляшенко, Т.М [2], Е.А. Олейніков [3], Р.С. Папехін [4], Л. В. Перекрестова [4] та інші.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова безпека підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Фінансова складова економічної безпеки підприємства у працях Е.А. Олейнікова визначається «як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, яке виражене у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління і використання основних та оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат за цінними паперами підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив її технологічного і фінансового розвитку» [4].

Ілляшенко С.М. серед складових економічної безпеки також виділяє фінансову складову: про послаблення фінансової безпеки, як правильно стверджує він, свідчить зниження ліквідності, збільшення кредиторської та дебіторської заборгованостей, зниження фінансової усталеності тощо [2].

Бланк І.О. вважає під фінансовою безпекою підприємства «кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри яких визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його сталого розвитку в поточному й перспективному періоді» [1].

У Папехіна Р.С. фінансова безпека визначає певний стан фінансової стабільності, в якому повинно знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії, характеризується можливістю підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам [6].

Тобто, в сучасній науковій літературі превалює підхід, за яким фінансову безпеку підприємства розглядають як частину системи економічної безпеки. В конкретному випадку можна навіть зробити висновок

про те, що фінансова безпека підприємства є частиною фінансової безпеки регіону, яка, у свою чергу, входить у фінансову безпеку держави [4].

Кириченко О.А., навпаки, вважає, що фінансова безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного і фінансового розвитку [3].

Всі обґрунтування сходяться на тому, що фінансова безпека підприємства – це такий його фінансовий стан, котрий характеризується стійкістю до загроз.

Саме тому треба припустити, що аналіз фінансова безпека підприємства повинен спиратися не лише на показники діяльності підприємства, а й на зовнішні фактори.

Отже, з цього випливає, що для забезпечення стабільного захисту пріоритетних збалансованих фінансових інтересів підприємства від реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру варто розглядати фінансову безпеку підприємства спираючись на фінансові показники діяльності підприємства та на фінансові показники, що характеризують зовнішні фактори та зовнішні загрози.

Література

1. Бланк И. А. Управление финансовою безопасностью предприятия. / И. А.Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 384 с.
2. Ильяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке / С. Н.Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №3. – С. 12–19.
3. Олейникова Е. А. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Е. А. Олейникова – К. : 2007. – 288 с.
4. Перекрестова Л. В. Внешние и внутренние угрозы финансовой безопасности предприятия / Л. В. Перекрестова, Р. С. Папехин // Финансы и кредит. – 2009. – №16. – С. 68–75.
5. Скібницький О. М. Антикризисний менеджмент: навч. посіб. / О. М. Скібницький – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 568 с.
6. Штангрет А. М., Антикризисное управління підприємством. / А. М. Штангрет. – К.: Знання, 2007. – 335 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

ТОРЯНИК О.В.

(науковий керівник – к.е.н. доц. Полтініна О.П.)

Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується посиленням конкурентної боротьби: швидко зростає номенклатура та обсяги виробництва товарів і послуг, збільшується кількість суб'єктів господарювання, вітчизняні підприємства виходять на міжнародні ринки товарів та послуг, тощо. З метою забезпечення зростання прибутку у цих умовах суб'єкти господарювання використовують різноманітні механізми розширення клієнтської бази і збільшення обсягів реалізації, що у свою чергу призводить до зростання розміру дебіторської заборгованості.

Тема дебіторської заборгованості є дуже актуальною для підприємств, які надають комунальні послуги. Нині більшість підприємств житлово-комунального господарства перебувають у критичному фінансово-економічному стані. Через несвоєчасні розрахунки населення за надані послуги, комунальні підприємства опиняються у складній ситуації, в наслідок чого можуть постраждати користувачі послуг (добросовісні платники), не отримавши якісних послуг.

В сучасній науковій літературі немає єдиної думки щодо трактування поняття дебіторської заборгованості, хоча стан її вивчення має давню історію існування.

Питання щодо сутності та трактування дебіторської заборгованості підприємства, було пріоритетним напрямком багатьох наукових досліджень таких вчених як Бутинець Ф.Ф., Нашкерська Г.В., Золотогоров С.В., Дембінський Н.В., Макаров А.В., Грабова О.Н., Бланк І.О. та інші.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «дебіторська заборгованість підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «дебіторська заборгованість». Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії.

Проаналізувавши наукові статті було виявлено, що у розглянутих наукових виданнях сутність поняття дебіторської заборгованості багатьма вченими розуміється по-різному. Наприклад, як Грабова О.Н. розглядає сутність поняття дебіторської заборгованості як заборгованість інших підприємств та осіб нашому підприємству [3].

Щодо визначення дебіторської заборгованості, як суми боргів, які належать підприємству, організації, установі, підприємцю від фізичних або юридичних осіб у результаті господарських відносин з ними розглядали такі вчені як Золотогоров В.Г., Дембінський Н.В., Макаров А.В [4].

Нашкерська Г.В. розглядає дебіторську заборгованість як складову оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг. Адже елементи кругообігу капіталу є частиною безперервного потоку господарських операцій. Закупівлі

призводять до збільшення виробничих запасів і кредиторської заборгованості, виробництво – до збільшення готової продукції, реалізація – до зростання дебіторської заборгованості і грошових коштів. [5] .

Більш критичний погляд на визначення сутності терміну дебіторська заборгованість має Бланк І.О., який ідентифікує дебіторську заборгованість як грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому [2].

А також вчений Бутинець Ф.Ф. виділяє дебіторську заборгованість як матеріальні ресурси, не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства [1].

Таким чином, бачимо, що існують певні розбіжності у визначенні поняття «дебіторська заборгованість». Дебіторську заборгованість одні вчені в основному розглядають, як грошові кошти, а деякі інші як форму розрахунків за товари та послуги або частину майна.

Виходячи з вище викладеного можна зробити висновок, що дебіторська заборгованість - це вартісне вираження боргових зобов'язань на користь підприємства від фізичних, юридичних осіб та інших суб'єктів господарських відносин, що виникли у минулому внаслідок господарсько-економічних стосунків між ними та підприємством, становлять активи підприємства на визначену дату в поточний момент та обумовлюють необхідність сплати підприємству в майбутньому.

Причиною виникнення дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального господарства є низка факторів. Спостерігається недостатнє фінансування з боку держави, зростають борги підприємств галузі, збільшуються тарифи на житлово-комунальні послуги, не відповідаючи їх якості, й тим самим спричиняють виникнення дебіторської заборгованості. Вирішення представлених проблем неможливо без застосування сучасного організаційно-економічного механізму управління.

Література:

1. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студ. вищих навч. закладів / ред. Ф.Ф. Бутинець.- 6-е вид., переробл. і допов. - Житомир : Рута, 2015. - 756 с.
2. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера. Київ.: «Ника-Центр», 2016.- 480 с.
3. Грабова Н.Н., Добровський В.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях: Учеб. Пособ. / Под. Ред. Н.В. Кужельного. - Киев.: Издательство А.С.К., 2015. - 624 с.
4. Золотогоров В.Г. Экономика: энциклопедический словарь, Минск: Книжный дом, 2015.– 560с.
5. Нашкерська Г.В., Дембінський Н.В., Макаров А.В. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги//Бухгалтерський облік і аудит,- № 11.- 2016.- С.31-37.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТОРГІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

УРУМ А. Д.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Кожна сфера економічної діяльності робить певний внесок в розвиток національного господарства. Однією з найбільш вагомих та важливих сфер є галузь оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (далі – торгівельна галузь), завдяки якій стає можливим дотримання балансу між виробництвом і споживанням [1, с. 75].

Вивченню торгівельної галузі присвячені роботи таких вчених як: Н. І. Верхоглядова, Р. С. Шостак, К. В. Єрмакова, О. А. Круглова, Л. В. Семерунь та багато інших. Проте розвиток економічних відносин в країні зумовлює здійснення подальших досліджень у даному напрямку.

Метою роботи є аналіз та оцінка сучасного стану торгівельної галузі України.

Торгівельна галузь формує суттєву частку валового внутрішнього продукту в Україні. ВВП – це один з найважливіших показників стану економіки, який виражається вартістю усіх товарів та послуг, виготовлених для кінцевого використання. Торговля на сьогодні посідає друге місце за своїм внеском у створенні ВВП країни, і тому завданням державної політики у сфері внутрішньої торгівлі повинна приділятися велика роль [2, с. 51].

Протягом 2010-2017 років спостерігається стабільне зростання ВВП галузі у вартісному виразі з 129,77 млрд. грн. у 2008 році до 409,99 млрд. грн. у 2017 році. Натомість питома вага ВВП галузі в загальному обсязі ВВП мала різну тенденцію, до 2011 року спостерігається зростання частки з 13,1 % до 14,9 %, у 2012 відбувся незначний спад, до 14,3 %, до 2014 року частка ВВП галузі зросла до 14,7 %, після чого знизилась до 13,7 % у 2017 році. Частка у загальному обсязі ВВП була на рівні 13-15 %, що відображає значення торгівельної галузі для економіки України. Зменшення питомої ваги торгівлі у ВВП до 13,7 % у 2017 році пояснюється значним зростанням таких галузей як, транспорт, будівництво [3].

Постійне зростання обсягу ВВП пояснюється зростанням цін, що призводить до збільшення вартості усіх товарів. В Україні спостерігається нестабільна політика ціноутворення. У 2012 році та 2013 році ціни на харчову продукцію знизилися, протягом інших років відбувалося зростання цін з різною інтенсивністю, у 2017 році зростання склало 17,7 % [3], дана динаміка пояснюється загальною динамікою цін в Україні.

Одним з показників розвитку галузі є кількість підприємств, яка в торгівельній галузі постійно зменшується з 1197328 одиниць в 2010 році до 837797 одиниць в 2017 році, це спричиняє зменшення частки цих підприємств в загальному обсязі підприємств з 54,8 % у 2010 році до 46,4 % у 2017 році [3]. Дану тенденцію можна пояснити погіршенням економічного становища в країні, що призвело до ліквідації деяких з підприємств, але для більш точного висновку потрібно розглянути динаміку обсягів продажу. Обсяг реалізованої продукції у вартісному виразі постійно зростав з 1555285 млн. грн. у 2010 році до 3351186 млн. грн. у 2017 році, тобто протягом аналізованого періоду обсяг реалізованої продукції зріс більше ніж удвічі.

Щорічне зменшення кількості об'єктів торгівлі при загальній тенденції обсягів товарообороту до збільшення, дозволяє дійти логічного висновку про те, що більш крупні учасники ринку поглинають своїх конкурентів. Це можна пояснити також тим, що дрібні торговельні об'єкти об'єднуються задля змоги протистояти зовнішньому середовищу (конкурентам, економічній та політичній ситуації в Україні) [1, с. 76; 4, с. 141].

Розвиток галузі відображають показники зовнішньої торгівлі: експорт та імпорт. Протягом 2010-2017 років спостерігається неоднозначна тенденція. До 2012 року обсяг імпорту та експорту зростав, у 2012 році імпорт склав 84658060 тис. дол. США, а експорт – 68809811 тис. грн. Після 2012 року відбулось зниження імпорту та експорту та у 2016 році склало 39249797 тис. дол. США та 36361711 тис. дол. США відповідно, що пояснюється погіршенням економічного становища в державі. У 2017 році імпорт склав 49607174 тис. дол. США, а експорт – 43264736 тис. дол. США [3]. Протягом всього періоду спостерігається від'ємне сальдо торгового балансу, тобто імпорт більше експорту. Дана тенденція пояснюється загальною тенденцією перевищення імпорту над експортом в Україні, що пояснюється неконкурентоспроможністю вітчизняних товарів на міжнародному ринку.

Показником розвитку торговельної галузі є рівень ефективності роботи торговельних підприємств, який може бути виражений їх фінансовими результатами. У 2014 році спостерігається різке зменшення фінансових результатів, у результаті чого отримано збиток в торговельній галузі на рівні 128134,8 млн. грн. Дана тенденція пояснюється погіршенням загального економічного та політичного становища в країні, багато підприємств втратили вагомі ринки продажів. Починаючи з 2014 року підприємства, пристосовуючись до умов навколишнього середовища, зменшують розмір збитку та нарощують прибуток. У 2015 році досі спостерігається збиток у розмірі 80564,3 млн. грн., але розмір збитку зменшився на 37 % у порівнянні з 2014 роком. У 2016 році спостерігається прибуток у розмірі 7277 млн. грн., а у 2017 році – 39296,3 млн. грн. [3; 5, с. 316].

Таким чином, аналіз торговельної галузі дає підстави для висновку, що на її розвиток вплинуло тяжке економічне становище в країні в 2014 році, саме в цей період підприємства отримували великі збитки, зменшувався розмір експорту та знижувалася частка реалізованої продукції торговельної галузі в загальному обсязі країни. Але починаючи з 2015 року галузь почала розвиватися далі, підприємства стали отримувати та збільшувати прибуток.

Література

1. Верхоглядова Н. І. Роль і значення торгівлі для розвитку національного господарства України / Н. І. Верхоглядова, Р. С. Шостак // Ефективна економіка. – 2012. – № 7. – С. 75-80.
2. Єрмакова К. В. Стратегічний аналіз торговельної галузі України / К. В. Єрмакова // Управління розвитком. – 2014. – № 14(177). – С. 50-54.
3. Державний сайт статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
4. Кравченко М. С. Аналіз сучасного стану розвитку торговельної галузі України / М. С. Кравченко / Економічна наука. – 2016. – № 31. – С. 139-145.
5. Круглова О. А. Моніторинг фінансових результатів торговельних підприємств: сутність і модель реалізації / О. А. Круглова, Л. В. Семерунь // Науковий вісник полтавського університету економіки і торгівлі. – 2013. – № 3 (59). – С. 315-319.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

ХОМЕНКО А. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Холодна Ю. Є.)

Головною проблемою ефективного функціонування підприємств торгівлі є забезпечення їх економічної стабільності і подальшого розвитку. Рішення задач економічної ефективності господарської діяльності підприємства вимагає пошуку джерел фінансових ресурсів, їхнього раціонального розподілу й ефективного використання.

Оцінка ділової активності спрямована на аналіз результатів та ефективність поточної основної виробничої діяльності. Це індикатор, що характеризує життєздатність підприємства і одним з основних критеріїв його конкурентоспроможності.

Дослідженням проблеми аналізу ділової активності підприємства присвячені праці як вітчизняних так і закордонних вчених, серед яких Є.Ю. Антипенко, М.М. Берест, В.Р. Банк та С.В. Банк, О.А. Гарасюк та М.Ю. Ігнатенко, О.О. Заїкіна, Л.О. Коваленко та Л.М. Ремньова, М.Я. Коробов, Є. А. Леоненко, Є.А. Леоненко, В.О. Мец, О.В. Мясникова, В.О. Подольська та О.В. Яріш, Н.В. Сабліна, А.В. Тараскина, Ю.С. Цал–Цалко, Є.І. Шохіна та ін.

Метою роботи є узагальнення теоретичних положень і методичних підходів, та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення аналізу ділової активності підприємства.

Термін «ділова активність» почав використовуватися у вітчизняній обліково–аналітичній теорії досить нещодавно. Перші визначення цього поняття і методологічні засади його застосування в практичній діяльності належать американським і європейським економістам .

Існує три підходи до визначення поняття ділова активність. Перший підхід – це зусилля, до цієї категорії відносяться такі автори: О.О. Заїкіна, В.О. Мец, О.В. Мясникова, Є.А. Леоненко, Ю.С. Цал–Цалко. О.О. Заїкіна вважає, що ділова активність підприємства - це весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу [2]. Тісно з цим поняттям пов'язане поняття В.О. Мец, який вважає, що ділова активність – це зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу [5]. О.В. Мясникова вважає, що ділова активність – це сукупність зусиль працівників підприємства, спрямованих під впливом певного рівня мотивації на збільшення, насамперед, оборотності оборотних активів, яка формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів виробництва, а також соціально–економічної інфраструктури регіону[6].

Другий підхід – це ефективність, слід зазначити, що саме в цьому підході чітко відображається поняття ділової активності підприємства, він базується на таких вчених-економістів: Є.Ю. Антипенко, В.Р. Банк, С.В. Банк, А.В. Тараскина, В.О. Подольська, О.В. Яріш, Є.І. Шохіна. У працях Є. Ю. Антипенко – ділова активність підприємства формується за рахунок внутрішньої і зовнішньої ефективності. Внутрішня ефективність

забезпечується організацією господарської діяльності, зовнішня – найкращим асортиментом готової продукції, товарів, робіт і послуг[4].

Третій підхід – це сукупність показників, саме так бачать його такі вчені–економісти: Л.О. Коваленко та Л.М. Ремньова, О.А. Гарасюк та М.Ю. Ігнатенко, М.Я. Коробов. У працях Л.О. Коваленко та Л.М. Ремньова можна побачити, що ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства і визначається такими критеріями, як місце підприємства на ринку, репутація, інноваційно–інвестиційна діяльність, конкурентоспроможність[1]. О.А. Гарасюк та М.Ю. Ігнатенко вважають, що ділова активність підприємства – це сукупність кількісних та якісних параметрів (зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства, його соціальна і природоохоронна активність) [3].

Отже, більш точне визначення ділової активності надають В.О. Подольська та О.В. Яріш, як інвестиційної привабливості підприємства, в показниках ділової активності знаходить відображення ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. Так, висока ділова активність, що проявляється господарюючим суб'єктом, мотивує потенційних інвесторів до здійснення операцій з активами цього підприємства.

Таким чином, проаналізувавши праці провідних економістів, можна стверджувати, що ділова активність підприємства являє собою результативність і ефективність господарської діяльності.

Література

1. Комаріст О. І. Оцінка ділової активності підприємств у ринкових умовах / О. І. Комаріст, А. І. Комаріст // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – 2009. – № 1 (32). – С. 55 – 58
2. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навчальний посібник /В. М. Івахненко. – К. : Знання– Прес, 2000. – 207 с.
3. Надтока Т.Б. «Золотое правило экономики предприятия» как индикатор экономической активности предприятия /Т.Б. Надтока, А.Г. Виноградов // Наукові праці Донецького НТУ. Серія: економічна. – 2009. – Вип. 36– 1. – С. 80–86.
4. Антипенко Є.Ю. Аналіз теоретичних аспектів ділової активності підприємства та існуючих підходів до її оцінювання / Є.О. Антипенко, С.М. Ногіна, Ю.С. Піддубна // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 3. – С. 76–80.
5. Економічний аналіз : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2003. – 680 с.
6. Варавка В.В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства [Текст] / В.В. Варавка // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. – С.184 –191.

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

ХОРУЖЕНКО М.Р

(науковий керівник – к.е.н., Зуєва О.В.)

Кредиторська заборгованість вилучає кошти з обороту підприємства замість їх ефективного використання, тим самим погіршуючи фінансовий стан підприємства. Тому важливою частиною управління підприємством є контроль її розмірами.

Управління кредиторською заборгованістю поступово отримує визнання на українських підприємствах різних галузей матеріального виробництва. Її розробка та методологічне супроводження стали найважливішою частиною послуг, які надають аудиторські, консалтингові та інші спеціалізовані організації. Обліку кредиторській заборгованості приділяється значна увага, так як наявність такої заборгованості супроводжує підприємство майже протягом всього його існування. Питання щодо кредиторської заборгованості досліджували: А. Б. Борисов, Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горецька, С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, Г. О. Партин, А. Г. Загородній, Ю. С. Цал-Цалко, Н. М. Ткаченко, Ю. А. Василенко.

Незважаючи на давню історію існування кредиторської заборгованості та стан її вивчення, в сучасній науковій літературі немає єдиної думки щодо трактування цього поняття.

Так, А. Б. Борисов визначає кредиторську заборгованість як грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені [1, с. 895].

У свою чергу С. Ф. Голов та В. М. Костюченко зазначають, що кредиторська заборгованість, рахунки до оплати (Accounts Payable) – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит [3, с. 832].

Г. О. Партин та А. Г. Загородній наголошують, що кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк [4, с. 671].

Ю. С. Цал-Цалко ідентифікує кредиторську заборгованість як тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасового безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання [5, с. 566].

Н. М. Ткаченко стверджує, що кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі [6, с. 926].

Кредиторська заборгованість, на думку І. А. Бланк, – це поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з комерційних операцій; з розрахунків, нарахованих до оплати тощо [8, с. 480].

Отже, наведені трактування поняття «кредиторська заборгованість» підтверджують те, що існують певні розбіжності у визначенні даного поняття. Загалом вчені розглядають кредиторську заборгованість як грошові кошти, деякі як частину майна або форму розрахунків за товари та послуги.

Для виявлення ключових слів, що використовуються при трактуванні поняття «кредиторська заборгованість» проведено контент-аналіз представлених визначень за допомогою сервісу аналізу тексту, використовуючи наведені вище поняття «кредиторської заборгованості». Результати аналізу зображені на рис. 1.

Рис.1 Результати контент-аналізу визначення поняття «кредиторська заборгованість»

Таким чином, найбільш найчастіше при визначенні поняття «кредиторська заборгованість» використовуються слова: заборгованість, позичені та виробництво.

На основі проведеного аналізу можна погодитись із наведеними у контент-аналізі даними, що кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені кошти на рахунках підприємства, залучені для продовження свого виробництва та надання послуг.

Література

1. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – М.: Кн. мир, 1999. – 895 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: [Навчальнопрактичний посібник] / під ред. С.Ф. Голова. – Дніпропетровськ, ТОВ «Баланс – Клуб», 2001. – 832 с.
3. Загородній А.Г. Облік і аудит: Термін. словник [Текст]/Загородній А.Г., Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №4/2013 360 Вознюк Г.Л., Партин Г.О. – Львів: «Центр Європи», 2002. – 671 с
4. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: [Підручник] / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 566 с.
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. - 3-тє вид., допов. і перероб. - К.: Алерта, 2012. - 926 с
6. Бланк І .А. Словник-довідка фінансового менеджера / І.А. Бланк. – К. : НікаЦентр, 1998. – 480 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ЦЕПЕЛЕВСЬКІ Л.О.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Проноза П. В.)

Важливою умовою забезпечення стабільного розвитку підприємства, його стійкого зростання та формування позитивних результатів фінансової діяльності безпосередньо залежить від стану його фінансів, що і приводить до необхідності розгляду проблеми гарантування фінансової безпеки підприємства. Одним з факторів, що дає змогу підприємству забезпечити свою фінансову незалежність та можливість вчасної реакції на наслідки дестабілізаційних впливів зовнішніх та внутрішніх процесів економіки та політики є система управління фінансовою безпекою.

Проблемою фінансової безпеки в Україні і за кордоном займалися такі дослідники, як О. В. Ареф'єва, О. І. Барановський, Г. А. Пастернак-Таранушенко, Г. В. Козаченко, Л. А. Костирко, О. О. Терещенко, В. В. Шликов, Т. Б. Кузенко, К. С. Горячева та інші. Однак, незважаючи на важливість наукових досліджень, в них не знайшли відображення деякі теоретичні та методичні питання пов'язані із стратегією забезпечення фінансової безпеки на підприємстві.

Фінансову безпеку підприємства можна розглядати як сукупність кількісних та якісних показників фінансового стану підприємства. Вона визначається забезпеченням фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства, ефективністю використання наявних фінансових ресурсів, організацією внутрішньогосподарського контролю основних видів звичайної діяльності підприємства, аналізом можливих внутрішніх та зовнішніх загроз економічної безпеки та попередження збитків фінансової безпеки підприємства, якістю менеджменту суб'єкта господарювання. Постійне дотримання фінансової безпеки зумовлюється наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням: забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних стратегічних цілей підприємства [1].

Забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства залежить від сформованої власної концепції управління фінансовою безпекою, в основі якої лежить розробка стратегії управління фінансовою безпекою [2].

Стратегія управління фінансовою безпекою спрямовується на створення адаптаційних механізмів довгострокової дії до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, вироблення високого рівня стійкості до наявних та потенційних загроз для підвищення ефективності діяльності, забезпечення фінансової підтримки стійкого росту в поточному та перспективному періодах і є невід'ємним складником формування та реалізації загальної стратегії розвитку підприємства, оскільки відповідає за цілі, напрями, джерела та об'єкти фінансування.

Погоджуючись з Г.Б. Погріщук та Н. В. Мацедонською вважаємо, що для полегшення стратегічного управління доцільною є концептуальна схему

розроблення та реалізації стратегії управління фінансовою безпекою підприємства, яка характеризується комплексністю і завершеністю та передбачає послідовність певних етапів.

На першому етапі встановлюються поточні та довгострокові цілі управління фінансовою безпекою підприємства, що в узагальненому вигляді передбачає:

встановлення загальної мети;

побудову ієрархії цілей;

установлення індивідуальних цілей та завдань як інструменту забезпечення їхнього виконання.

На другому етапі розроблення стратегії відбувається аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, інформаційною базою якого є статистична та фінансова звітність підприємства, дослідження сучасного стану фінансових ринків, аналітичні огляди, спеціальні дослідження тощо.

Третім етапом є формування портфелю стратегій управління фінансовою безпекою підприємства та передбачає розроблення та оцінку альтернатив стратегій управління фінансовою безпекою підприємства, їх вибір і формування стратегічного набору.

Наступним етапом є аналіз стратегічних альтернатив, вибір та розроблення стратегії з урахуванням рівня фінансової безпеки підприємства, факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

На п'ятому етапі реалізація стратегії забезпечує підприємству формування та ефективне використання фінансових ресурсів, виявлення найефективніших напрямів інвестування, відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям підприємства, визначення головної загрози з боку конкурентів, вибір напрямів фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами.

На завершальному етапі відбуваються організація системи управління та контроль реалізації стратегії [3].

Таким чином, на кожному вітчизняному підприємстві нагальним завданням є розроблення дієвої стратегії розвитку фінансової безпеки, яка характеризується тісним взаємозв'язком і взаємозумовленістю її окремих складників.

Література

1. Некрасенко Л.А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств / Л. А. Некрасенко, Ю. М. Рибалко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>

2. Малик О.В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства / О.В. Малик // Теорія і практика економіки та управління промисловими підприємствами. – 2015. – №4(20) – С. 82 – 87.

3. Погрішук Г.Б. Управління фінансовою безпекою підприємства в сучасних умовах / Г. Б. Погрішук, Н. В. Мацедонська // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. – 2017. – Випуск 12. – С. 618 – 621.

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ЧАЙКА К.В.

(науковий керівник – ст.викл. Чернишов В.В.)

У сучасному світі, однією з найважливіших умов для забезпечення стійкого зростання підприємства та формування його позитивних результатів фінансової діяльності є існування ефективної системи фінансової безпеки, що забезпечує захист підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз.

В економічній теорії фінансову безпеку підприємства, як правило, розглядають в двох аспектах, як одну з складових економічної безпеки або як самостійний об'єкт управління.

На думку Бланка О.В., сутність фінансової безпеки підприємства полягає в здатності самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію згідно з корпоративними цілями підприємства, в умовах конкурентного середовища[1]. Головне завдання фінансової безпеки підприємства - здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і загрозам, які можуть заподіяти фінансовий збиток, або зовсім знищити підприємство[2].

До проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства приділяли увагу у своїх працях такі вчені як: Барановський О.І., Бланк І. О., Єрмошенко М. М., Шелест В. В., Пономарьов В. П., Горячева К.С., та інші[3].

Метою цієї роботи є визначення та розкриття сутності основних механізмів забезпечення фінансової безпеки.

Механізм забезпечення фінансової безпеки має реалізовуватися на основі стратегії та концепції, згідно з відповідними науковими теоріями, як правило їх мета направлена на реалізацію принципів забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства можна розглянути як систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансової безпеки підприємства[4]. Також він дає можливість забезпечити підприємству фінансову стабільність, платоспроможність та фінансову незалежність на довгостроковий період та забезпечити оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства, ідентифікувати зовнішні і внутрішні небезпеки та загрози фінансовому стану підприємства, розробляти заходи для їх вчасного усунення.

Для забезпечення функціонування механізму фінансової безпеки, потрібно враховувати дотримання наступних заходів:

- забезпечення достатньої кількості ресурсів
- досягнення максимального прибутку за мінімальних витрат
- забезпечення фінансової стійкості та стабільності, ліквідності та платоспроможності підприємства;
- наявність на підприємстві стійкої до загроз фінансової системи.

- ідентифікувати зовнішні і внутрішні небезпеки та загрози фінансовому стану підприємства та розробляти заходи для їх вчасного усунення;[5]

На сьогодні механізм фінансової безпеки має різні ступені структуризації і формалізації. Однією з основних складових механізму є сукупність функцій, таких як: планування і прогнозування, облік і контроль, організація і регулювання, мотивація та стимулювання.[6] Такий підхід показує що необхідно врахувати всі умови його діяльності, а сам механізм має чітко злагоджену систему, схему їх дії і взаємодії. Саме такий процес дає можливість забезпечити фінансову безпеку підприємства, що здійснюється в умовах невизначеності впливу зовнішнього і внутрішнього середовища. Підприємства повинне приймати удосконаленні рішення, що потребують використання методики схематичного моделювання.

Основне завданням методу є перетворенні простих форм економічної інформації у складну високоорганізовану форму, таку як механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. Даний спосіб семантичного моделювання має велику популярність у застосуванні для моніторингового управління складними об'єктами.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства це система організаційних фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження нейтралізацією та ліквідацією загроз в фінансовій безпеці підприємства.

Для забезпечення успішної діяльності, підприємству необхідно вміти уникнути внутрішніх та зовнішніх загроз. Розробляти та впроваджувати ефективний механізм забезпечення економічної безпеки, який включає в себе: інструменти забезпечення, методи забезпечення, важелі забезпечення, систему інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Використання дієвого механізму, фінансової безпеки можливе лише за умови реалізації зваженої політики управління власними оборотними коштами; вибору ефективної політики управління грошовими потоками; організації внутрішнього фінансового контролю на підприємстві фінансово-економічної безпеки. Така методика дозволяє забезпечити ефективну діяльність підприємства в умовах жорсткої конкуренції та бути прибутковим та рентабельним.

Література

1. Арефєва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // актуальні проблеми економіки, 2009. – №1. – 2009. – С.98-103
2. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. - К.: Либідь, 2009. – 318 с.
3. Барановський О. І. Фінансова безпека / О. І. Барановський; Ін-т екон. прогнозування. - К.: Фенікс, 1999. - 338 с.
4. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства : Навч. пос. –К.: Центр учбової літератури, 2011. - 240 с.
5. Столбов В.Ф., Шаповал Г.М. / Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки / В.Ф. Столбов, Г.М. Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник.- 2013. - № 111.- С.103-108.
6. Шелест В. В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства / В. В . Шелест // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 3. – С. 181-184.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ

ЧЕБОТАРЬОВА А.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

В умовах ринкової економіки перед підприємствами постає завдання самостійного планування, контролю, оцінки і аналізу своєї діяльності. Однією з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства є його фінансова стійкість [1].

Питанням вивчення фінансового стану підприємств залізничної галузі займалися такі вчені-економісти як Л.В. Соколова, Г.М. Верясова [2]. Використання кластерного аналізу у вирішенні питань оцінювання фінансового стану підприємств відображено у працях Н. А. Волкової, А. В. Вороніна, С. С. Гаркавенко та ін. [3-5]. Проте відсутність детального вивчення стану залізничної галузі, саме в розрізі фінансової стійкості за допомогою методу кластерного аналізу, зумовлює необхідність подальшого дослідження у даному напрямку.

Незважаючи на відмінності в цілях, типах даних і застосовуваних методах, всі дослідження, що використовують кластерний аналіз, можна охарактеризувати трьома основними етапами: визначення об'єктів кластеризації, показників фінансової стійкості, на основі яких вона буде проводитися; оцінка об'єктів за виділеними показниками та вибір методу кластерного групування; реалізація обраного методу кластерного аналізу та інтерпретація результатів [4].

Вибірка для кластеризації сформована на основі шести регіональних філій АТ «Укрзалізниця». Вибір поданих коефіцієнтів для проведення діагностики фінансового стану підприємств обумовлено необхідністю збільшення власного капіталу, який безпосередньо є одним з головних чинників впливу на рівень фінансової стійкості.

До переліку індикаторів, за якими проводилось розбиття регіональних філій АТ «Укрзалізниця» на кластери з різним рівнем фінансової стійкості увійшли: коефіцієнт автономії, коефіцієнт поточної ліквідності та коефіцієнт оборотності активів.

Коефіцієнт автономії – один з найважливіших показників фінансової стійкості, який показує яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Коефіцієнт поточної ліквідності доцільно використовувати при оцінці фінансової стійкості, оскільки він свідчить про те, як підприємство в змозі відповідати за своїми поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів, які теоретично є «працюючими грошима». Коефіцієнт оборотності активів логічно пов'язаний з попереднім показником, адже він вказує на ефективність використання активів підприємством.

Попереднє використання методу Варда дозволило висунути припущення щодо наявності двох кластерів підприємств з різним рівнем фінансової стійкості. Перевірку висунутого припущення проведено за

допомогою методу К – середнього. Даний метод дозволяє сформувати такі кластери, в яких внутрігрупова дисперсія повинна бути менше між групою.

На основі графіку середніх можна зробити висновки про величину показників, що характеризують власний капітал філій загалом та рівень їх фінансової стійкості зокрема (рис. 1).

Variable	Between SS	df	Within SS	df	F	signif. p
КП	4.766431	1	0.233569	4	81.62792	0.000831
КА	3.974215	1	1.025785	4	15.49727	0.017008
КОА	4.573417	1	0.426583	4	42.88416	0.002811

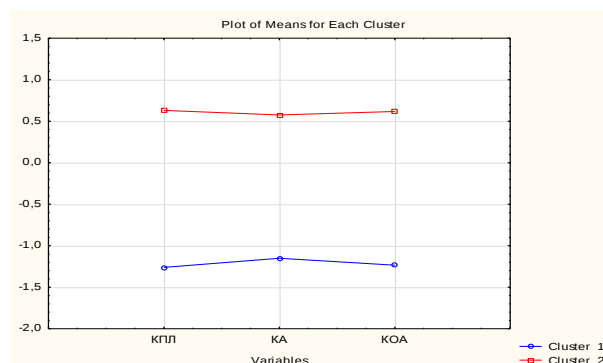

Рис. 1. Аналіз дисперсій та графік середніх значень кластерів

Підприємства, які сформували кожен кластер, наведені на рис. 2

	Distance		Distance
ДП "Південно-західна залізниця"	0,419367	ДП "Львівська залізниця"	0,153799
ДП "Південна залізниця"	0,419367	ДП "Одеська залізниця"	0,185950
		ДП "Придніпровська залізниця"	0,112593
		ДП "Донецька залізниця"	0,373273

Рис. 2. Сформовані кластери за результатами аналізу

Аналіз дисперсії дозволив виявити, що найбільший внесок у групування філій АТ «Укразалізниця» (за показником F) зробив коефіцієнт поточної ліквідності (рис.1). До другого кластеру ввійшли підприємства, яким притаманні високі значення коефіцієнтів та які мають нормальний рівень фінансової стійкості, до першого – від’ємні коефіцієнти та кризовий фінансовий стан. Отже, подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення факторів, що впливають на рівень фінансової стійкості підприємств кожного кластеру.

Література

- Белова А.І. / Конкурентні переваги залізниці на ринку транспортних послуг України / А.І. Белова, О.В. Орловська // Збірник наукових праць ДЕТУТ. – Вип./№ 5 – 2013. – С. 103-109.
- Управління діяльністю підприємства у конкурентному середовищі: монографія / Л.В. Соколова, Г.М. Верясова, О.В. Манакова та ін.; за заг. ред. Л.В. Соколової. – Х.: ТОВ «Компанія СМІТ», 2010. – 190 с.
- Волкова Н.А. Кластерний аналіз результатів соціологічного опитування працівників підприємства [Електронний ресурс] / Н.А. Волкова, О.В. Стукач. - Режим доступу: <http://ieeetusun.ru/nauka/cluster.pdf>.
- Воронін А.В. Використання кластерного аналізу для вибору локальних стратегій. [Електронний ресурс] / А.В. Воронін // Проблеми і перспективи управління економікою і маркетингом в організації. - №1. - 2001. - Режим доступу: <http://perspectives.utmn.ru/No1/text02.shtml>.
- Гаркавенко С. С. Маркетинг: підручник для вузів / С.С. Гаркавенко. – К.: Лібра, 2002. – 712 с.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

ЧЕХОВА О.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Оборотні активи є об'єктивно існуючою економічною категорією, яка відзначає систему відносин між господарюючими суб'єктами, та в їх межах, щодо формування та руху економічних ресурсів, що обслуговують безперервність процесу виробництва, постійно знаходяться в русі, проходячи послідовно три стадії кругообігу – грошову, товарну й виробничу. Оборотні активи не витрачаються, не споживаються, а авансуються і повертаються підприємству в процесі реалізації продукції [1].

Різні трактовки терміну «оборотні активи» визначають різні підходи до розуміння сутності оборотних активів. Так, НП(С)БО 1 визначає оборотні активи як грошові кошти та їх еквіваленти, що необмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [2].

Поддєрьогін А.М. [3] визначає оборотні активи як частину майна підприємства, яка втілена в матеріально-виробничих запасах, незакінчених розрахунках, залишках грошових коштів і фінансових вкладеннях (частина авансованого капіталу підприємства).

За ствердженням Катан Л.І. оборотні активи – це сукупність матеріально-речових цінностей і грошових активів, які беруть участь у створенні продукту, повністю споживаються у виробничому процесі і переносять свою вартість на вироблений продукт повністю впродовж дванадцяти місяців або одного операційного періоду [4, с. 240].

На думку Головченко Т.М. оборотні активи являють собою сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу [5].

В результаті оцінки найпоширеніших визначень оборотних активів були виявлені схожі елементи, які автори вкладають в це поняття, а саме:

- частина найбільш рухомих економічних ресурсів, які обслуговують процеси закупівлі та продажу товарів;

- ліквідні ресурси, що споживаються протягом одного виробничого циклу (або року), їх вартість постійно відновлюється під час реалізації;

- одночасно знаходяться на різних стадіях кругообігу в натурально-речовій формі, у грошовій формі та у формі поточних розрахунків;

- розмір (потреба) залежить від обсягу господарської діяльності, їх використання впливає на результати та фінансовий стан підприємств;

- авансовані ресурси, яким притаманна можливість розвитку підприємства у заданому напрямку, це потенціал, що містить майбутні економічні вигоди;

- відокремлені об'єкти управління на рівні підприємства, незалежно від джерел їх фінансування.

Більш повно сутність категорії оборотні активи розкривається через порівняння і встановлення гармонізації понять «оборотні засоби», «оборотний капітал», «оборотні кошти» та «оборотні активи» (рис. 1) [13].

Оборотні фонди	Частина продуктивного капіталу, вартість якого повністю переноситься на вироблений товар і повертається в грошовій формі після його реалізації	Оборотні кошти – це фінансовий термін, що позначає ресурси, вкладені в активи підприємства у вигляді грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів
Фонди обігу		
Оборотні засоби	Оборотний капітал	Оборотні кошти
Оборотні активи		

Рис. 1. Гармонізація понять «оборотні засоби», «оборотний капітал», «оборотні кошти» та «оборотні активи»

Водночас оборотні виробничі фонди та фонди обігу є складовими оборотних активів, що відображають розміщення їх за сферами відтворення у процесі руху, і разом з тим самостійними економічними категоріями.

До позитивних характеристик оборотних активів підприємства можна віднести високу їх ліквідність, відносно легка трансформація з одного виду в інший, порівняно легко може регулюватися швидкість їхньої оборотності та більш легко адаптуються у порівнянні з необоротними активами до змін кон'юнктури товарного і фінансового ринків.

Таким чином, в результаті теоретичного дослідження сутності оборотних активів було встановлено, що на сьогодні існують різні підходи до сутності поняття оборотні активи. Оборотні активи включають елементи, які з різною вагою та інтенсивністю беруть участь у виробничому процесі, приносячи при цьому економічну вигоду. Окрім того, оборотні активи використовуються на всіх етапах операційного циклу, тобто як у складі виробничого, так і у складі фінансового циклу підприємства.

Література

1. Ефективність політики формування оборотних активів підприємств роздрібної торгівлі: монографія / [Н. О. Власова, М. В. Чорна, О. В. Михайлова та ін.]. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2015. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/121/1/CD%20Влок.%202015_Монографія_%20Ефективність%20політики%20формування%20оборотних%20активів....pdf
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Фінансовий менеджмент : підруч. / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
4. Катан Л. І. Фінансування і кредитування підприємств АПК: навчальний посібник / Л. І. Катан, Ю. В. Масюк, С. О. Корецька та ін. – К.: ТОВ "ДКС центр", 2012. – 300 с.
5. Головченко Т. М. Оборотні активи підприємства: сутність, структура та динаміка (на прикладі Херсонської області) / Т. М. Головченко, А. В. Мисловська // Таврійський науковий вісник. – 2009. – Вип. 63, ч. 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Tavnyv/2009_63_2/63_2_28.pdf.
6. Окселенко Н. О. Оборотні активи сільськогосподарських підприємств: теоретичні засади та практичні аспекти / Н.О. Олексенко // Агросвіт. – 2013. – №4. – С. 74-79.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ШАБЕЛЬСЬКА К.Д.

(науковий керівник – к.е.н., викл. Малишко Є.О.)

В ринковій економіці кожне підприємство повинно забезпечити такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно стабільно зберігало б здатність безперебійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед своїми діловими партнерами, державою, власниками, найманими працівниками.

З огляду на вищезазначене, доцільним є застосування методу таксономії для розробки інтегрального показника оцінювання рівня фінансових ризиків.

Оцінка фінансового стану підприємства з використанням таксономічного аналізу дає можливість провести моніторинг фінансової діяльності та визначити інтегральний показник рівня фінансового стану підприємства та провести його за наступним алгоритмом:

- 1) розрахувати показники захищеності та ефективності діяльності підприємства;
- 2) сформулювати матрицю спостережень;
- 3) привести до однорідних значень, значення матриці спостережень;
- 4) побудувати вектор-еталон;
- 5) побудувати таксономічну відстань по рокам;
- 6) побудувати таксономічний показник рівня розвитку.

Для таксономічного аналізу використано дані за 2015-2017рр. показників фінансової стійкості ТОВ «Сокол», а саме: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт покриття ДВ, коефіцієнт довгострокового залучення коштів, коефіцієнт фінансової незалежності КД.

За результатами таксономічного аналізу отримано мінімальне значення інтегрального показника у 2015 році на початку звітної періоду і склало 0,04, тобто воно на 4% відповідає еталону, що не є позитивною тенденцією в діяльності підприємства. Але з кінці звітної періоду 2015 року і по кінець звітної періоду 2017 року на підприємстві інтегральний показник різко підвищився до 0,35, тобто 35% від еталону, що означає що підприємство на вірному шляху до вдосконалення роботи підприємства.

На рис. 1 представлена динаміка інтегрального показника розвитку ТОВ «Сокол» за 2015-2017рр.

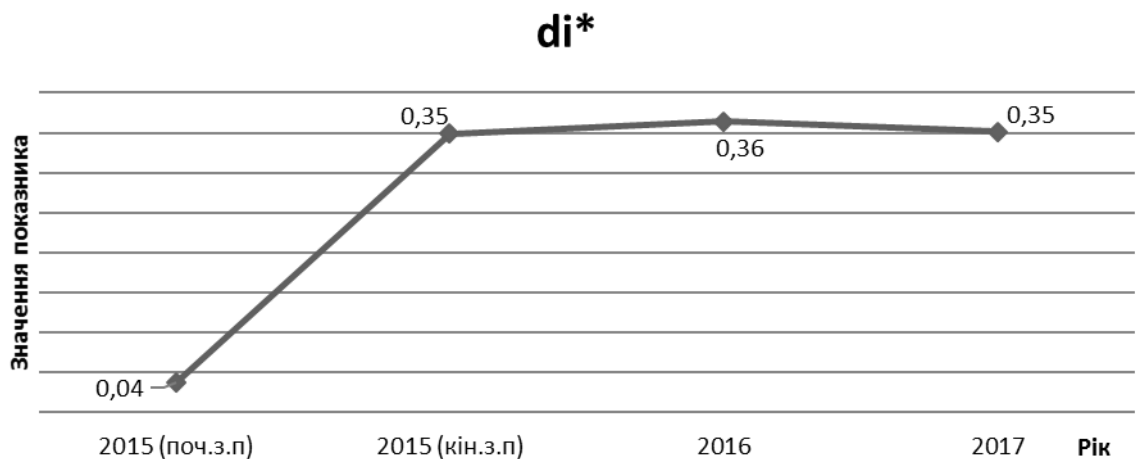

Рис. 1 Динаміка зміни інтегрального показника розвитку ТОВ «Сокол» за 2015-2017рр.

Згідно рис.1 слід зазначити, що коефіцієнт таксономії ТОВ «Сокол» з 2015 р. початок звітної періоду до 2015 р. кінця звітної періоду мав тенденцію до зростання. А на впродовж 2015 кінця звітної періоду і до 2017 року кінця звітної періоду був стабільним. Чим більше показник наближається до одиниці, тим кращий фінансовий стан підприємства.

Така стабільність таксономічного показника свідчить про те, що обрана підприємством стратегія щодо покращення фінансового стану є ефективною, тому потрібно надалі використовувати та покращувати стратегію розвитку підприємства для зростання показників, що його характеризують.

Згідно градації коефіцієнта таксономії, на досліджуваному підприємстві низький рівень розвитку (0,39 – 0,20), що може свідчити про негативну тенденцію в діяльності цього суб'єкта господарювання.

Таким чином, проведений аналіз був доцільним та ґрунтування на застосуванні методики інтегральної оцінки фінансового стану на підприємстві, заснованої на застосуванні методів таксономічного аналізу. Було виявлено позитивну динаміку зміни рівня таксономічного показника, а це свідчить про те, що обрана підприємством стратегія є ефективною, тому його пріоритетним завданням є вдосконалювати обрану стратегію для отримання максимально результату.

Література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська — Київ: Центр учбової літератури, 2013. — 328 с.
2. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа./ пер. с пол. В. В. Иванова; науч.ред. В. М. Жуковской. — Москва : Статистика. — 2011. — 151 с.
3. Бухгалтерський баланс підприємства Заводу елеваторного обладнання ТОВ «Сокол» на 31 грудня 2015-2017.

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

ШЕРСТНЮК М. О

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

На діяльність підприємств в умовах кризи постійно впливають різноманітні фактори, що в результаті може призвести як до позитивних, так і до негативних змін у їхній діяльності. Забезпечення фінансової стійкості та мінімізація негативного впливу різноманітних факторів на сьогоднішній день є важливою і вкрай необхідною умовою ефективного функціонування підприємств. Саме тому актуальним є питання дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість суб'єктів господарювання з метою подальшої розробки заходів щодо покращення фінансового стану підприємств.

Проблеми аналізу фінансової стійкості підприємства завжди були об'єктом дослідження науковців та практиків. Даним питанням були присвячено роботи таких науковців, як: І.О. Бланк, М.Д. Білик, А.В. Василенко [1], Л.А. Костирко, І.Г. Ловінська, Н.А. Мамон-това, О.А. Островська [2], А.М. Поддєрьогін, О.О. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко та ін. Проте на сьогоднішній день потребує додаткового дослідження аналіз чинників, які впливають на забезпечення фінансової стійкості підприємства, та механізми їхньої взаємодії.

Зважаючи на те, що діяльність підприємства залежить від різноманітних чинників, фінансова стійкість також підлягає впливу багатьох факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Систематизувавши думки численних авторів, а також матеріали довідників, можна виокремити такі внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства[1-4]:

- 1) галузева належність суб'єкта господарювання;
- 2) структура продукції (послуг), що випускається, її частка в загальному платоспроможному попиті;

- 3) розмір сплаченого статутного капіталу;

- 4) розмір і структура витрат, їх динаміка у порівнянні з прибутком;

- 5) стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви

Суттєво впливають на підприємство взагалі й фінансову стійкість і зовнішні фактори[1-4]:

- 1) економічні умови господарювання;

- 2) політична стабільність;

- 3) техніка і технологія;

- 4) платоспроможний попит споживачів;

- 5) економічна і фінансово – кредитна законодавча база;

- 6) соціальна і екологічна ситуація в суспільстві;

- 7) податкова політика;

- 8) рівень конкурентної боротьби;

- 9) розвиток фінансового і страхового ринку.

Розглянувши ці чинники можна дійти висновку, що підприємство може управляти безпосередньо лише внутрішніми чинниками впливу на

фінансову стійкість. Саме тому найбільшій увазі необхідно приділяти саме цій групі чинників, адже забезпечення оптимального співвідношення між постійними і змінними витратами, вибір виду діяльності і структури продукції, ефективне управління не обіговими активами, забезпечення раціональної структури капіталу, правильний вибір стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами і прибутком, впровадження нових технологічних моделей та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, дослідження і розробка можливих шляхів розвитку фінансів підприємства в перспективі – фактори, які повністю або частково залежать від підприємств.

Фаза економічного розвитку країни являється одним з основних зовнішніх чинників впливу на фінансовий стан підприємства. Залежно від фази економічного розвитку підприємства на ринку будуть характеризуватися різними обсягами реалізації продукції, виробництва, рівнем доходів. Так, у період економічної кризи обсяги реалізації продукції значно поступають обсягам виробництва, що, у свою чергу, може призвести до значного зменшення обсягів збуту, прибутків підприємств і рівня доходів населення. У цілому в даний період спостерігається різке зниження показників ліквідності і платоспроможності підприємств, що призводить до погіршення їх фінансового стану [3].

Аналізуючи усі наведені групи факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, можна дійти висновку, що фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, співвідношенням власних і позикових коштів, співвідношенням активів та джерел їх фінансування, від обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, стадії його життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни.

Література

1. Оспіщев В.І., Нагорна І.В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009. – Вип. 2. – С. 218–223.
2. Островська О.А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті / О.А. Островська // Стратегія економічного розвитку України. – 2012. – Вип. 4 (11). – 182 с.
3. Хачатрян В.В., Усова Л.С. Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства / В.В. Хачатрян, Л.С. Усова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/ken-hachatryan-vv-usova-ls-faktori-scho-vplivayut-na-finansoviy-stand-pidpriemstva/>
4. Корженевська В. М. Дослідження факторів впливу на фінансовий стан підприємства / В. М. Корженевська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 7. – С. 102– 106.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ШНУРКО К. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С. В.)

Машинобудівний сектор є важливою та невід'ємною складовою економіки України. Ефективність функціонування підприємств машинобудування значною мірою визначає виробничий потенціал країни, оскільки є системоутворюючою галуззю вітчизняної економіки. Саме тому питання діагностики фінансового стану машинобудівних підприємств загалом та їх фінансової стійкості зокрема є актуальними.

Фінансова стійкість підприємства являє собою здатність суб'єкта господарювання підтримувати динамічну фінансову рівновагу, зберігати фінансову гнучкість та фінансову незалежність.

Дослідженням фінансового стану підприємств машинобудування в цілому та їх фінансової стійкості зокрема приділяють увагу такі науковці: Т. Кальна. [1], Ю. Короткий. [2], Х. Мадзіновська. [3] та ін. Проте діагностика фінансової стійкості машинобудівних підприємств із застосуванням економіко-статистичних методів, серед яких – кластерний аналіз [4], потребує подальшого розвитку.

Своєчасний аналіз фінансового стану машинобудівної галузі є запорукою ефективного управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю.

Кластерний аналіз використовувався з метою поділу досліджуваних підприємств машинобудівної галузі на фінансово стійкі та ті, що знаходяться в кризі на основі наступних показників: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень, рентабельність власного капіталу, операційна рентабельність реалізованої продукції.

Для формування уявлення про кількість кластерів на початку дослідження було обрано метод Варда. [5]. Згідно із результатами кластерного аналізу за методом Варда, зроблено припущення про наявність 4 кластерів підприємств машинобудівної галузі із різним рівнем фінансової стійкості.

Для перевірки висунутої гіпотези було здійснено кластерний аналіз на основі ієрархічної класифікації з використанням методу «k-середніх», що розбиває вибірку підприємств за заданими ознаками на вказану кількість кластерів. Результати проведеного кластерного аналізу підприємств машинобудівної галузі України за методом «k – середніх» представлено в табл. 1.

Проведений кластерний аналіз дав змогу визначити слабкі місця досліджуваних підприємств та показав, що майже всі кластери (окрім другого) мають проблеми з фінансовою стійкістю.

В подальшому доцільно було б досліджувати, які саме заходи необхідно здійснювати на підготовчих етапах для ефективного планування та впровадження організаційних змін в системі управління підприємств машинобудівної галузі з метою підвищення рівня їх фінансової стійкості.

**Характеристика кластерів підприємств машинобудівної галузі України
з різними показниками фінансової стійкості фінансової стійкості**

№ клас-тера	Підприємства, що увійшли до кластера	Опис кластера
1	ПАТ «Хартрон»	Кластер характеризується високим значенням коефіцієнту фінансової незалежності. Підприємству не вистачає прибутку на покриття затрат на виробництво і збут товару,
2	ПАТ «Турбоатом».	Кластер характеризується найбільш стійким фінансовим станом, ПАТ «Турбоатом» має високі показники рентабельності та незалежне від зовнішніх інвесторів.
3	ДНВП «Об'єднання Комунар», ПАТ «Харківський завод штампів та пресформ», ПАТ «Харківський завод «Оргтехніка», ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря», ПАТ «Електромашина» та ДП «Електроважмаш».	Кластер характеризується низькою рентабельністю досліджуваних підприємств, середніми або високими показниками коефіцієнту фінансової незалежності та доволі незначною частиною необоротних активів, які профінансовані зовнішніми інвесторами.
4	ПАТ «Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе» та ПАТ «Енергомашспецстал».	Кластер характеризується кризовим фінансовим станом досліджуваних підприємств машинобудівної галузі, підприємства збиткові та фінансово залежні від зовнішніх факторів.

Література

1. Кальна Т.А. Конкурентоспроможність продукції машинобудівної промисловості / Т.А. Кальна // Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – 2015. – № 2. – Т. 21.– С. 93–99.
2. Короткий Ю.В. Машинобудівна промисловість України: здобутки та перспективи / Ю.В. Короткий // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 11. – С. 117–120.
3. Мадзіновська Х.О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування / Х.О. Мадзіновська // Бізнесінформ. – 2015. – № 2. – С.156–161.
4. Соколова Л. В. Використання методів кластерного аналізу у практичній діяльності підприємств / Л. В. Соколова, Г. М. Верясова, О. Є. Соколов // Вісник Харківського національного університету радіоелектроніки. – 2011. – № 6. – С. 240-246.
5. Романенко О. Р. Фінанси: підручник / О. Р. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 312 с.

ЗМІСТ

Агаркова Т.О.	Сучасний стан та проблеми розвитку галузі іншої неметалевої продукції	3
Алієв Алі	Сутність та зміст управління фінансовими ресурсами підприємства	5
Бадяєв О.В.	Сутність та зміст економічної категорії «ліквідність»	7
Бадяєв О.В.	Сутність та зміст економічної категорії «платоспроможність»	9
Барінова А.В.	Аналітично-методичне забезпечення оцінювання ефективності управління фінансовим потенціалом підприємств машинобудівної галузі	11
Безрученко В.О.	Стан та перспективи розвитку фармацевтичного ринку України	13
Бондаренко Д.М.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова безпека підприємства»	15
Булєєв В.Є.	Визначення сутності поняття управління фінансовою безпекою підприємства	17
Воєводченко Ю.М.	Узагальнення підходів до визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства»	19
Ворона Т.А.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансові ресурси підприємства»	21
Воронін Р. Р.	Теоретичні підходи до визначення категорії управління фінансовими ризиками	23
Гаджимірзоєва М.М.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова безпека підприємства»	25
Глущенко Ю.М.	Оцінка фінансової стійкості ТОВ НВО «Вертикаль»	27
Голуб П.В.	Сутність та зміст економічної категорії «ділова активність підприємства»	29
Гречка В.М.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансовий потенціал»	31
Гречка В.М.	Регресійний аналіз факторів впливу на формування фінансового потенціалу підприємства	33
Гусак Л.О.	Теоретико-практичні аспекти аналізу фінансових результатів підприємства	35
Двигун О.О.	Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства	37
Деркач Ю.О.	Сутність та економічний зміст поняття «фінансовий потенціал підприємства»	39
Донченко Д.С.	Сутність та зміст економічної категорії «антикризове фінансове управління»	41
Доценко Ю.Г.	Особливості оптимізації структури капіталу підприємства	43
Завдов'єв М.Д.	Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємстві	44
Калашник К.В.	Механізм управління фінансовими ресурсами	46

Капустянко Ю.О.	підприємства Аналіз стану галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції в Україні	48
Кібасова Т.І.	Діагностика фінансового стану підприємств ракетно-космічної галузі України	50
Кічата О.О.	Теоретичні підходи до визначення антикризового фінансового управління підприємством	52
Клочков Д.В.	Технологія аналізу фінансової безпеки підприємства	54
Ковальова Г.Є.	Аналіз та оцінка фінансового потенціалу підприємства на прикладі ДНВП «Об'єднання Комунар»	56
Ковтунов Р.В.	Особливості аналізу фінансового стану малого підприємства	58
Колєсник Я.І.	Теоретичні аспекти фінансових результатів підприємства	60
Корсікова Є.В.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова стійкість підприємства»	62
Кошляк О.В.	Теоретичні підходи до управління фінансовою безпекою підприємств	64
Кравченко С.Є.	Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства	66
Ксенофонтова Ю.Ю.	Оцінка рівня ділової активності ТОВ НВО «Вертикаль»	68
Кузововлев І.В.	Забезпечення оптимальної структури капіталу підприємства	70
Кукла О.О.	Визначення загроз макросередовища фінансовій безпеці підприємства	72
Левіцька О.В.	Прибуток як найважливіший показник фінансових результатів діяльності підприємства	74
Лєсна В.М.	Фінансовий стан як економічна категорія	76
Лигус О.Е.	Сучасні підходи щодо визначення сутності фінансових ресурсів підприємства	78
Лисаченко Є.Е.	Сутність поняття «фінансовий результат»	80
Литвин Ю.С.	Оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками	82
Литвин Ю.С.	Оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм «можливості залучення додаткового капіталу»	84
Ловчиновський І.В.	Структурно-функціональна модель аналізу та оптимізації оборотних коштів на підприємстві	86
Лопатка А.В.	Визначення економічного змісту поняття «формування фінансових ресурсів підприємства»	88
Макарик Я.Т.	Шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства	90
Макарик Я.Т.	Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства	92
Макарова К.А.	Механізм управління фінансовим потенціалом підприємства	94
Маслак К.М.	Оцінка та аналіз фінансової стійкості підприємства	96
Мироненко М.В.	Переваги та недоліки моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємств	98

Михайлова Л.В.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансовий ризик»	100
Науменко Д.П.	Факторний аналіз фінансових результатів	102
Пажитнєва К.С.	Сутність поняття «фінансовий стан» підприємства	104
Панченко В.О.	Визначення економічного змісту поняття «інвестиційна привабливість підприємства»	106
Петренко Ю.О.	Визначення економічного змісту категорії «фінансовий стан підприємства»	108
Потапенко А.В.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансовий результат підприємства»	110
Приходько А.О.	Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова безпека підприємства»	112
Ревенчук Е.С.	Визначення економічної сутності поняття «фінансові ресурси підприємства»	114
Свинар А.Г.	Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства	116
Селезень К.В.	Аналіз динаміки податку доходів фізичних осіб до державного бюджету України	118
Селезень К.В.	Аналіз податкового навантаження на заробітну плату	120
Селецька Д.М.	Оцінка ефективності формування та використання капіталу підприємств металургійної галузі	122
Сербіна А.І.	Теоретико-методичні підходи до аналізу фінансової стійкості підприємства»	124
Сергієнко А.В.	Аналіз сутності поняття «фінансова стійкість підприємства»	126
Сергієнко К.М.	Шляхи подолання фінансової кризи на підприємстві	128
Соловйова М.М.	Управління фінансовими ресурсами підприємства	130
Солохіна Є.К.	Теоретичні підходи до визначення економічної сутності категорії «управління фінансовою безпекою підприємства»	132
Суббота Д.Г.	Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства	134
Суворова Ю.К.	Оцінка інвестиційної привабливості підприємства будівельної галузі	136
Темченко Я.В.	Теоретико-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства	138
Ткаченко В.О.	Напрями підвищення фінансової стійкості аграрного підприємства	140
Ткаченко Ю.Г.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова безпека підприємства»	142
Торяник О.В.	Сутність та зміст економічної категорії «дебіторська заборгованість підприємства»	144
Урум А.Д.	Аналіз сучасного стану торгівельної галузі	146
Хоменко А.О.	Сутність та зміст економічної категорії «ділова активність підприємства»	148
Хоруженко М.Р.	Теоретико-практичні аспекти аналізу кредиторської заборгованості підприємства	150
Цепелевські Л.О.	Управління фінансовою безпекою підприємства	152

Чайка К.В.	Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства	154
Чеботарьова А.С.	Діагностика фінансової стійкості залізничної галузі за допомогою методу кластерного аналізу	156
Чехова О.В.	Економічна сутність оборотних активів підприємства	158
Шабельська К.Д.	Оцінка фінансового ризику на підприємстві	160
Шерстнюк М.О.	Визначення факторів впливу на фінансову стійкість підприємства	162
Шнурко К.О.	Діагностика фінансової стійкості підприємств машинобудівної галузі України	164

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

Матеріали подано в авторській редакції.

Стиль та оформлення збережені.

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, посилань на літературу тощо несуть автори.

Відповідальний за випуск – Л. О. Меренкова

Комп'ютерна верстка – Л. О. Меренкова
М.В. Максимова